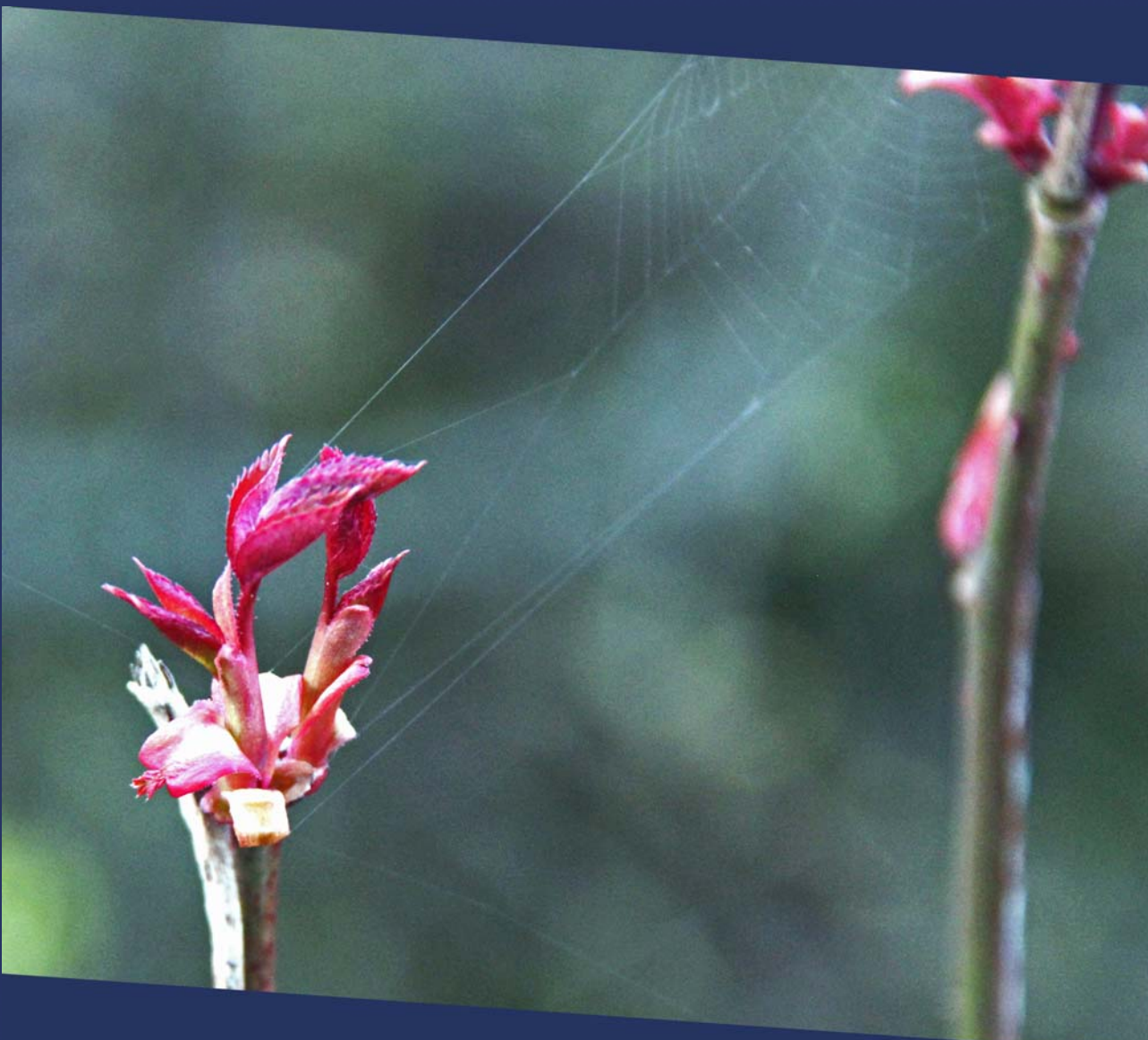

NYT LIV

1 - 2018
ÅRG. 51

KAMPEN OM KØNNET
TAK FOR MODGANGEN
O DU FORUNDERLIGE GUD!

Nyt Livs kontor:

Tlf.: 9884 4384

E-mail: nytliv@fiberpost.dk

Nyt Livs kasserer:

Peder Hovgaard

Thyrasvej 15, 8600 Silkeborg

Tlf.: 2098 8013

E-mail: nytliv@fiberpost.dk

Kontonr.: 0891 0001010659

Nyt Livs formand:

Martin Thise Holm

Hungebjergvej 7, 6870 Ølgod

Tlf.: 9770 9415

E-mail: martinholm@gmail.com

Nyt Livs forlag:

Inge Christensen

Storskovvej 9, 9330 Dronninglund

Tlf.: 2341 5591

E-mail: svag@info.dk

Nyt Livs hjemmeside:

www.nytliv.dk

Formand for Kristent**Skole- og Kursuscenter:**

Christian Lønbæk

Hedelundvej 42, 8740 Brædstrup

Tlf.: 5156 8767

E-mail: cl@nimmarmark.dk

Djurslands Efterskole:

Kanneshøjvej 43, Fjellerup

8585 Glesborg

Skoleleder: Bent Molbech Pedersen

Viceskoleleder: Tom Skuldbøl

Tlf.: 8631 7533

E-mail: de@djurslands.dk

Hjemmeside: www.djurslands.dk

ISSN: 0903-1863

Tryk: Øko Tryk

Bibelcitater er, hvor andet ikke er anført, fra Det Danske Bibelselskabs autoriserede 1992-oversættelse.

Forsidefoto: Peder Mikkelsen

Tilmelding, afmelding eller adresseændring kan ske via Nyt Livs hjemmeside: www.nytliv.dk.

Indhold:

VIDNESBYRD: MIN STEDFORTRÆDER	2
VINTERLEJR 2018	4
INDBYDELSE TIL SKOLEKREDSSENS FAMILIEDAG	6
TAK FOR MODGANGEN	7
FÖRLADT AF GUD	21
JESUS KRISTUS - VERDENS HÅB	22
TROEN KOMMER	23
ORDETS MAGT	24
KAMPEN OM KÖNNET:	
(I) DEN KÖNSNEUTRALE BÖLGE	29
(II) KÖNNET I BIBELSK LYS	43
(III) KÖNNET I BIOLOGISK LYS	56
(IV) DEN TRANSKÖNNEDE	67
ALT VIRKER SAMMEN TIL DET GODE	84
O DU FORUNDERLIGE GUD	91
ANNONCER	94
SÅ FULDT FORLADER GUD	96

Ansvarshavende redaktör Mikkel Vigilius

Ved Stengærde 12, 3400 Hillerød

Tlf.: 2069 7187, e-mail: vigilius@ready.dk

Redaktionssekretær Henrik Gren Hansen

Gødstrupvænget 12, Snejbjerg, 7400 Herning

Tlf.: 6081 7209, e-mail: henrikgren@live.dk

Nyt Livs formand Martin Thise Holm

Hungebjergvej 7, 6870 Ølgod

Tlf.: 9770 9415, e-mail: martinholm@gmail.com

Nyt Livs næstformand Jacob Bach Christensen

Strubjerg 298, 9400 Nørresundby

Tlf.: 5171 3862, e-mail: nygadodo@hotmail.com

Nyt Liv er en bevægelse, der arbejder på tværs af lutherske missionsforeninger og kirkesamfund. Nyt Liv tager sigte på at være et supplement og ikke et alternativ til allerede bestående forsamlings. Grundlaget for Nyt Livs arbejde er Bibelen som Guds ufejlbarlige ord, og den evangelisk-lutherske kirkes bekendelse som sand og forpligtende tolkning af Bibelen.

Min stedfortræder

I troløshed forgreb israelitterne sig på det, der var lagt band på. Akan, søn af Karmi, søn af Zabdi, søn af Zera fra Judas stamme, tog noget af det, der var lagt band på. Da flammede Herrens vrede op mod israelitterne (Jos 7,1).

Når man i Josvas Bog kapitel 7 læser om Akan, der handlede mod Guds pagt og tog af det, der var lagt band på i Jeriko, og som derfor – sammen med hans familie og alle hans ejendele – blev stenet og brændt ihjel, kan tanken komme til én: Jamen – det kunne jo have været mig!

Og det er sandt. Havde jeg levet på den tid, og havde jeg opført mig, som jeg har gjort i mit liv, og skulle jeg selv kræves til regnskab for det over for Gud, ja så havde det været mig, der var blevet ført ud i Akors Dal med min familie og ejendele, og var blevet brændt og stenet ihjel!

Det er sandheden.

Og som jeg sad og reflekterede over dette syvende kapitel i Josvabogen, kom det pludselig til mig:

Jamen – straffen *er* jo faktisk blevet eksekveret over mig! Altså ikke over *mig*, men over min *stedfortræder!*

”Men det var vore sygdomme, han tog, det var vore lidelser, han bar; og vi regnede ham for en, der var ramt, slået og plaget af Gud. Men han blev gennemboret for vore overtrædelser og knust for vore synder. Han blev straffet, for at vi kunne få fred, ved hans sår blev vi helbredt. Vi flakkede alle om som får, vi vendte os hver sin vej; men Herren lod al vor skyld ramme ham” (Es 53,4-6).

”Han blev straffet, for at vi kunne få fred.”

”Herren lod al vor skyld ramme ham.”

”Evigheden vil vise”, beretter Hans Erik Nissen i en prædiken, ”om ikke Esajas 53 har været årsag til flest menneskers frelse og omvendelse!”

Det er jeg ret overbevist om. Esajas 53 er evangeliets centrum!

Min ven. Gud lader ikke synd forblive ustraffet! Hverken i Akans eller i dit og mit liv. Straffen er uundgåelig!

Akan og hans familie blev stenet og brændt på grund af den synd, som Akan havde begået.

Jesus blev pisket, slået, fik mast en krans af torne ned i hjerneskallen, blev tortureret, og med store søm sømmet fast til et kors, som han selv det meste af vejen havde slæbt ud til henrettelsesstedet under voldsomme og heftige smerter og lidelser, *på grund af den synd, som du og jeg har begået – og begår!*

HVAD!?

Ja: ”*Han* blev straffet, for at vi kunne få fred.”

Akan var en stor synder.

Filip er en stor synder.

Du er en stor synder.

Jesus var retfærdig. Jesus var Gud. Jesus var uden synd. Som det *eneste* menneske, der nogen sinde har gået på jorden, var han 100% perfekt og syndfri.

Og ham nagler man fast til et kors!

Eller rettere: Ham nagler GUD fast til et kors!

Gud pisker sin søn – i stedet for at piske dig!

Gud slår sin søn – i stedet for at slå dig!

Gud maser tornene ned i hovedskallen på sin søn – i stedet for at mase dem ned i hovedskallen på dig!

Gud korsfæster Jesus – i stedet for at korsfæste dig!

Jesus er min Frelser. Jesus har modtaget straffen for al min synd. – Al.

Spørgsmålet er så: Vil du tage imod det forsoningsværk, som Jesus har fuldført for dig på korset? Vil du tage imod: at *han* blev straffet i stedet for dig?

ELLER: Vil du gøre som Akan, dække over synden og *selv* bære straffen i al evighed i Helvede?

Hvad du svarer på dette spørgsmål, har betydning for, hvor du slår øjnene op, efter du er død. Om du vil slå øjnene op i den evige fortabelse eller i det himmelske rige. Jesus blev straffet i stedet for dig. Bekend din synd for ham i dag. Tag imod ham – det er endnu nådetid!

*Filip Kofod, København,
taxachauffør.*

Glimt fra vinterlejr 2018

Mit navn er Karla Paz Nielsen. Jeg er oprindelig fra Mexico City, men har de sidste tre år boet i Danmark. Jeg er gift og arbejder som lærer på en efterskole i Ølgod.

Denne vinterlejr var min tredje Nyt Liv-lejr. Det har været meget lærerigt, og jeg fik både inspiration og opmuntring. For mig er det meget vigtigt at kunne møde andre kristne fra andre dele af Danmark. Det minder mig om, at jeg ikke er alene som kristen, og det minder mig også om, at der er mange andre i Danmark, der har brug for at høre om Jesus. Det er en stor glæde at få muligheden for at høre Guds ord

sammen, og ikke mindst opmuntre hinanden ved samtalerne, der sker rundt om bordet ved måltiderne.

Denne gang fik jeg lejlighed til at lære nogle kristne søstre at kende. Vi snakkede sammen om, at vi kan tjene Gud, så længe vi lever, og uanset alder.

På vinterlejr 2018 fik vi besøg af Oddvar Dahl, en prædikant fra Norge. Han startede undervisningen med sang og klaverspil. Jeg tror, sangen, der gjorde det største indtryk på mig, var sangen, der indeholdt omkvædet: "Du er skyldig, skyldig." Sangen forklarede, at vi er skyldige for Gud. Men Jesus tog straffen for vores skyld. Sangen afsluttede med: "Han blev gjort skyldig, skyldig."

Jeg blev specielt mindet om, hvor dyrebar

Hør Oddvar Dahls forkyndelse fra vinterlejren på www.nytliv.dk.

Jesus er for os, fordi han blev skyldig for Gud,
så vi kunne stå skyldfri for Gud.

*Han blev gjort
skyldig, skyldig.
Der fandtes ingen vej
at slippe fri.
Han blev gjort
skyldig, skyldig,
ja han blev dømt -
og du kan slippe fri.*

Fra lejren kunne jeg også godt lide vidnesbyrdene, der blev delt. Jeg oplevede at blive opmuntret og mindet om, at Gud hører vores bøn. Han er stor, og han er trofast. Jeg blev også inspireret af at høre på Else Wiwe om Luthersk Missions tværkulturelle arbejde blandt flygtninge i Danmark. Jeg blev mindet om, at vi kan tjene Gud, også i Danmark, blandt folk fra andre kulturer.

Jeg har taget gode minder med fra vinterlejren. Det var en lejr fyldt med fællesskab, vidnesbyrd, sang, bøn og Guds ord.

Hver dag tæller

Vi glæder os til at byde jer velkommen på Djurslands Efterskole til årets generalforsamling. Hver dag tæller på DE – hver dag er en gave givet af Gud, som skal bruges til hans ære og mennesker til gavn.

Det er med stor taknemmelighed til Gud og mennesker, at vi kan lave skole, hvor evangeliets budskab lyder. Og vi glæder os over at have et bagland, som beder for os. Vi har stort behov for mennesker, der har hjerte for – og beder for skolen. TAK for det.

Du er altid velkommen til at besøge skolen – og søndag d. 27. maj er du særlig velkommen til Skolekredsens Generalforsamling. Programmet fremgår herunder. På generalforsamlingen vil du høre om det seneste år på skolen samt høre tanker om nutid og fremtid. Der er også mulighed for at stille spørgsmål til bestyrelse og ledelse.

Vi glæder os til at byde jer velkommen! Og husk – du får guld med hjem!

De bedste hilsner

Forstander Bent Molbech

Viceforstander Tom Skuldbøl

Bestyrelsen for Djurslands Efterskole

Program for Skolekredsens Familiedag

27. maj 2018

12.00 Middag på DE

13.30 Generalforsamling

15.00 Kaffé

16.00 Tak for i dag

Læs mere om DE og om muligheden for at støtte DE ved at blive skolekredsmedlem på den nye hjemmeside: djurslands.dk under "Om skolen".

Dagsorden for generalforsamling Djurslands Efterskole 27. maj 2018

1. Valg af dirigent og sekretær
2. Bestyrelsens beretning
3. Ledelsens beretning
4. Det reviderede regnskab forelægges til godkendelse
 - a. Skolens regnskab
 - b. Skolekredsens regnskab
5. Fastlæggelse af kontingent
6. Valg af bestyrelsesmedlemmer og suppleanter
7. Valg af revisor
8. Behandling af indkomne forslag
9. Eventuelt

TAK FOR MODGANGEN

Af Henrik Gren Hansen

Nyt Livs Forlag har udgivet en andagtsbog af Martin Luther i 2017 og en andagtsbog af Tormod Vågen i 2018. Jeg har som sekretær i Nyt Liv haft den glæde at få lov til at arbejde med begge bøger i sammenhængende forløb. Det er et arbejde, der har gjort et stort indtryk på mig. Det er nemlig ikke andagter, der ”lader læseren sidde i fred”. De er til tider ganske nærgående – og samtidig anderledes end meget af den forkyndelse, der lyder i vores tid. Det gælder i udpræget grad for det, som er denne artikels tema.

Artiklen vil blive fulgt op af en række mindre indlæg på Nyt Livs blog på baggrund af de to andagtsbøger. I denne artikel har Luther-citaterne hovedvægten, i andre indlæg vil det være Vågen-citaterne, men som oftest vil det være med udgangspunkt i begge andagtsbøger. Nyt Livs blog findes på nytliv.dk, hvor de to nyeste indlæg vises på forsiden. Man kan se hele listen af blogindlæg ved at klikke på ”blog”.

Regn det kun for glæde!

Hvad sker der i dit forhold til Gud, når du udsættes for modgang og prøvelser?

- Oplever du, at du bliver knyttet tættere til ham, så du løses fra denne verden og styrkes i håbet og troen?
- Reagerer du med utålmodighed og vrede mod Gud, fordi han ikke svarer på din bøn?
- Eller oplever du måske nærmere, at lidelsen giver et brist i dit gudsforhold, så han kommer på afstand i dit liv, og du søger trøst og glæde i andre ting?

Der er ikke nogen automatik i, hvad modgang og prøvelser kommer til at betyde for dit forhold til Gud. Men modgang og prøvelser kender enhver kristen til – om det så er fysisk, psykisk, småt eller stort. Du skal nok ikke bruge mange minutter på at finde frem til, hvad du selv oplever som vanskeligt, hårdt og tærende i dit liv.

Hvordan vi reagerer i prøvelsen over for Gud bestemmes i høj grad af den påvirkning, vi har mødt fra andre mennesker – gennem familie, menighed, medier, bøger osv. Dem, du omgås med og bruger tid med i det daglige

(om det så er i fysisk form eller gennem en skærm eller bog), vil uundgåeligt komme til at forme dine forventninger til livet – og til Gud.

Den enkelte af os må derfor spørge sig selv: Er det Guds ord eller andre menneskers tanker, der får lov til at være bestemmende for mine forventninger til livet og til Gud, og dermed til, hvordan jeg møder prøvelsen?

Den grundlæggende bibelske formaninger om, hvordan vi skal forholde os, når vi møder prøvelser, er lige så klar og entydig, som den kan være vanskelig at tage til hjertet. Jakob formulerer det sådan: ”Mine brødre, I skal kun regne det for glæde, når I kommer ud for prøvelser af forskellige slags” (Jak 1,2).

Det er denne bibelske tilgang til prøvelserne, som Martin Luther og Tormod Vågen vil lægge ind på vores hjerter gennem de to andagtsbøger. Og det er hård kost at sluge for vores gamle natur, men det er velsignet god mad for troen.

Foragten for Herrens opdragelse

I Hebræerbrevet står der nogle ord, der er som talt ind i vores tid og kultur: ”I har glemt den formaninger, der lyder til jer som sønner: Min søn, foragt ikke Herrens opdragelse” (Hebr 12,5).

Det er ikke alle, der har glemt denne formaninger. Vi møder stadig vidnesbyrd fra mennesker, der står frem med taknemmelighed for de prøvelser, Herren har sendt ind i deres liv. Man kan for eksempel læse vidnesbyrdet her i bladet på s. 84-90. Og der er virkelig grund til at takke og prise Gud for, at vi stadig kan møde sådan et vidnesbyrd i vores tid. For det er så langt fra nogen selvfølge.

Der er en fremherskende ånd i vores tid, som giver os en stærk tilbøjelighed til at vende os

anklagende mod Gud eller vende Gud ryggen, når livet gør ondt. Og det er ikke et særsyn for vores tid. Det er et sikkert kendetegn på enhver frafaldstid. I frafaldstider er vores blik ikke vendt mod Himlen. Vi har hele vores fokus på det liv, vi skal leve her på jorden. Og derfor får vores bøn til Gud også primært at gøre med, hvordan han kan hjælpe os og vores nærmeste her og nu. Når han så ikke hjælper, efter at vi har grædt mange tårer, brugt lang tid og ”spildt” mange ressourcer på at bede til ham, så fyldes vi med utålmodighed, vrede og bitterhed.

Når den ånd præger dit gudsforhold, er det Gud, der er på anklagebænken – ikke dig. Du mener, at Gud, som jo kunne have forhindret ulykken, har svigtet. Og det, som du oplever som et svigt fra Guds side, får alvorlige konsekvenser for dit forhold til ham. Du får svært ved at høre på, hvad han har at sige til dig, før han har forklaret sig eller har grebet ind og bevist sin almægt og sin kærlighed i dit liv. Egentlig er du i en position, hvor du ikke føler, du skylder Gud noget. Det er *ham*, der skylder *dig*.

Det er vel de færreste, der direkte vil give udtryk for, at det er sådan, de har det med Gud. Men det forhindrer ikke denne tankegang i at ligge på lur et sted i din bevidsthed. Og når prøvelsen så sætter ind, byder det sig til som en naturlig vej at gå ind på vredens spor i dit forhold til Gud.

Men hvor er det ødelæggende at gå ind på det spor! Jeg kender fra mit eget liv, hvordan det driver en kile ind mellem Gud og mig, når jeg slår ind på den vej. Guds mening med prøvelsen var ubetinget, at jeg skulle blive knyttet tættere til ham. Han ville give mig del i ”mørkets skatte, de bortgemte rigdomme” (Es 45,3). I stedet sker der det modsatte, når jeg går ind på vredens spor i mit gudsforhold.

Jeg bliver tom og verdsliggjort i mit sind. Synden bliver ubetydelig i mit liv. Jeg føler jo ikke, jeg skylder Gud noget. Jeg føler, at når nu Gud ikke tager sig af mig, som han efter min mening burde, så må jeg selv sørge for mig selv og ”gøre noget godt for mig selv”. Så er jeg i min gode ret til i stedet at søge verdens trøst i form af materielle goder og meningsløse og nedbrydende adspredelser. Så tilsidesætter jeg Guds bud i trods og kaster mig i armene på syndens kortvarige glæder.

Hvis du lever i sådan et gudsforhold, foragter du Herrens opdragelse. Og det er alvorligt. Det er et dødstegn for din tro. Og der må et mægtigt og virksomt ord fra Gud til, hvis du ikke skal ende i frafald og forhærdelse.

Jeg har mødt mange af de ord hos Tormod Vågen og Martin Luther. Og jeg tror, vi er mange, der har brug for at blive stille og lade os præge af den røst, der lyder gennem de to andagtsbøger. Daglige andagter, som med kraft, klarhed og frimodighed udfolder Skriftens budskab, kan blive dét afgørende værn, der frelser os fra at blive verdslige i vores sind og vende Gud ryggen i modgang og prøvelser.

Børnelærdom om Guds tugt

Et gudsbillede, der fører til ovennævnte reaktionsmønster i mødet med lidelsen, kan utvivlsomt have spor helt tilbage til den tidlige barndom.

Og derfor blev det meget tankevækkende for mig at møde et råd fra Luther om, hvordan man kan oplære børn i den kristne tro. Han taler om en ”leg”, man som kristen kan lege med sine børn. Legen går ud på, at børnene, når de hører en prædiken, skal prøve at bide mærke i nogle bibelvers, som de skal ”tage med hjem”. Så kan de fremsige versene for

deres forældre, når de går til bords!

Det i sig selv er et tankevækkende råd. Men nu kommer det endnu vigtigere: Når børnene har fremsagt bibelverset, skal de lege, at bibelverset er en mønt, som de skal lægge i det rigtige rum i den rigtige pung!

Der er to pung: troens pung, hvor guldmonterne skal i, og kærlighedens pung, hvor sølvmonterne skal i. Hver af de to pung har to rum.

I troens pung skal for det første lægges de ”mønter” (altså: bibelvers), der har at gøre med, at vi er fordærvede og fordømte syndere. Og i det andet rum af troens pung skal barnet lægge de mønter, der har at gøre med, at Jesus har forløst os fra fordærvet og fordømmelsen.

I kærlighedens pung skal børnene for det første lægge de mønter, der handler om de gode ting, vi er kaldet til at gøre over for vores næste. Og så: I det andet rum af kærlighedens pung skal lægges *alle de mønter, der handler om lidelser, forfølgelser og Guds tugt og straf!*¹

Luther inddeler altså her den kristne tro i fire hovedområder, som børn skal oplæres til at bide mærke i og lære at kende som søjler i det kristne liv. Og læren om Guds straf og tugt gennem prøvelser og trængsler er den ene af de fire sandheder, som det er vigtigt, at børnene får ind under huden fra en tidlig alder!

Børnene skal lære denne handle måde at forstå, helt fra de er små, og de skal lære at forstå, at denne opdragelse er sølvmonter i *kærlighedens* pung.

Som der står videre i Hebræerbrevet: ”I har glemt den formaning, der lyder til jer som sønner: ”Min søn, foragt ikke Herrens opdragelse, mist ikke modet, når du rettesættes af

ham; for Herren tugter den, han elsker, han straffer hver søn, han holder af.”

Jeg kan ikke lade være med at spørge mig selv: Hvordan ser det ud med den oplæring i dag?

Maja Roed Ditlevsen anmeldte syv små børnebøger i Nyt Livs blad nr. 3-2015. Hendes konklusion efter læsning af alle bøgerne var: ”Alvoren i Bibelens tale om synden, Gud som en hellig Gud og årsagen til Jesu død og opstandelse er ikke i fokus.”

Hvad handler de kristne børnebøger da om? Maja refererer gudsbilledet i fire af børnebøgerne sådan: ”Gud præsenteres som skaberen, den omsorgsfulde og tilgivende far, den almægtige, trofaste og gode Gud. Jesus præsenteres som Guds søn, der helbredte og fortalte mennesker om Guds kærlighed. Det fortælles, at Jesus døde på korset og opstod igen og nu er hos Gud i Himlen og hos os. Jesus ved alt om Gud, han hjælper, tilgiver og er tålmodig.”

Jeg tror, vi er mange børneforældre, der kan genkende den tendens i nyere børnebøger, som Maja skildrer her.

Og man kan spørge sig selv, om det ikke også er fuldstændigt urealistisk i dag at skulle lade sig inspirere af Luthers legeforslag med børnene? Der er vel grænser for, hvor meget små børn kan kapere, når det kommer til livets alvor, synd, lidelse, himmel og helvede?

Ja, der var helt sikkert naturlige grænser for, hvor *dybt* børnene kunne trænge ind i de sandheder, Luther ville oplære dem i. Men de mødte dem dog!

Gør børn det i dag?

Eller nøjes vi med at give vores børn et *halvt* gudsbillede af Gud som den kærlige og omsorgsfulde Gud, der passer på os, så der ikke

sker os noget ondt? Ved hvilket alderstrin skal vi i givet fald begynde at give dem *hele* sandheden? Når de er 5 år? 10 år? 15 eller 18?

Jeg er bange for, at mange børn i dag vokser op med et ikke blot mangelfuldt, men falskt gudsbillede. Og jeg er bange for, at de ikke får den rette hjælp, når prøvelserne sætter ind, og barndommens gudsbillede krakelerer.

Daglige andagter, som med kraft, klarhed og frimodighed udfolder Skriftens budskab, kan blive dét afgørende værn, der frelser os fra at blive verdslige i vores sind og vende Gud ryggen i modgang og prøvelser.

Brutal trøst

Det er godt at møde oplæring om Guds tugt fra den tidlige barndom gennem kærlige og omsorgsfulde forældre, der kan formidle hele sandheden med tanke på det enkelte barns særlige følsomhed og sårbarhed. Jo mindre man har mødt af denne oplæring fra barns ben, jo hårdere kan virkeligheden og den sande bibelske tale om prøvelserne ramme, når man bliver ældre.

Luthers og Vågens vejledning i andagtsbøgerne kan virke ubarmhjertig og brutal. Man kan komme til at føle sig utryk og ængstelig, når man møder den. Og noget i en kan protestere voldsomt og prøve at finde på udveje. Man kan gribe sig selv i at sidde og tænke: *Åh, det her må bare ikke være sandt!* Og så på den anden side: Får de sandheder, vi møder her, lov til at slå rod i sindet, så bliver det en dyrebar trøst. Frem for alt bliver det en *virkelig* trøst, en bibelsk og holdbar trøst, som også reelt kan *bære* igennem hårde

prøvelser. For det kan beroligende ord uden hold i den konkrete virkelighed ikke i længden.

Prøvelserne afdækker dit gudsforhold

Et af de vigtigste elementer i Luthers tale om prøvelserne er, at reaktionerne på prøvelserne viser, hvem der er min Gud.

Er det Bibelens Gud, der er min Gud? Eller lever jeg med en afgud?

Luther henviser til, at da israelitterne på ørkenvandringen kom ud for prøvelser, blev det afsløret, at de i virkeligheden havde deres "bug" som afgud.²

Da israelitterne var i Egypten, havde de nok at spise og drikke, og da de rejste ud af Egypten tog de godt med levnedsmidler med sig. Så længe de havde nok at spise, så de fromme og hellige ud, og man kunne ikke være sikker på, om de elskede Gud af hjertet; om de troede på ham og tog deres tilflugt til ham. For posen var endnu fuld.

Men da posen var tømt, og der ikke var mere mel og brød tilbage, blev det ret hurtigt klart, at de hidtil havde tjent Gud for bugens skyld. For så tænkte de: Hvad har vi dog gjort? Vi har ikke båret os rigtigt ad, da vi forlod Egypten. "Vi husker de fisk, vi frit kunne spise i Egypten, og agurkerne, vandmelonerne, porrerne, løgene og hvidløgene" (4 Mos 11,5). Nu havde israelitterne ikke et løg at bide i, og derfor knurrede de imod Moses i ørkenens sand.

Sådan er det vantro hjerte. Det stoler kun på Gud, så længe de timelige goder er til stede. Men når goderne tages væk igen, så viger det vantro hjerte fra Gud og bespøtter ham.³

Her har vi en åndelig grundlov, som Luther gang på gang vender tilbage til: Det er let

nok at *se ud som om*, man ejer troens liv med Gud, når alting går godt. Men prøvelserne tjener til at afsløre, *om* man nu også hænger ved Gud med sit liv – eller om man kun hænger ved hans gaver. Hvis det sidste er tilfældet, så vender man sig væk fra Gud og spotter ham med sine ord eller med sit liv, når han tager gaverne væk.

Det er altså ikke prøvelserne i sig selv, der får os væk fra Gud. Prøvelserne er kun det redskab, Gud bruger til at afdække for os, om vi reelt lever med ham, eller om vi lever med en afgud. Og *i begge tilfælde* – både når prøvelserne styrker og grundfæster os i troen, og når prøvelserne åbenbarer vantroen i hjertet – er det en nåde fra Gud. For Djævelen arbejder i medgangstider med alle midler på at tildække og sløre vores gudsforhold, så vi langsomt og umærkeligt kan glide væk fra Jesus. Men Gud ønsker, at vi skal vandre i lyset i vores forhold til ham. Derfor "råber han os op" gennem modgang og prøvelser. Og så bliver spørgsmålet, om vi reagerer på dette opråb med tro eller vantro.

Forskellen mellem de gode og de onde mennesker bliver tydelig i reaktionen på ulykkerne. For de gode har visdom til at forstå, at Guds vilje gennem alle ulykkerne er til deres bedste. Og de ved, hvordan de skal forholde sig, når ulykkerne rammer dem.⁴

Det er ikke prøvelserne i sig selv, der får os væk fra Gud. Prøvelserne er kun det redskab, Gud bruger til at afdække for os, om vi reelt lever med ham, eller om vi lever med en afgud.

At stå sin prøve

Her kommer vi nu til det vel nok mest udfordrende, vi møder i Luthers tale om prøvelserne.

Luther skriver om, hvordan ”de gode” forholder sig til modgang i livet:

De ved, at aldrig er nogen fjende blevet overvundet af den, der er på flugt. Derfor kan lidelser og trængsler eller selve dødens nød heller ikke overvindes ved utålmodighed, og trøst kan man ikke få ved at flygte hen mod nærmeste udvej. Nej, trængslerne kan kun overvindes, ved at man står stille og forbliver urokkelig, ja, går ulykken og døden frimodigt i møde.⁵

Modsvarende forholder det sig med ”de onde”:

De onde forstår ikke Guds vilje, og de kan ikke se, hvad det skal nytte med alle de trængsler.

Nogle henfalder til utålmodighed. De skælder og smælder, bander og spotter og bliver rasende.

Andre løber hid og did for at søge trøst og råd hos mennesker. De prøver på alle måder at blive af med deres ulykke og at overvinde deres modstandere. Kort sagt: De vil være deres egne hjælpere og frelsere. De venter ikke på, at Gud skal frelse dem fra korset.

Uanset om man gør det ene eller andet, gør man sig selv ubodelig skade.⁶

Senere skriver Luther om de samme ”onde mennesker”:

Der er mennesker, som slet ikke vil lade Gud have ro, før han tager prøvelserne fra dem. Den ene skal Gud give et barn, der er sundt

og rask, den anden skal Gud gøre rig, og den tredje skal han give oprejsning. Og de anstrenger sig virkelig for at redde sig ud af deres tilstand både ved deres eget og andres arbejde.

På den måde bliver de til feje soldater, der overlader territoriet til fjenden: De vil ikke stå deres prøve i anfægtelsen. De vil ikke kæmpe og stå prøvelserne igennem, men prøver at omgå dem med alle tænkelige midler. Og derfor vil de heller ikke vinde sejr.⁷

Luther bruger altså billedet af en ”fej soldat”, der ikke vil stå sin prøve i anfægtelsen. Den feje soldat er det menneske, der med alle midler (inkl. mange bønner) forsøger at slippe for lidelsen.

Det kan være svært at se, hvordan denne ”soldat” gør noget forkert. Vi taler om en soldat i frontlinjen under tæt beskydning. Vi taler om et menneske, der er i nød!

Luther nævner endda som et eksempel en, der har et sygt barn, tydeligvis et alvorligt sygt barn. Kan man fortænke det menneske i, at hele opmærksomheden nødvendigvis må rettes mod at forsøge at tilvejebringe en ændring i denne smerte? Det må da være det eneste kærlige og det eneste rigtige at søge hjælp – det bedste, man har lært!?

Det skal stå helt klart, at Luther her ikke taler imod, at man for eksempel søger læge i tilfælde af sygdom. Det er ikke sådan, at vi bare passivt skal se til, når ulykken rammer. Det ville være uansvarligt, urigtigt og ubibelsk.

Men hvad Luther taler imod, er den *desperation*, som er udtryk for vantro og mistillid til, at Gud også i prøvelsens time er en kærlig og almægtig Gud. Den desperation, som kan give sig udtryk i vrede og bespottelser – eller i, at man fredløst flakker om efter hjælp i smerten alle andre steder end der, hvor den

virkelige trøst er at få. Luther taler imod vores manglende evne til at være i lidelsen og midt i lidelsen at eje freden i Gud, fordi vi ved, at vi er i hans hænder med alt, hvad der sker. Og ser Gud, at det er til det bedste for os, at prøvelsen stopper, så griber han ind.

Det er bare langt fra sikkert, at Gud ser, at det er til det bedste for os. Det er derimod meget sandsynligt, at det er Guds vilje, at vi skal ”stå vores prøve” ved at gennemgå denne smerte.

Luthers konklusion lyder:

Gud vil altså, at vi under vores lidelser ikke skal løbe noget andet sted hen eller se andre steder hen end til ham. Vi skal ikke ønske os at blive fri for lidelserne, for lidelserne er jo efter hans vilje og til vores eget bedste. Hvad vi skal, er at bede om styrke til at holde hans vilje ud indtil enden.⁸

Det er radikalt formuleret! Og da jeg læste det, tænkte jeg: Jeg har aldrig hørt noget lignende før! ”Vi skal ikke ønske os at blive fri for lidelserne ...”

Hvem stiller sig lige op i dag og siger det til en søndagsprædiken?

Men så kom jeg til Tormod Vågens andagtsbog, og til min undren fandt jeg nøjagtig den samme tone der! Han taler om vores ”lidelses-sky” tid,⁹ og så taler han (som Paulus) om, at vi skal ”lære at leve livet takkende” under alle forhold:

Mange bærer på sorg og smerte i deres hjerte, fordi de ikke får den ære, magt, rigdom og medgang, som de ventede, at livet skulle give dem. Det er en ussel sorg!¹⁰

Paulus har lært at glæde sig over lidelsen. Det er en stor kunst. Det er kun en kristen,

der kan lære den. Men den, der har fået Gud til far, ved, at alt kommer fra en kærlig hånd. Lidelsen er en gave fra Gud, og den skal tjene til gavn for dig og for andre. Hvorfor så ikke takke?¹¹

Vi skal lære at leve livet takkende. Vi må forsøge at tage livet af vores brokkerier mod Gud og i stedet tage imod vores skæbne fra Guds hånd. Så bliver det tunge og svære til velsignelse. For Gud giver kun gode gaver.

Du må sige Gud tak for alt!

Hvad har du, som du ikke har fået givet?¹²

Denne formaning til at leve livet takkende svarer til Luthers udlægning af Salme 18, vers 4: ”Jeg råber til Herren, den lovpriste, og bliver frelst fra mine fjender.”

Luther hæfter sig her ved, at verset angiver en vigtig rækkefølge: Det er den lovpriste Gud, vi må råbe til! Altså skal vi ikke begynde med at råbe til Herren, når vi er i nød; vi skal begynde med at lovprise ham.

Der findes mennesker, der råber og skriger til Herren, men som ikke bliver bønnehørt. De råber om hjælp, men ingen hjælper, de råber til Herren, men han svarer dem ikke” (Sl 18,42). Hvorfor ikke?

Jo, fordi de har råbt til Herren, men de har ikke lovprist ham, de har tværtimod været uvilligt stemt mod ham. De har været forbitrede på Herren og har været sunket så meget ned i deres egen bitterhed, at de ikke har råbt til den sande Gud. For den sande Gud er god og vil kun sine børn det gode.¹³

Alvoren er altså, at hvis vi vender os til Gud med vrede og ”brokkerier”, så er det ikke Gud, vi har vendt os til. Denne reaktion på lidelsen afslører, at vi ikke lever med den

sande Gud. For den sande Gud er god og vil kun sine børn det gode. Derfor må vi stå lidelsen igennem og ikke ønske os fri af den – ja, vi må faktisk takke for den! – i vished om, at vi er i Guds gode hænder i alt, hvad der sker.

Den, der har fået Gud til far, ved, at alt kommer fra en kærlig hånd. Lidelsen er en gave fra Gud, og den skal tjene til gavn for dig og for andre.

”Ske din vilje”

Så langt har vi altså set, hvad Luther og Vågen på bibelsk grund lærer os om troens og vantroens reaktioner på lidelsen. Og vi har set på, at prøvelserne er nødvendige som Guds vækkende opråb, der vil hive os ud af verdens blændværk og kalde os ind i hans favn.

Men der er også en anden grund til, at vi skal være taknemmelige og ”kun regne det for glæde”, når Gud sender prøvelser i vores liv. Luther og Vågen taler om, at prøvelserne er nødvendige, fordi der er noget i os, der må brydes ned – nemlig vores stolthed og vores egenvilje.

Tormod Vågen skriver:

Den, der er fri for lidelse, anfægtelse og trængsel, bliver let hård, kold og selvtilfreds. Men en kristen, som er blevet prøvet, og som tager lidelsen som en gave fra Gud, får en lydig og villig ånd.

Det er derfor en stor kunst at bøje sig ind under Guds styrelse i vores liv, og med bøn om nåde gå i Mesterens skole.¹⁴

Læg mærke til, at det ikke er en hvilken som helst prøvelse, der fører til, at vi får en lydig og villig ånd. Det er, *når vi tager lidelsen som en gave fra Gud*, at den gør sin gavn. Og derfor er det langt fra nogen selvfølge, at prøvelserne bliver til gavn for os. Det må vi bede om nåde til, at de bliver! For det er en ”stor kunst” at glæde sig over lidelsen, og det er en ”stor kunst” at bøje sig under Guds styrelse, når denne styrelse indebærer, at vi kommer ud for svære ting.

Det er ikke et sindelag, nogen kan tage af sig selv. Det er Åndens gerning i hjertet. For uden Ånden er det *egenviljen*, der råder i hjertet, og den vil ikke finde sig i prøvelserne. Under bønnen ”ske din vilje” foregår der en kamp i den kristne, som Luther sætter ord på i sin gennemgang af fadervor:

For egenviljen strider med alle kræfter imod vores gode ønsker. Men så råber Åndens gode vilje til Gud imod kødet og siger: ”Ske din vilje!” (...)

Når Gud hører dette råb, kommer han Åndens gode vilje til hjælp (...) Han kaster sig over ærkeskurken, gamle Adam, og volder ham al mulig ulykke, tilintetgør hans planer, binder og piner ham fra alle sider.¹⁵

Gud svarer altså på bønnen ”ske din vilje” ved at kaste sig over gamle Adam og tilintetgøre hans planer. Og dét er ikke noget, der kan foregå, uden at vi kommer til at opleve store prøvelser.

Når Guds vilje sker, siger Luther, så vil du ikke drømme om, at det på nogen måde kan være Guds vilje, der sker. Gud bruger for eksempel mennesker i vores omkreds til at pine og plage os med sladder og ondsindethed.

Og hvor det ikke forslår med mennesker, bruger Gud også Djævelen, for at vores egen vilje med alle de onde tilbøjeligheder kan blive tilintetgjort, og Guds vilje kan ske, så Ånden kan råde i hjertet, og så alene Guds ære kan blive tilbage (...)

[Når Guds vilje sker, mener du], at du er forladt af Gud og prisgivet Djævelen og de onde mennesker. Du mener, at der ikke længere er nogen Gud i Himlen, der vil kendes ved dig eller høre på dine bønner. Du føler nu en sult og tørst, som længes efter trøst og hjælp i en nød, der er langt værre end den blot legemlige sult og tørst (...)

For det er en afgjort sag, at Guds vilje sker, når din vilje ikke sker. Det vil sige: Jo mere modgang du har, jo mere sker Guds vilje.¹⁶

Jeg bliver nødt til at stille spørgsmålet: Har du nogensinde hørt noget lignende sagt i forkyndelsen i dag?

Og så må jeg også stille mig selv ind under det ransagende spørgsmål: Hvis det er sådan, Guds vilje er – ønsker jeg så at tilhøre ham og leve med ham? Under de vilkår?

Det er en afgjort sag, at Guds vilje sker, når din vilje ikke sker. Det vil sige: Jo mere modgang du har, jo mere sker Guds vilje.

Ikke en letkøbt taknemlighed

Det er her, det bliver så underligt at møde den ægte og strålende glæde, der lyser ud af Tormod Vågens andagter, og den stærke og triumferende frimodighed, vi møder hos Luther.

De er ikke på nogen måde triste og negative mennesker, der går rundt med nedbøjede ho-

veder og er kede af livet. Der er et lys og en kraft og en ivrig og arbejdsom ånd hos dem, som vi også kender fra Paulus, når vi læser Det Nye Testamente.

Hvad er hemmeligheden?

Er det måske, fordi de ikke selv kom ud for seriøse problemer i deres liv?

Når man som et virkeligt lidende menneske hører en prædikant tale om, at vi skal være taknemlige for lidelsen, ligger det lige for at tænke: ”Du ved ikke, hvad du snakker om!” Men kigger vi godt efter i de to andagtsbøger, tror jeg, vi vil finde signaler om, at selvom budskabet kan lyde radikalt og ”idealistisk”, så er det alt andet end letkøbt og teoretisk kundskab om ”lidelsens problem”.

I stykket, hvor Luther taler om, at det er den lovpriste Gud, vi skal råbe til, slutter Luther med en personlig indrømmelse og bekendelse:

Ja, jeg ved godt, at det her er et svært råd! Det er ikke nemt, når man står midt i det svære, at tænke på Gud som god og kærlig. Det er ikke nemt, når vi føler, at Gud har fjernet sig fra os og er ubegribelig, da at holde ham mere fast for øje end den ulykke, der er så nærværende for os, at den afholder os fra at se hen til ham.

Men prøv blot at gøre forsøget, og begynd at lovprise Gud, når du ikke har det godt, så vil du få at se, at det giver lindring i smerten. Alle andres trøst gavner enten slet ikke, eller også gavner den på en falsk og bedragerisk måde, så den i virkeligheden bliver højst skadelig.

Men vend dig mod Gud, lovpris ham, og læg så alt frem for ham. Jeg må bekende, at jeg ofte på denne måde har fundet lettelse for et forpint hjerte.¹⁷

Og når Luther udlægger det første bud sådan, at vi må ”klynge os til Gud og hans ord og løfte i nødens tid”, så påstår han ikke, at det er nogen let sag. Tværtimod:

Alle kristne bilder sig ind, at de godt forstår Guds første bud. Men når de i nødens stund skal fremsige det, så kender de det alligevel ikke, selvom de nok så meget regner sig selv som udlærte i kristendommen.

Jeg har nu længe været prædikant, doktor i Skriften og en gammel stridsmand, men når jeg skal til at fremsige det første bud, så er det kun med nød og næppe, jeg griber det, og jeg får kun fat i det med en silketråd. Djævelen kan nemlig snart lære mig og alle andre noget andet, når nød og fattigdom indtræffer.¹⁸

Vi fornemmer det: Det er ikke letkøbt eller akademisk lærdom, når Luther formaner os til at være stille i lidelsen og vente på Herren i tillid til hans almagt og faderomsorg.

Alligevel kom det bag på mig at læse et lille udsnit af, hvad Luther egentlig gik igennem – i allermost konkrete forstand på egen krop – i sit liv. Det er jo ikke noget, Luther selv kommer ind på i sine prædikener og andagter. På dén måde er hans andagter sjældent personlige.

Men Carl Grimberg fortæller i værket *Verdenshistorien* (bd. 8, s. 457-458) om Luthers mange sygdomme:

”Luthers fysik havde lidt ubodelig skade under hans overdrevne askese i klostertiden, da han plejede at ligge og fryse på sit hårde natteleje. Han blev så mager, at man kunne tælle hans knogler. Senere blev Luthers tilværelse så forjaget, at han aldrig fik hvilet ordentlig ud. Fra sit fyrretyvende år plagedes han af

alvorlige sygdomme, fordøjelsesvanskeligheder og andre mave- og tarmsygdomme, en nervøs hjertelidelse, der efterfulgtes af søvnløshed, hovedpine og andre nervesmerter, gigt, nyresten, og flere slags katarer og betændelser. Af og til suste og hamrede det i hans hoved, til andre tider lød det som klokke-ringning. Ofte blev han svimmel, og undertiden var han nær ved at besvime. Når han en gang imellem følte sig rask og stærk, blev glæden herover aldrig langvarig. Allerede i 46-årsalderen fortæller han i et brev, at han lider af oldingens svagheder.

Han følte sig ‘udprædikedet’ og uduelig til alt arbejde, og i sit drastiske sprog sammenlignede han sig med ‘en gammel høne, som ikke længere er i stand til at lægge æg’. Til andre tider længtes han kun efter at få fred for alle legemlige og sjælelige anstrengelser og lidelser.

Men store opgaver lå foran ham og krævede, at han udnyttede de kræfter, han havde i behold, til det yderste. Flere gange lå han for døden, men han kom sig igen, takket være sin seje fysik, og følelsen af at han endnu ikke havde fuldført sin livsopgave; han måtte blive arbejdsduelig igen. Men det er et mirakel, at han med sit skrøbelige legeme formåede at holde sig i fuld åndelig kraft endnu i sit 63. år. Og lige til det sidste kunne han – skønt hans krop var nedbrudt af sygdom, og navnløse sjælekvaler plagede ham – råde og trøste andre. Så stærk var hans tro.”

Det er ikke letkøbt eller akademisk lærdom, når Luther formaner os til at være stille i lidelsen og vente på Herren i tillid til hans almagt og faderomsorg.

Der var mange andre trængsler i Luthers liv, man kunne trække frem. Men måske kaster denne opregning af nogle af Luthers fysiske og psykiske problemer lidt lys over den personlige hjertebøn, som vi møder i en af Luthers andagter, og som vi må gøre til vores egen, når nøden banker på:

Kære Far, trøst og styrk mig arme, lidende menneske med dit guddommelige ord. Jeg har svært ved at finde mig i, at din hånd hviler så tungt på mig – og dog er jeg fordømt, hvis jeg ikke finder mig i det. Styrk mig derfor, kære Far, så jeg ikke falder fra.¹⁹

Hemmeligheden

Men hvis det ikke er letkøbt – hvad er så hemmeligheden bag den virkelige trøst og glæde, der lyser ud af andagterne?

Igen vil jeg lade Luther svare:

Hvis en kristen skal kunne bestå under enhver lidelse, må han trøste sig ved Skriften. For Skriften holder os Jesus for øje. Og når vi ser, hvordan Jesus for vores skyld har båret så langt sværere byrder, ja har taget hele verdens synd på sine skuldre for at løskøbe os fra den, så bliver vi også stærke og villige til at lide.

Det er trøsten i denne udholdenhed, som giver håb i Jesus – at det skal gå os som ham, både i lidelse og herlighed. Men taber man Jesus og Skrifterne af syne, bliver det en dårlig trøst og en ringe udholdenhed, uanset hvor fornuftige begrundelser, man søger sin trøst i. Det har ingen kraft, det trænger ikke ned til hjertets grund. Det er en falsk udholdenhed og en falsk trøst.²⁰

Hvordan bliver vi i stand til at tage imod Guds prøvelser med tak?

Det vil aldrig blive let! For der vil altid være noget i os, der protesterer mod at gå ind i lidelsen og udholde den i tiltro til, at Gud har hånd om det.

Men skal vi alligevel få del i dette sind i mødet med prøvelsen, så er der kun én vej til det: Det er *Skriften*, vi må lade os trøste af – og ikke alle mulige fornuftige begrundelser fra andre mennesker, der tror, de kan gøre sig kloge på, hvad vores lidelse skal tjene til (jf. Jobs Bog). For Skriften rækker os *Jesus*. Guds ord er ”ordet om korset”. Ordet om, hvad Jesus måtte lide i dit sted, for at du skulle blive købt fri fra denne verdens synd og død og lidelse. Her i dette ord møder du Gud, som han er over for dig – netop nu, i dette øjeblik! Her ser du hans uendelige, bundløse kærlighed mod en synder som dig!

Han vil have dig *hjem!* Dét er alt, hvad Guds tanker kredser om, når han ser på dig: Mit får, som jeg har mistet – jeg må lede efter det og bære det hjem i min fold. Og når det er dér, så må jeg vogte og værne det mod alle glubske ulve, så det bliver hos mig og skal være hos mig i evighed.

Fordyb dig i ordet om korset! Tag det til dig i stilhed og med bøn, så det synker ned i hjertet – at dette gælder *for mig!*

Det var det ord, Martin Luther og Tormod Vågen levede på. Det var det ord, de var knyttet til, når alting så håbløst ud. Det var det ord, de rakte videre. For *her* mødte de Guds kærlighed og så ham, som han var. Og her, kun her, kunne de få styrke til også at tage trængslerne fra Guds hånd – med taknemlighed.

Trygheden

Som sagt: Når man læser Luthers og Vågens radikale formuleringer, kan man godt gribes af et ønske om, at det ikke må være sandt, hvad de skriver. Jeg ønsker jo ikke at lide. Jeg er kort og godt *bange* for lidelsen. Og i denne angst er alt, hvad jeg ønsker at høre, at Gud vil passe på mig og mine kære, så der ikke sker os noget slemt – eller i hvert fald ikke noget alt for slemt.

Men hvis det er hele sandheden, så indebærer det jo, at Gud har fejlet, hvis der virkelig sker noget ulykkeligt. Og så har vi ret til at være vrede på ham for hans svigt, indtil han retter op på tingene igen.

En tryghed, der er knyttet til dette, at ”Gud vil passe på os, så der ikke sker os noget alt for slemt”, er i virkeligheden slet ikke nogen tryghed. For når vi så møder den modgang, vi alle kommer ud for i syndens og dødens verden, giver det os billedet af en tunghør, ustabil og blundende Gud, der kun i nogle tilfælde får øje på os og viser os sin omsorg og kærlighed.

Hvis din tryghed er knyttet til *Skriftens* ord om Gud, så ved du, at du *igennem alle ting* er genstand for Guds uophørlige og usvækkede faderomsorg.

Det er slet ikke sikkert, at du *forstår* Guds måde at handle med dig og dine nærmeste på. Men i tro og tillid må du klynge dig til, at Skriften fortæller dig sandheden om Gud. Og når du tager dét ord til hjerte, giver det dig en hvile og en fred, som overgår al forstand. Så må du med David ligge på de grønne enge og vide, at selv når du skal igennem døds-skyggens dal, så er det den gode hyrde, der fører dig af sted. Hans røst kender du. Og hans røst følger du – også når det er så mørkt omkring dig, at du ingenting kan se.

Hvis en kristen skal kunne bestå under enhver lidelse, må han trøste sig ved Skriften. For Skriften holder os Jesus for øje

Tormod Vågen skriver:

Læg dig med dit liv, din fremtid, dine sorger og bekymringer i den alvidende, almægtige og kærlige Fars arme. Tro, at alt det, der møder dig, må gå forbi ham først. Tro, at han ser længere end du, og at han ved, hvad der skal til for at få dig helt hjem. Vov at satse hele dit liv på ham. Og du vil erfare, at han endnu i dag har magt til at stille storme – og give dig styrke og ro.²¹

Denne tillid til Gud indebærer *ikke*, at vi ikke må bede ham om at gribe ind i lidelsen. Vi må komme til ham, udøse vores hjerte for ham og bede ham om hjælp i nødens time. Det indbyder Gud os jo selv til. Men når vi beder, må vi komme til Gud i fortrøstning til, at det ikke er os selv, der skal have det store overblik.

I en andagt skriver Tormod Vågen først om ”det inderste og fineste i den kristne lidelse”:

Kære lidende ven: Din sygdom er ikke et udtryk for Guds vrede, men fortæller dig om Guds uendelige kærlighed til dig (...) Din sygdom er ikke en slavepisker, men en opdrager. Den er ikke en lænke, men en vinge. Sygdommen er den kærlige frelserhånd, som leder dig ind i rigere åndelig velsignelse, til større ære for Kristi navn.

Men betyder denne trøst i lidelsen, at man

ikke bør bede om helbredelse? Nej. Tormod Vågen slutter andagten:

Er du syg, må du vide, at du tilhører ham, der har al magt i Himlen og på jorden, og som fører dig ad rette stier for sit navns skyld. Ham må du komme til med frimodig bøn om helbredelse, i tillid til de stærke løfter i hans ord.²²

Hvorfor er denne bøn frimodig? Hvor får den sin frimodighed fra?

Jo, netop fra det, at Gud ikke vil høre min bøn på en måde, så hans vilje ikke sker! Gud hører min bøn, og han svarer – på sin måde og til sin tid, som han ser, det tjener mig bedst. Hvilken tryghed!

Luther skriver:

Det er sådan, Gud bærer sig ad: Inden han hjælper sine børn, lader han dem først komme i lidelser og anfægtelser. Derefter, når hans time kommer, hjælper han dem desto mere vidunderligt ud af lidelserne.²³

Gud kender dig

Til slut: Når man læser Luther og Vågen – og ikke mindst, hvis man også kender lidt til det liv, de levede – kan man meget let komme til at føle sig lille!

Du kan tænke: Hvis det er så stærk en tro, man skal have, og hvis det er så store lidelser, man skal gå igennem – så er jeg vist for lille og svag til at være kristen.

Men sådan må du ikke tænke! Det er ikke alle kristne, der skal reformere kirken. Og det er ikke alle kristne, der skal stå i spidsen for så stort et missionsarbejde, som Tormod Vågen gjorde.

Gud kommer til dig med sit ord i det kald og den stand, du står i. Og din tryghed må være,

at det er den Gud, der *kender dig til bunds*, der også styrer de prøvelser, du skal komme ud for i dit liv. Gud ved alt om din svaghed og angst. Gud kender – meget bedre end du selv gør – til dine svigtende kræfter og manglende overskud. For han er jo den, der oprettholder dit liv og giver dig kræfter – én dag, ét øjeblik af gangen – som han ser, du har brug for det.

Gud ved også om din synd. Han kender dit vantro hjerte. Og bliver du vred på ham, så skal du ikke skjule det for ham. Du skal ikke dække over det, der bor i dit hjerte, og du skal ikke forsøge at lade som om, du har en tro og en tillid på hans godhed, som du ikke har. Du må komme til ham med alt det, der bor i dig, og bekende det alt sammen for ham, som det er.

Det er ikke store helgener, Gud kigger efter, når han leder efter sit folk her på jorden. Det er enhver, der ved med sig selv, at han har brug for Jesus som frelser fra al synd og vantro i hjertet.

Kom ind i lyset med din synd, også på dette område, dæk ikke over den, og forsvar den ikke, men bekend, hvad der bor i dig – så vil du møde en betingelsesløs nåde og en vidtåben favn. Al synd, som ikke forsvares, er der tilgivelse for i Jesu blod.

I relation til dette med at føle sig lille i mødet med troskæmpernes tro, vil jeg slutte med at citere et stykke fra Luthers andagtsbog, som jeg selv blev utroligt trøstet af. Det er et stykke, hvor Luther udlægger Jesu ord om, at enhver skal tage sit kors op og følge ham (Mark 8,34)

Jesus siger ikke, at vi skal bære det kors, han selv har båret. Han siger: Den enkelte skal bære sit eget kors. Hver og en af os har sit

kors, som Gud har beredt for os, så det passer til vores kræfter. For vi kan ikke alle sammen lide det samme. Vi er ikke alle sammen lige i troens og Åndens kraft.

Men tænk på, at du bærer dit, en anden sit og en tredje sit. For en, der er svag, kan hans kors, om det så i og for sig er det letteste af alle, være lige så tungt, som Paulus' kors var for ham.

Forskellen i kræfter gør, at det kors, som den enkelte bærer på, bliver lige så tungt som de andres kors, selvom de i sig selv er helt forskellige.

For den ene er fængslet lettere, end det er for den anden at blive udsat for hån og foragt. For den ene er selv døden lettere, end det er for den anden at miste nogle af sine ejendele. Derfor er det sådan, at hver og en af os har sit kors, det vil sige: det, som passer for den enkelte, alt efter tid og sted og målet af kræfter hos den, der lider.²⁴

Bøn: Tak, Gud, for det kors, du har beredt til mig! Hjælp mig, Jesus, til at bære det i tro – og bær du selv dit hjælpeløse får hele vejen hjem på dit mægtige ord. Amen.

1 Læs mere om denne "leg" i *Så fast en borg*, 18. december.

2 Luther bruger betegnelsen "afgud" om bugen i stykket til d. 6. marts. Når Luther taler om "bugen", skal vi forstå det i bredere forstand, end hvad der har med mad og drikke at gøre. Det handler om alle materielle forhold og alle gode gaver i livet. Lever man med bugen som afgud, er man i virkeligheden kun interesseret i Guds hjælp til at få gode forhold her i verden.

3 *Så fast en borg*, 5. marts.

4 *Så fast en borg*, 23. september.

5 *Så fast en borg*, 23. september.

6 *Så fast en borg*, 23. september.

7 *Så fast en borg*, 2. oktober.

8 *Så fast en borg*, 23. september.

9 I kongens nærhed, 23. november.

10 I kongens nærhed, 8. juli.

11 I kongens nærhed, 23. september.

12 I kongens nærhed, 3. juli.

13 *Så fast en borg*, 5. februar.

14 I kongens nærhed, 27. oktober.

15 *Så fast en borg*, 23. september.

16 *Så fast en borg*, 23. september.

17 *Så fast en borg*, 5. februar.

18 *Så fast en borg*, 6. marts.

19 *Så fast en borg*, 23. september.

20 *Så fast en borg*, 14. marts.

21 I kongens nærhed, 15. februar.

22 I kongens nærhed, 9. januar.

23 *Så fast en borg*, 5. marts.

24 *Så fast en borg*, 26. oktober.

1. Slip os arme ej,
Jesus, på vor vej!
Vi ej blive vil tilbage,
vil kun du os med dig drage,
som os føre kan
til vort fædreland.

2. Kommer nød os på,
lad os faste stå,
at vi ej i vantro klage,
når du sender mørke dage!
Gennem trængsler må
vi til Himlen gå.

3. Får vi hårde stød,
eller andres nød
til bekymring os vil blive,
du tålmodighed os give!
Lad i al vor ve
os til målet se!

4. Gennem tiden så,
Jesus, med os gå,
at på tornefulde veje
vi erfare må din pleje!
Når vort løb er endt,
hjem til dig os hent!

- N.L. von Zinzendorf

Forladt af Gud

Min Gud, min Gud! Hvorfor har du forladt mig? (Matt 27,46).

Det er Guds søn, ham, som havde Guds velbehag, der udstøder dette klageråb. Her finder vi ham på bunden af den lidelsesafgrund, han steg ned i.

Med rette havde Jesus, da han forudså, at alle hans venner ville forlade ham, trøstet sig med, at Faderen var med ham (Joh 16,32). Men også denne trøst blev nu berøvet ham for en tid.

Men vi må spørge: Var det en virkelighed, eller var det kun tilsyneladende – sådan som vi også kan opleve det – at Gud havde forladt Jesus?

Vi kan være forvissede om, at det var en virkelighed. Det var ikke bare mørket, som i tre timer rugede over stedet, hvor korset stod, der var trængt ind i Jesu sjæl. Gud havde vendt sig fra ham.

Adskillelse fra Gud var den straf, synden medførte. Det er syndens væsen; den afbryder forbindelsen mellem mennesket og Gud.

Derfor måtte Jesus, på hvem straffen blev lagt, lide det at blive forladt af Gud.

Så bittert Jesus end led, hører vi sjældent udbrud af smerte fra ham. "Som et lam, der føres til slagting, som et får, der er stumt, mens det klippes, åbnede han ikke sin mund" (Es 53,7). Men her lyder der et angstråb fra det dybe, der vidner om en smerte, som overgår al forstand; en smerte, som kun den evige fortabelse kender.

Fra denne ufattelige smerte skulle Jesus frikøbe os. Derfor måtte han selv smage den, og ved at han smagte den, blev vi befriet fra den.

Så står der da ikke andet tilbage for os end at erkende det offer, Jesus bragte, som gyldigt for os, og prise ham af hele hjertet, fordi han bragte det. Og må vi rigtigt fordybe os i den kærlighed, som kunne bære og tåle disse forfærdelige byrder. Så vil den tænde genkærligheden i vores hjerter.

Solen, som igen brød frem af mørket, efter at Jesus havde tømt den bitre kalk, forkynder, at en ny dag, en Frelsens dag, er oprundet for de fortabte.

Martinius Svaabeck (1864-1936) var forkynder i Luthersk Mission. Læs mere om ham i Budskabet nr. 3-2014, s. 27-29 - findes på www.dlm.dk/lm-danmark/bladportal/budskabet.

Fra andagtsbogen "For troen og livet", Luthersk Missionsforenings Forlag, København 1936. (Sprog let opdateret).

Jesus Kristus - verdens håb

Gennem snart 2000 år har kirken gentaget budskabet fra påskemorgen: "Jesus er opstanden." Det er et budskab af en sådan storhed, at det burde give genlyd blandt alle folk på jorden, at der har været en i menneskeslægten, som har været i dødens magt, men nu lever – et menneske, som efter sin opstandelse blev kendt af sine disciple som ham, de havde vandret med.

Dette budskab skal lyde i slægten, indtil den dag indtræffer, som han selv talte om, da han kommer igen i stor herlighed og ære for at dømme levende og døde.

Det siger en stor og afgørende ting for hele verden: at han, som altså ikke kun er historie, men levende, han lever som den, der har verdens fremtid i sin hånd. Fremtiden er hans. Vi mennesker kan skalte og valte med livet og den jord, vi lever på, som vi vil – og vi kan pådrage os alle mulige dårligdomme derved – og gør det. Men fremtiden råder vi ikke over. Den hører helt og holdent ham til, som var død, men nu lever i evighed og kommer igen for at dømme levende og døde.

For med *ham* er noget helt nyt kommet ind i verden. Verden er selv som før. Verden hører stadig de kræfter til, som kaldes synden og døden og dommen. Men med den opstandne Herre Jesus er noget nyt kommet ind i verden.

Det lyder til os ved dåben: "Lovet være Gud, vor Herre Jesu Kristi fader, som i sin store barmhjertighed har genfødt os til et levende håb ved Jesu Kristi opstandelse fra de døde."

Undertiden kan man få det indtryk, at budskabet om hans opstandelse sammenblandes med menneskelig forårsstemning – som om opstandelsens budskab ikke er andet end ud-

tryk for det lysere livssyn, som vi alle kender ved forårets komme.

Gud ske lov er sejrsmeldingen fra påskemorgen en langt større og stærkere realitet – som dog ikke kan gøre indtryk på andre end dem, som i troen fatter sandheden i det store, som siges.

Det betyder nemlig ikke en forvandling af verden eller livet, at Jesus stadig er levende. Det betyder derimod et *håb* for den verden og det liv, som er underlagt syndens og dødens stærke magter.

Om vi blot tænker og føler forårstanker og -følelser, når vi synger "så blomstrer alt i Jesu navn", da var stemningen nok lys og glad for en tid, men den var uden fast og virkelig grund. For se, alt det, som nu spirer og grov så smukt og fryder både øje og hjerte, det vil dog visne igen. Det er kun en tid, livet bryder frem. Nådesløs kommer den dag, hvor døden er den stærkeste.

Og sådan er det overalt på jorden og i livet. Der er et lys-syn, som over for jordens og livets virkelighed er skrøbeligt, fordi det er uægte. Men det er til alt dette forgængelige, det har lydt til verden siden den store påskemorgen: "Gud har genfødt os til et levende *håb* ved Jesu Kristi opstandelse."

Den levende Jesus er verdens levende og udødelige håb.

For med ham har enhver, som bliver af tro på ham, syndernes forladelse, kødets opstandelse og evigt liv. For hvert menneske er håbet for fremtiden samlet i apostlens ord: "Den, som har Sønnen, har livet. Den, som ikke har Guds søn, har ikke livet."

Der er *håb*. Fremtiden hører Jesus til.

*Frank Jacobsen (1931-2013),
var præst, bl.a. i Mariehøj.*

Troen kommer

Troen kommer altså af det, der høres, og det, der høres, kommer i kraft af Kristi ord (Rom 10,17).

Troen kommer. Læg mærke til dette udtryk – troen kommer. Det er altså ikke dig, der skal frembringe troen. Nej, troen, den faste overbevisning, er noget, som kommer. Men hvorfra kommer denne troens overbevisning? Troen kommer af hørelsen – altså ikke af en præstation af tro og ikke af følelsen.

For at finde vished om dine synders forladelse, skal du altså ikke føle efter – men høre efter. Det, du skal lægge øre til og høre, er Kristi ord, ordene om Jesus. Ordene om, hvad du ejer i ham, og løfterne om frelse ved hans blod.

Det er her, du kan tage så grundigt fejl. I stedet for at hage dig fast i Guds ord, ser du på dig selv og graver i dit eget hjerte for at finde noget, som du kan trøste dig ved dér.

Men i dig selv – i dine følelser og i dine erfaringer, vil du aldrig finde det, som giver dig forvisning om, at du er et Guds barn.

David sagde til Gud: “Dit ord er lys.” Det er sandt, og Guds ord er det eneste lys, når det gælder spørgsmålet om din frelse.

Uanset hvor godt eller skidt du føler det i dit indre, kan det ikke sige dig noget om, hvordan din sag står over for Gud. Det kan kun Guds ord! Vend derfor dit sind mod Guds ord, når du er i nød – og Ordet skal bjærge dig. For Gud har selv sagt i Esajas 55,3: “Hør på mig, så skal I leve.”

Vær derfor ikke optaget af, om du tror, men vær optaget af troens genstand – Jesus og ordet om ham.

Troen er ingenting i sig selv. Men det, troen griber om i Ordet, frelser. Hvis du føler, du

mangler troen – så glem troen, og vend dig til Jesus. Troen kommer af det, der høres.

Det er utroligt stort, at Gud har ordnet det sådan, at vi bliver frelst gennem vor hørelse, og der går ofte nogen tid, inden vi rigtig fatter det. Til at begynde med tror vi, at vi selv skal omvende vort eget hjerte.

Det, Bibelen kalder frelsende tro, må virkes af Guds hellige Ånd i os. Gud må åbenbare for vort hjerte, hvad vi har i Jesus, så vort hjerte fatter tillid til Jesus.

Det sker altså ved Guds ord. Ikke gennem vore anstrengelser – men gennem vor hørelse. Men der er noget, Gud må gøre i vore hjerter for at få os til at høre på den måde. Lad os kalde det lovens gerning.

Mens vi lytter, arbejder Gud med vore hjerter. Før tilliden til Jesus skabes, må du miste troen på dig selv. Og her vil du opdage om dig selv, at du i bund og grund er ond.

Så står du der og oplever det helt umuligt at blive en kristen og leve som kristen. Da er du der, hvor du for alvor kan høre evangeliet.

Gud har givet dig ører og hørelse. Jesus kommer personligt til dig i det ord, som taler om ham. Han siger selv, at de ord, han har talt, er ånd og liv. De taler ikke bare om Ånden, de viser ikke bare vej til livet. Men Guds hellige Ånd og selve livet er i dette budskab.

Der, hvor dette budskab gennem hørelsen går ind i dit hjerte, går Jesus personligt med sit åndelige liv ind i hjertet.

Derfor gælder det frem for alt om at høre, læse, synge og samtale om Jesus.

*Peder Mikkelsen, Lystrup,
prædikant i Luthersk Mission,
forkynder på bibellejr 2018*

ORDETS MAGT

Af Lorents Nord-Varhaug

Ord, der former

Barnet på to år løber rundt på gulvet. Moderen taler sit venlige sprog, og latteren fra de store søskende høres i baggrunden. Moderen har ikke gjort andet end at sige nogle ord, men gradvist begynder ordene at forme sig hos den lille. Ord som mor, far, ja og nej.

Sproget kommer pludseligt og gradvist. Men hvad er årsagen? Jo, barnet hører ordene. Ord, som ikke er blevet forklaret med arme og ben, men som bliver talt ind i bestemte sammenhænge. Det hører et ord, lærer det, og efterhånden har det et fuldt udviklet sprog. Sådan en magt har ordet – det menneskelige ord – at et barn kan lære et nyt sprog i løbet af kort tid.

Gennem livet møder et menneske mange ord, også personlige, gode og onde ord. Ordene former et menneske. De ord, du møder i en tidlig alder, sætter sig dybe spor, som ikke bliver visket ud i dette liv.

Et menneske, der oplever had og hører onde ord, der skærer sig helt ind i sjælen, kan få traumer, vanskeligheder, psykiske problemer, og selvtilliden kan få et knæk. Den, der mø-

der mange gode og venlige ord fra en tidlig alder bliver derimod løftet op som menneske.

Ord former et menneske mere, end vi tror, og i et hjem er de med til at forme hjemmet. En mor og en far, der er vrede og bruger hårde ord, gør børnene usikre og bange. Børn er sensitive over for ord og stemning.

Ord mellem mennesker

Ser du en mand, der er hastig med sine ord, er der mindre håb for ham end for tåben (Ordsp 29,20).

Det rigtige ord til den rigtige tid kan redde et menneske fra døden.

Et forkert ord på det forkerte tidspunkt kan få skæbnesvangre konsekvenser for liv og helbred.

Ord har magt til at ødelægge eller til at gøre et hjem eller en arbejdsplads tryk og god.

Det gælder også i det politiske liv.

En lille, enkel tale kan blive en milepæl i et lands historie. Martin Luther Kings tale “I have a dream” (“Jeg har en drøm”) førte til et vendepunkt i den amerikanske historie.

Gennem historien har vi set, at krige er begyndt med ord. Man brugte ord mod en anden nation, det eskalerede, og til sidst var der ingen udvej: Krigen var en realitet. Ord mellem nationer kan være fredsskabende eller krigseskalerende.

Det samme kan vi se i nogle ægteskaber. Hvor der først var fred og harmoni, blev der brugt onde ord mod hinanden. Noget skete, og freden blev erstattet af kulde og sår, der bed sig fast. *Et mildt svar afvender vrede, et sårende ord vækker harme* (Ordsp 15,1).

Til sidst så ægtefællerne ingen anden udvej end et brud. De to, som skulle være ét, blev skilt. Og det var *ord*, der var optakten til denne skilsmisse.

Sådan bør også mændene elske deres hustruer som deres eget legeme. Den, der elsker sin hustru, elsker sig selv. Ingen hader jo sin egen krop, men nærer og plejer den, som Kristus gør med kirken (Es 5,28-29).

Ordene kan få så stor magt, at man begynder at hade halvdelen af sig selv.

Tænk over dine ord!

Når vi ser, hvor stor magt ord har mellem mennesker, bør vi vandre varsomt, sådan at vi kan leve godt med hinanden i hjem og samfund.

Den, der sparer på sine ord, har kundskab, den, der holder hovedet koldt, er en forstandig mand (Ordsp 17,27).

Salomo fik til opgave af Gud at skrive noget om det samspil, og hvordan ord virker mellem mennesker.

Ordsprogenes Bog begynder sådan (v.1-7): *Ordsprog af Salomo, Davids søn, Israels konge. De skal tjene til, at man forstår visdom og belæring, fatter forstandige ord og tager imod klog belæring om retfærdighed, ret og retskaffenhed; de skal give den uer-*

farne kløgt og den unge mand kundskab og omtanke. Den vise skal lytte og øge sin lærdom, den forstandige skal erhverve livsvisdom, så han kan forstå ordsprog og billedtale, de vises ord og gåder. At frygte Herren er begyndelsen til kundskab, de dumme ringeagter visdom og belæring.

Guds ord

Når vi ser, hvor stor magt ordet – det menneskelige ord – har på godt og ondt i et samfund og mellem mennesker, og når vi ved, hvilke løfter Gud har givet om *sit* ords magt ind i vores hjerter, bør det give os stor frimodighed til at forkynde Guds ord. Guds ord har en magt, der overgår al anden magt i tilværelsen. Og Gud har knyttet Helligånden til Ordet med en særlig opgave ind i vores sjæl. Guds ord skaber af intet.

En har sagt det sådan: *Det, der forkyndes, sker – det, der ikke forkyndes, sker ikke.*

Nu har Gud i Himlen på en underlig og fin måde gjort det sådan for os, at vi har fået 66 bøger, Bibelen. En bog, der indeholder Det Gamle og Det Nye Testamente. Med Helligåndens hjælp ser vi her, hvad der er Guds vilje. Der skabes indsigt i Ordet hos den enkelte, og vi forstår noget af Guds visdom, almagt, frelsesplan, frelse til den enkelte, hellighed og evigheden.

Gud sagde: "Der skal være lys!" Og der blev lys (1 Mos 1,3).

Gud brugte sit ord, og det skete. Reflektér over det! Vi må undre os: Gud brugte sit ord – og så blev hele verden skabt. Hvis det ikke var blevet forkyndt, var det ikke sket. Så stor magt har Guds ord. Det skaber af intet, og det skaber det, det nævner.

Det ord, Gud brugte, da han skabte, det ord bruger han også, når et menneske bliver frelst, født på ny. Han genføder mennesket ved sit

ord. Og sit ord bruger han også, når samvittigheden skal vækkes, og når han vil vise os vej gennem livet.

Men hvordan skal de påkalde ham, som de ikke er kommet til tro på? Hvordan skal de tro på ham, som de ikke har hørt om? Hvordan skal de høre, uden at nogen prædiker? (Rom 10,14).

Troen kommer altså af det, der høres, og det, der høres, kommer i kraft af Kristi ord (Rom 10,17).

Ordet taler, samvittigheden vågner, og vi ser, at vi står for en hellig Gud med vores liv. Derfor forkynder vi ord, som når samvittigheden i vores tid. Ordet er Guds ord. Vi holder ikke noget tilbage, fordi det ikke passer ind i vores tid. Gør vi det, vågner samvittigheden ikke, mennesker bliver ikke frelst, og den enkelte af os finder ikke den gode vej i livet i fællesskabet med Gud og vores medmennesker. Ordet taler til hele mennesket.

Det ord, Gud brugte, da han skabte, det ord bruger han også, når et menneske bliver frelst, født på ny. Han genføder mennesket ved sit ord.

Bagtalelse

Nu skal vi bruge nogle ord på at forkynde om bagtalelse. Er det noget, du eller andre har gjort eller gør?

Hvad er bagtalelse?

Det er sammensat af to ord: "bag" og "tale". Vi taler altså om et menneske bag hans ryg, og det er ikke meningen, at han skal høre det. Hvorfor vil vi ikke, at han skal høre det? Jo,

fordi det, du siger om ham, sætter ham i et dårligt lys. Om det er sandt eller ej, har ingen betydning. Det handler om, at vi taler nedladende om nogen, der ikke er til stede.

Er det et problem?

Ja. I forhold til andre kommer vi selv i et bedre lys, når vi bagtaler, men ikke i forhold til Guds lov. Bibelen siger, at når vi bagtaler et menneske, bagtaler vi selve loven, og dermed er vi oprørere mod Guds hellighed.

Bagtal ikke hinanden, brødre. Den, der bagtaler sin broder eller dømmes sin broder, bagtaler loven og dømmes den; men dømmes du loven, er du ikke lovens gører, men dens dommer (Jak 4,11).

Vi forkynder nu gennem Guds ord, at bagtalelse er synd. Når du bagtaler, frarøver du et menneske hans eller hendes gode navn og ære. Vi stjæler noget fra ham eller hende, ja vi kan dræbe et andet menneskes karakter, ry og troværdighed.

Bibelen siger, at disse ord er som drab. Du kan dræbe noget af en person, så han ikke får den position, han skulle have haft. Vi kan knække et menneske med vores ord.

Men jeg siger jer: Enhver, som bliver vred på sin broder, skal kendes skyldig af domstolen; den, der siger: Raka! til sin broder, skal kendes skyldig af Det store Råd; den, der siger: Tåbe! skal dømmes til Helvedes ild (Matt 5,22).

Det er ikke kun det, vi siger, og det, som andre ser, der bliver vores problem, når Ordet taler til os, men selve de tanker og meninger, der ligger bagved i det indre menneske.

Ordet virker opgør med synden

At høre Ordet og tage det til os giver Gud mulighed for at nå ind til os. Vi indrømmer for os selv, at vi har syndet. Vi går ind i vores lønkammer, bøjer knæ og beder Gud om til-

givelse.

Så stor magt har dette ord ind i vores sjæl.
Jeg levede engang uden lov, men da budet kom, levede synden op, og jeg døde. Budet, som skulle have ført til liv, viste sig at blive min død (Rom 7,9-10).

Den magt har Ordet. Den magt har Guds hel- lige lov, når den bliver forkyndt. Loven er Guds ord, og hvis loven ikke forkyndes, væk- kes mennesker ikke.

Du, der er forkynder, har til opgave at for- kynde hele Guds råd. Forkynde loven sådan, at mennesker dør under loven. Når du for- kynder de ti buds alvor og intensitet uden at gå på kompromis og "handle" med loven, er- farer tilhørerne det, som David gjorde i sit møde med Natan:

Da sagde Natan til David: "Du er manden! Dette siger Herren, Israels Gud: Jeg salvede dig til konge over Israel, og jeg reddede dig fra Saul. Jeg gav dig din herres hus og lagde din herres hustruer i din favn, og jeg gav dig Israels hus og Judas hus. Og skulle det ikke være nok, havde jeg gerne givet dig langt mere. Hvorfor har du vist foragt for Herrens ord og gjort, hvad der er ondt i hans øjne? Hittitten Urias har du slået ihjel. Hans kone har du giftet dig med, og ham selv har du hugget ned med ammoniternes sværd" (2 Sam 12,7-9).

I dette møde, Natan havde med David, for- midlede han Guds ords dom til Davids sjæl. I sådan nogle møder har Ordet også magt til at sætte et menneske fri. Samvittigheden bli- ver fri, og man bliver fri over for Gud og sine medmennesker. Det, som ikke kan gøres om, og det, som ikke kan genoprettes af menne- sker, det taler Guds ord om, at en anden per- son har taget på sig. Skyldbrevet blev taget bort af Jesus.

Da sagde David til Natan: "Jeg har syndet

mod Herren." Natan svarede David: "Så til- giver Herren din synd. Du skal ikke dø" (2 Sam 12,13).

Ordet gør levende

At få lov til at være vidne til en så total for- andring hos et menneske efter en prædiken, i en samtale, i sjælesorg, er så radikalt, at vi bogstaveligt talt ser, at "noget nyt er blevet til" (2 Kor 5,17).

Vi er alle døde i forhold til Gud. Vi står med ryggen mod Gud og har ingen evne til at komme til Gud ved egen magt og kraft. Et menneske er altså åndeligt dødt. Den døde har ikke liv og kan heller ikke skabe liv i sig selv.

Også jer har han gjort levende, jer der var døde i jeres overtrædelser og synder (Ef 2,1).

Den magt har Ordet.

Når vi har Bibelen, har vi et levende ord, som Gud har skrevet. Dette gør det muligt for os at blive levende. Ordet lever, det er sæde- kornet, der ønsker at komme i hjertejorden. Det har spireevne, det genføder og har en magt, som gør, at mennesker, der kommer i kontakt med det, kan blive frelst, født på ny og blive nye mennesker, Guds børn – hvis man ikke afviser det i vantro.

For Guds ord er levende og virksomt og skar- pere end noget tveægget sværd; det trænger igennem, så det skiller sjæl fra ånd og marv fra ben og er dommer over hjertets tanker og meninger (Hebr 4,12).

Guds ord er ikke bare levende, det er også virksomt. En, der var fuld af had mod en an- den, og som mente, at han havde ret til at hade det menneske – han blev pludselig ramt af Ordet. Med sin virkekraft trængte det ind i sjælden, og "jeg døde".

Efter sådan et møde med Ordet bliver vi nye mennesker på forsoningens grund.

Åndens sværd

Verset fra Hebræerbrevet bruger også et andet billede på Ordet: Ordet er Åndens sværd. Sværdet er det våben, som nationer har brugt i krig, og som mennesker har brugt mod hinanden. Når Ordet forkyndes, har det magt som et sværd. Det trænger ind og skiller sjæl fra ånd og marv fra ben og er dommer over hjerterets tanker og meninger.

Ved Ordets forkyndelse får vi ikke kun problemer med det, som andre ser. Vi kommer til at stå for en hellig Gud og forstår, at Gud ser vores inderste tanker og meninger. De dømmes af Ordet. Vi får problemer med det, som hverken står i dansk eller norsk lovgivning, og som ingen mennesker kan pege på som et problem. Men mit problem er de meninger og tanker, der ligger i mit indre menneske. De er ikke i samsvar med Guds vilje. Det er noget helt unikt i verdenshistorien, at mennesker får problemer med det, der er på indersiden. Det, som ingen andre ser end Gud og vi selv. Det sker, fordi Bibelen taler om det. Og Ordet når ind til os – ikke sådan som alle andre ord præger og former os, men med Helligåndens overbevisningskraft.

Ordet er levende, mennesker dør – ord har magt, Ordet giver liv.

Tilliden til Ordet giver frimodighed

Når du, som er en kristen, ser den magt, Ordet har ind i din sjæl, forstår du, at den samme magt har Ordet også i andre menneskers sjæle. Det giver frimodighed og er trosstyrkende. Det, vi ser og erfarer, er med til at skabe tillid hos os til den magt, Ordet har i dag, havde i går, ja har til evig tid.

Viser du dig modløs på nødens dag, svækkes din styrke (Ordsp 24,10).

Den modløshed har ofte sammenhæng med vores manglende tillid til Ordet og Ordets magt og med vores manglende tillid til, at vi har en Far, som har al magt i Himlen og på jorden.

For Gud gav os ikke modløsheds ånd, men kraft og kærligheds og sindigheds ånd (2 Tim 1,7, jf. norsk oversættelse).

Den Ånd, som Gud ønsker at give os, har sammenhæng med den tillid, han får lov til at plante ind i vores sjæl til Ordet, til selve evangeliet. Den magt har Ordet. Vær derfor forsigtig med at blive fyldt med mismod. Mismod er ikke af Gud. Ordet har magt, og Gud sover ikke.

Han lader ikke din fod vakle, han, som bevarer dig, falder ikke i søvn. Han, som bevarer Israel, falder ikke i søvn, han sover ikke. Herren bevarer dig, Herren er din skygge ved din højre side. Om dagen stikker solen dig ikke, månen ikke om natten. Herren bevare dig mod alt ondt, han bevare dit liv. Herren bevare din udgang og din indgang fra nu af og til evig tid (Sl 121,3-8).

Jeg er taknemmelig for at leve i Norge i denne tid, selv om det er en frafaldstid. Det er nådetid! Ordet og Ånden er den samme, og Gud har al magt.

Guds ord det er vort arvegods,
det skal vort afkoms være;

Gud, giv os i vor grav den ros,
vi holdt det højt i ære!

Det er vor hjælp i nød,

vor trøst i liv og død;

o Gud! ihvor det går,

lad dog, mens verden står,

det i vor æt nedarves!

*Lorents Nord-Varhaug,
Sandnes, bankmand,
forkynder på bibellejr 2018*

KAMPEN OM KØNNET I

DEN KØNSNEUTRALE BØLGE

Af Mikkel Vigilius

Kultur i opløsning

Er jeg en dreng eller en pige, mand eller kvinde? I den vestlige verden har vi i flere tusind år kunnet svare klart og entydigt på det spørgsmål. Vi har forudsat, at der er identitet mellem krop og køn. Vi har også forudsat, at der er nogle grundlæggende, naturgivne forskelle på drenge og piger, mænd og kvinder. Derfor har vi opdraget vores børn forskelligt afhængigt af deres køn, vi har klædt dem forskelligt, og vi har opmuntret piger til at identificere sig med deres mor og drenge til at identificere sig med deres far. Vi har regnet det for naturligt, at den seksuelle orientering går mod en af det modsatte køn, og at ægteskabet indgås mellem en biologisk mand og en biologisk kvinde.

Sådan har det været. Sådan er det ikke mere. Alle de tanker om køn, som er gengivet ovenfor, og som har været anset for indlysende og naturlige i generation efter generation, er nu under angreb og under opløsning.

Angrebet mærkes ikke lige stærkt i alle dele af samfundet. Nye kulturelle bølger slår først og stærkest igennem i de store byer og på de højere læreranstalter og primært inden for de humanistiske fag. På de humanistiske uddannelser præges de studerende i vor tid stadigt mere intensivt og målrettet med en ny kønsideologi og lærer, at den gamle tanke om to køn, mand og kvinde, og om identitet mellem krop og køn er en myte, som vi må gøre op med og frigøre os fra. Vores køn skal være et frit, individuelt valg.

Den nye kønsideologi har fundet vej til vore politikere og har banet vej for ny lovgivning. Det gælder i alle de nordiske lande. Her skal vi fokusere på Danmark.

Ny lovgivning

I 2010 indførte Danmark muligheden for, at man i sit pas kan få skrevet et "X" der, hvor kønned ellers angives ved et "F" for "female" eller "M" for "male". Muligheden er åben for dem, som føler sig som et andet køn end deres biologiske køn. De danske pas opererer således nu med tre køns kategorier.¹

I 2014 vedtog det danske folketing, at man kan skifte køn blot ved at udfylde en blanket til Det Centrale Personregister, meddele registeret, at man føler sig som et andet køn end kroppens, og efter et halvt år bekræfte, at man ønsker at skifte køn. Alle, som gør det, omdefineres til det modsatte køn og får et nyt personnummer.²

En konsekvens af den nye lov om kønsskifte er, at det nu er blevet muligt for personer med en juridisk identitet som mænd at føde børn.³ Hvilke muligheder, der i øvrigt åbner sig for folk, der skifter køn, er uafklaret, herunder spørgsmålet om adgang til det juridiske køns omklædningsrum og sportsklubber.

En kirkelig konsekvens af den nye lov om kønsskifte er, at præster i folkekirken er forpligtet til at vie to personer med samme biologiske køn, hvis den ene af de to har foretaget et juridisk kønsskifte. Præster er ikke tvunget til at vie fraskilte og homoseksuelle, men de er tvunget til at vie to, som har hver sit juridiske køn.⁴

I 2014 fik pædagoguddannelserne i Danmark på baggrund af et folketingsforlig et nyt obligatorisk fag: ”Køn, seksualitet og mangfoldighed”. Forsknings- og undervisningsminister Sofie Carsten Nielsen begrundede det nye fag således: ”Jeg mener, at det er vigtigt at klæde de kommende pædagoger på med viden om, at det ikke er nogen naturlov, at drenge skal blive på én måde og piger på en anden.”⁵ Nedenfor vil jeg komme nærmere ind på, hvad de pædagogstuderende møder i det nye fag. Der er tale om et regulært bombardement med kønsopløsende ideologi. I januar 2017 fjernede Danmark som det første land i verden transkønnethed fra listen over sygdomme. Det skete efter mange års pres fra LGBT Danmark – Landsforeningen for bøsser, lesbiske, biseksuelle og

transpersoner. Nu skal det ikke længere betragtes som en psykisk sygdomstilstand, at man ikke kan identificere sig med sin egen krops køn. Det skal betragtes som naturligt og normalt. Alle folketingets partier støttede den nye praksis.⁶

Hvad bliver det næste?

Det Radikale Venstre har stillet forslag om, at personnumre skal gøres kønsneutrale, så ingen skal føle sig presset til at være registreret som enten mand eller kvinde. Det bør respekteres, at nogle føler, at de er noget helt tredje.

Det Radikale Venstre har også foreslået, at det skal være muligt at definere flere end to personer som forældre til et barn, for eksempel når et lesbisk par får børn sammen med et homofilt mandligt par. I den situation bør det være muligt, at alle fire personer får forældremyndighed. Motiveringen for forslaget er, at de gamle familie-kategorier med én far og én mor er alt for snævre til at kunne rumme vor tids alternative ”regnbuefamilier”.

Endelig har Det Radikale Venstre slået til lyd for, at der bør være flere kønsneutrale børnehaver i Danmark, hvor man undlader at bruge kønsbetegnelser som ”dreng” og ”pige”, hvor man lærer børnene at betragte homo-, bi- og transseksualitet som noget naturligt og normalt, og hvor man opmuntrer drenge, der vil gå i kjoler, og piger, der vil lave drengeting. Sofie Carsten Nielsen fastslår, at det vil være godt, hvis flere danske børneinstitutioner arbejder ”normkritisk og kønsneutralt”, fordi det giver børnene ”mulighed for at udvikle sig uden at være spærret inde i de forventninger, der er forbundet med køn.”⁷

Erfaringen viser, at de nye tanker om køn og

seksualitet, som først formuleres af Det Radikale Venstre, med tiden får tilslutning fra stadig flere af de øvrige politiske partier.

Eftergivenhed

For mange virker de nævnte tanker blottet for sund fornuft. Men det alvorlige er, at de har stærk og tiltagende medvind i hele den vestlige verden, og at de sætter dagsordenen i stadig flere sammenhænge.

Et illustrativt eksempel er legetøjsfirmaerne Fætter BR og Toys”R”Us, der fra julen 2013 besluttede at gøre deres kataloger kønsneutrale. Marketingsdirektør for de to firmaer, Thomas Meng, begrundede beslutningen således: ”Katalogerne er blevet kønsneutrale, fordi de skal afspejle en virkelighed, hvor drenge leger med pigelegetøj – og omvendt (...) Vi ønsker ikke at kode dem i nogle retninger. De skal selv kunne vælge.”

Føtex og Bilka havde også i 2013 reklameret med piger, der legede med typisk drengelegetøj, og omvendt, men kønsneutraliteten var endnu ikke konsekvent gennemført. Kommunikationschef Mads Hvitved Grand

lovede imidlertid: ”Vi forventer næste år at bløde yderligere op.”⁸

Man kan undre sig over denne eftergivenhed. Hvorfor går disse firmaer så modstandsløst med på de nye ideer? Tre ting kan være værd at tage i betragtning.

Der står meget stærke lobbygrupper bag de nye tanker. De interesseorganisationer, som taler de seksuelle minoriteters sag, presser stærkt og vedvarende på for, at alle traditionelle kategorier for køn, ægteskab og familieliv skal opløses. At gå imod disse organisationer og deres ønsker kan tolkes som et udtryk for manglende rummelighed og empati, og det er omkostningsfuldt både for politikere, firmaer og samfundsdebattører.

De nye tanker fremstilles som den nyeste og mest opdaterede indsigt. De fremføres af forskere, som har arbejdet med køn og identitet i årtier, som kan henvise til ny og angiveligt kvalificeret forskning, og de kan bruge fine ord om sagen. Ifølge forskerne må alle kloge og opdaterede mennesker følge de nye tanker. Kun ureflekterede traditionalister vil gå imod dem. Hvem ønsker at høre til i den sidstnævnte kategori?

Hvad er argumentet mod de nye tanker? Skal vi argumentere med følelser og fornemmelser eller med tradition og gammel kultur? Mange har en fornemmelse af, at ingen af disse argumenter rækker langt i en debat, og vælger derfor at tie. Når vi i den vestlige kultur har forladt Bibelens åbenbaring og troen på Guds skabelse af mennesket som to forskellige køn, mand og kvinde, står vi svagt i mødet med de nye tanker.

At vi har noget at sige i mødet med de nye tanker, vil jeg komme ind på i de følgende artikler (s. 43-55 og 56-66). Der er meget at sige både ud fra Bibelen og ud fra den biologi, som Gud har skabt os med.

I denne artikel skal vi se lidt mere på historien og de drivende kræfter bag de nye tanker.

Sofie Carsten Nielsen fastslår, at det vil være godt, hvis flere danske børneinstitutioner arbejder ”normkritisk og kønsneutral”, fordi det giver børnene ”mulighed for at udvikle sig uden at være spærret inde i de forventninger, der er forbundet med køn”.

Bølge i det 20. århundrede

Tankerne om, at der ikke er nogen naturgiven forskel på mænd og kvinder, er ikke ny. Den er dukket op mange gange igennem historien. Men først i det 20. århundrede kan man tale om en omfattende, vedvarende og stadigt stærkere ideologisk bølge. Bølgen har været i gradvis vækst gennem hele det 20. århundrede, og derfor har der også undervejs i århundredet været foretaget eksperimenter,

som havde til hensigt at bekræfte det nye, kønsneutrale syn.

Her skal vi se på to sociale eksperimenter, som ville bevise, at der ikke er nogen naturgiven forskel på mand og kvinde, men som begge endte med at bekræfte, at der er en sådan forskel.

Historien om de kønsneutrale kibbutzer

I begyndelsen af det 20. århundrede valgte jøder, der bosatte sig i det daværende Palæstina, i stort omfang at etablere kibbutzer, hvor man boede i kollektiver. Mange kibbutzer var præget af en marxistisk ideologi, hvor lighed var det højeste ideal, ikke blot økonomisk, men også i forholdet mellem de to køn. Man ønskede at udviske alle forskelle mellem mænd og kvinder og at bryde med alle nedarvede rollemønstre. Idealet var absolut kønsneutralitet.

I de kønsneutrale kibbutzer betragtede man moderens tilknytning til og omsorg for børnene som en hovedårsag til ulighed mellem mænd og kvinder. Moderrollen bandt kvinden til hjemmet og hindrede hende i at deltage på lige fod med manden i andre dele af samfunds- og arbejdslivet. Derfor valgte man at placere alle børn i børnehuse, hvor de blev passet af skiftende personer.

Børnene var i deres huse 24 timer i døgnet. Her både spiste, legede og sov de, og når den tid kom, gik de også i skole her. De voksne blev opmuntret til at tænke om alle børnene som deres fælles børn, og forældre blev tilskyndet til ikke at udvikle noget særligt nært forhold til deres egne biologiske børn. Det distancerede forhold til forældrene skulle også sikre barnet de bedste betingelser for at vokse op i frihed fra forældrenes ledelse og her ikke mindst faderens autoritet. Man ville bryde med det patriarkalske samfund, hvor

faderen blev set som lederen i familien. Når kvinderne på denne måde var befriet for ”hjemmelivets åg”, kunne og skulle de deltage i livet uden for hjemmet på lige fod med manden. Kvinderne skulle tage del i markarbejde, produktion og vagttjeneste i lige så høj grad som mændene. Tilsvarende skulle mændene varetage traditionelt kvindearbejde i forbindelse med omsorg, pleje, undervisning og husholdning.

Ligheden mellem kønnene skulle også komme til udtryk i klædedragt og ydre fremtoning. Kvinder måtte ikke gå med kjoler og andet særligt kvindetøj. De måtte ikke bære smykker, ikke bruge kosmetik og ikke have særlige, kvindelige frisurer. De skulle se ud som mændene.

Det traditionelle ægteskab blev opløst. Når en mand og en kvinde ønskede at være sammen, meddelte de det til et kontor, som kunne tildele dem et fælles rum. Men der var

intet bryllup, og de bevarede hver deres egne navne og hermed en markeret individuel og separat identitet. Det primære mål var at befri kvinderne fra den patriarkalske tanke om, at de var bundet til manden, og at han var den ledende i deres forhold.

I 1950 besøgte den amerikanske antropolog Melford Spiro en række af de israelske kibbutzer for at studere deres eksperimenter med at udviske skellene mellem kønnene. På det tidspunkt var Spiro selv tilhænger af tanken om, at køn er et produkt af kulturen og ikke af naturen. Hvad han så i kibbutzterne, bekræftede for ham, at det både var muligt og positivt at udviske alle forskelle mellem kønnene. Både mænd, kvinder og børn så ud til at trives med den kønsløse livsform. Det sociale eksperiment var en succes. Spiro vendte hjem til USA og skrev en bog om succesen. Bogens konklusion og budskab var, at kønsidentiteten er kulturelt bestemt.⁹

**Melford
Spiro
(1920-2014)**

I 1975 vendte Spiro tilbage. Han ville lave en ny og opdateret undersøgelse af det sociale eksperiment. Hvad han mødte i de kønsneutrale kibbutzer ved dette andet besøg, ændrede radikalt hans tanker om kønsidentitet.

I de mellemliggende 25 år var en ny generation vokset op. De var fra barnsben blevet præget intensivt med den kønsneutrale

ideologi. Ikke desto mindre havde de på alle væsentlige punkter reageret mod den og gjort op med den.

De unge kvinder, som var blevet indprentet, at de skulle søge det samme arbejde og de samme roller som mændene, pressede på for at få lov til at prioritere arbejdet som mor for deres børn. Spiro konstaterede til sin egen store forundring, at kampen for ”kvindens rettigheder” var vendt helt på hovedet. De unge kvinder kæmpede nu for retten til at være sammen med deres børn.

I forlængelse af dette krav var børnehuse blev reduceret til almindelige børnehaver. Børnene var flyttet hjem til deres forældre. Forældrene havde tilkæmpet sig retten til at have børnene hos sig og til at bruge fritiden sammen med dem.

Ægteskabet var vendt tilbage med bryllup, fest og offentlige og tydelige markeringer af, at det ægteviede par hørte sammen og var bundet sammen. Kibbutzens primære sociale enhed var ikke længere gruppefællesskabet, men ægteskabet og familien.

I ægteskaberne blev det stadigt mere tydeligt, at manden var den ledende skikkelse. Kvinderne var tilmed vendt tilbage til den gamle jødiske tradition med at kalde deres mand for ”herre”. Mødrene og bedste-mødrene var ulykkelige over, at de unge piger anerkendte et ægteskabsmønster, hvor manden blev opfattet og tiltalt som hjemmets leder. Men de unge piger havde sat deres vilje igennem.

Det gjorde de også i forhold til deres ydre fremtoning. De lagde vægt på at fremtræde feminint. I deres hobbyer gik de tilbage til traditionelt kvindelige gøremål. Spiro konstaterede til sin egen forbløffelse, at ”netop på det sted, hvor feministerne havde troet, at deres ideal ville folde sig ud, netop der

blomstrede den feminine mystik lige så hurtigt som majsens på marken”.

Arbejdsomt var kvinderne for langt de flestes vedkommende gledet ind i opgaver i service- og omsorgssektoren og i relation til husholdning og børnepasning. Sideløbende med denne udvikling havde mændene i betydelig grad overtaget ansvaret for produktion og markarbejde og havde fået de fleste ledende roller i kibbutzen.

Det entydige kollaps for de kønsneutrale idealer blev af nogle forklaret som et resultat af påvirkning fra det omgivende samfund. Men Spiro fandt ikke denne forklaring overbevisende. Navnlig to iagttagelser gjorde det naturligt at søge en anden forklaring.

Spiros studier af børnenes rollelege i børnehuse afslørede, at pigerne typisk legede ”mor” enten for dukker eller for kæledyr, mens drengene typisk legede dyr, nærmere bestemt rovdyr, der angreb og kæmpede. De almindelige teorier om kulturel prægning kunne muligvis forklare, hvorfor pigerne valgte at lege mor, men de kunne ikke forklare, hvorfor drengene valgte at lege rovdyr. Spiro fandt det mest sandsynligt, at årsagen til de forskellige legemønstre skulle findes på det biologiske plan i en forskellig disponering. En disponering hos pigerne for omsorg og opfostring og en disponering hos drengene for aggression og kamp.

At der var forskel på kønnene, og at pigerne og drengene spontant mærkede dette indefra, blev bekræftet af den blufærdighed, som indtrådte, når de blev teenagere. I forlængelse af den kønsneutrale ideologi havde kibbutzterne i udgangspunktet set et ideal i at negligere forskellene i mænds og kvinders anatomi. I forlængelse heraf var børnene opdraget til at omgås deres eget og det

modsatte køn lige ublufærdigt. Piger og drenge sov i fællesrum i børnehuse, tog tøjet af og på foran hinanden og gik i fælles bad. Det fungerede, lige indtil børnene kom i puberteten. Så reagerede navnlig pigerne spontant og lidenskabeligt mod den tillærte kultur. De nægtede at gå i bad med det modsatte køn, og de ville have lyset slukket, når de skulle tage tøjet af og på. I første omgang nægtede de voksne i kibbutzen at tage hensyn til teenagerens ønsker. Men til sidst måtte de erkende, at der ikke var nogen vej udenom.

Hvorfor reagerede teenagerne på denne måde? De almindelige teorier om kulturel prægning kunne ikke forklare det. Det eneste meningsfulde svar var, at de to køn i kraft af deres forskellige biologi vidste, at de var forskellige, og indefra oplevede det krænkende at blotte sig for det modsatte køns kollektiv.

Spiro afsluttede sine studier med at konkludere, at det kønsneutrale projekt i kibbutzterne var brudt sammen, fordi de to køns forskellige naturer havde sat sig igennem med en uimodståelig kraft. Hans andet besøg i kibbutzterne fik den enestående konsekvens, at en erfarede og anerkendt antropolog, der havde været en markant repræsentant for tanken om, at køn er kulturelt tillært, forkastede sine tidligere tanker og teorier og i den sidste del af sin karriere gjorde sig til talsmand for det modsatte synspunkt. Efter hjemkomsten til USA skrev han en ny bog om de kønsneutrale kibbutzter med en ny konklusion og et nyt budskab: Kønnen er naturbestemt.¹⁰

Historien om Bruce Reimer

Den 22. august 1965 fødte Janet Reimer i Canada to drenge, enæggede tvillinger.

Drengene blev kaldt Bruce og Brian. Et halvt år efter fødslen fik drengene problemer med vandladningen, og det blev anbefalet, at de blev omskåret. Omskærelsen foregik med en glødenål, men det operative indgreb på Bruce gik galt. Hans kønsdele blev uopretteligt ødelagt.

Forældrene var ulykkelige over det, der var sket, men nogle måneder senere så de et tv-program, som vakte håb hos dem. I programmet fortalte en fremtrædende psykolog og sexolog, John Money, om kønsskifteoperationer. John Money var på dette tidspunkt en ledende fortæller for tanken om, at køn er kulturelt bestemt. Kønnen ligger ikke i biologien; det er noget, man opdrages til. Hvad enten man er født med en mandlig eller en kvindelig krop, så er man i udgangspunktet kønsneutral og kan derfor blive omskølet til det modsatte køn af ens krop.

Bruces forældre henvendte sig til Dr. Money og fortalte ham om deres situation. I løbet af de følgende måneder fik Money overbevist dem om, at de burde lade deres dreng operere, så han biologisk kom til at ligne en pige, og at de herefter skulle opdrage ham som en pige. Money lovede at følge barnet gennem hele dets opvækst. Det var en betingelse for samarbejdet, at forældrene aldrig måtte fortælle barnet, at det var født som en dreng. Blåt blev skiftet ud med lyserødt, bukser med kjoler, og Bruce blev til Brenda.

John Money
(1921-2006)

For Money var samarbejdet den perfekte mulighed for at teste sine teorier. Han havde to drenge med samme gener og samme miljø. Den ene skulle opdrages som dreng og den anden som pige. Hvis de endte med hver deres kønsidentitet, ville det bekræfte, at køn er bestemt af kulturen og ikke af naturen.

En gang om året kom forældrene på besøg med deres tvillinger hos Money. Forældrene aflagde rapport om udviklingen, Money iagttog og testede tvillingerne, lavede køns-specifikke rollespil med dem, rådgav forældrene og tog noter. Da Brenda var 5 år, begyndte Money at skrive om projektet i videnskabelige artikler og bøger, og han fortsatte med at skrive om det i de følgende år. Han omtalte det opererede barn som "John/Joan" og fremstillede projektet med at ændre en dreng til en pige som en entydig succes. Brenda var meget mere feminin end sin bror, skrev han. Brenda opfattede og opførte sig som en pige. Brenda var en pige.

Sagen blev en sensation. Den blev skelsættende for tænkningen om køn og banebrydende for tusindvis af kønsskifte-operationer. Men den var baseret på et bedrag. Brenda trivedes på ingen måde og på intet tidspunkt som pige. Forældrene ønskede meget stærkt, at eksperimentet skulle lykkes, og ved besøgene hos Money fortalte de om de tegn hos Brenda, som de mente, kunne pege i bekræftende retning. Men der var langt flere tegn, som pegede i modsat retning. Brenda havde en distinkt maskulin adfærd, elskede at løbe, klatre i træer og slå og afskyede at lege med dukker. Brenda var ude af stand til at knytte venskaber med piger og led under ikke at blive accepteret i drengenes fællesskab. På grund af sin fysiske fremtoning blev Brenda kaldt "hulekvinde", blev afvist

på både pigernes og drengenes toiletter og var, som moren senere formulerede det "en meget, meget ensom pige". Brenda var i konstant reaktion mod alt feminint og var i tiltagende grad frustreret og oprørsk.

Da Brenda var 12 år, påbegyndtes på Moneys anbefaling en hormonbehandling med østrogen. Behandlingen gav Brenda bryster, men den gav ingen feminin identitet indefra. I modsætning til de jævnaldrende piger udviklede Brenda ingen romantisk interesse for drenge, men udviklede i stedet stadigt mere alvorlige depressive træk og selvmordstanker. Besøgene hos Money var af begge tvillinger blevet oplevet som grænseoverskridende, belastende og traumatiske. Som 13-årig truede Brenda sine forældre med at begå selvmord, hvis de insisterede på, at de skulle besøge Money igen. Som en konsekvens afbrød forældrene samarbejdet med Money.

Samme år, under indtryk af Brendas depressive formørkelse og tiltagende oplevelse af at blive vanvittig, afslørede forældrene sandheden for deres barn: at Brenda var født som dreng. Afsløringen var en intens lettelse og befrielse for Brenda, og den åbnede straks efter vejen til en omdefinering tilbage til en identitet som dreng. Brenda blev til David, hormonbehandlingen blev stoppet, brysterne bortopereret, og depressionen forsvandt.

Som voksen oplevede David at blive gift med en kvinde, der bragte tre børn med ind i ægteskabet. Men både David og hans bror Brian var mærket af traumerne fra deres barndom. Brian bar på en vrede over, at al opmærksomhed hos forældrene havde været samlet om broderen på hans egen bekostning. Han udviklede skizofreni, blev stofmisbruger og døde i 2002 af en overdosis. Hans dødsfald

knækkede David, som gled ind i en depression, blev forladt af sin kone og i 2004 begik selvmord.

Det, som skulle have været en lykkelig bekræftelse af teorien om, at man kan forandre kønnet gennem opdragelse, endte som en dybt ulykkelig afkræftelse af teorien. Det var imidlertid først i år 2000, at sandheden om Moneys eksperiment kom frem. Indtil da havde Moneys sminkede fortælling om John/Joan stået uimodsagt. Men i år 2000 valgte David at stå frem og fortælle sandheden. Hans motiv var at hindre, at andre skulle opleve det samme som han selv. I et tv-interview fortalte han, at han aldrig havde følt sig som en pige, og at de operative indgreb på hans krop ikke havde ændret noget ved det: "En kvinde, som mister sine bryster på grund af cancer, bliver heller ikke mindre kvinde af det."¹¹

Det, som skulle have været en lykkelig bekræftelse af teorien om, at man kan forandre kønnet gennem opdragelse, endte som en dybt ulykkelig afkræftelse af teorien.

Bølgen vokser

I lyset af de ovennævnte sociale eksperimenter, som endte med at bekræfte det, de skulle afkræfte, kan det være nærliggende at tænke, at fortalernes for den kønsneutrale ideologi kæmper en umulig kamp. Deres benægtelse af to forskellige køn er en benægtelse af den åbenbare, erfarede og indlysende virkelighed. Mennesker med sund dømmekraft vil afvise den kønsneutrale

ideologi. Den har ingen mulighed for at opnå bred tilslutning, og vi behøver derfor ikke bekymre os væsentligt om den.

Sådan kan vi tænke. Men det alvorlige er, at den kønsneutrale tankegang år for år får stadigt bredere tilslutning i den vestlige verden både hos politikere, undervisere og andre meningsdannere. Den kønsneutrale bølge vokser i styrke og omfang. At det er muligt på trods af den almenmenneskelige erfaring af forskellen på mand og kvinde, understreger blot kraften og alvoren i den udfordring, vi her står overfor. At den kønsneutrale tankegang også er i konflikt med et voksende bjerg af biologisk og neurologisk forskning, skal vi vende tilbage til i den tredje artikel om kønskampen. Heller ikke dette synes dog at kunne bremse bølgen.

Jeg vil slutte denne artikel med at konkretisere, på hvilken måde den kønsneutrale ideologi har vundet og fortsat vinder udbredelse i den vestlige verden og specifikt i Danmark.

Yogyakarta-principperne

I 2006 mødtes 29 fremtrædende eksperter i menneskerettigheder i den indonesiske by Yogyakarta. De vedtog enstemmigt en erklæring med 29 principper om menneskerettigheder vedrørende seksualitet og køn. Den 26. marts 2007 blev principperne præsenteret i Genève i forlængelse af FN's Menneskerettighedsrådsmøde.¹²

Siden da er principperne blevet anvendt i hele den vestlige verden til at fremme den kønsneutrale dagsorden. De anvendes af FN-organer, interesseorganisationer, domstole, politiske partier og regeringer.¹³ I Danmark er principperne blevet lagt til grund for den nye lovgivning, der gør det muligt frit at vælge sit køn.¹⁴

Det tredje princip fastslår: ”Enhver persons selvdefinerede seksuelle orientering og kønsidentitet er en integreret del af deres personlighed og et af de mest grundlæggende aspekter af selvbestemmelse, værdighed og frihed (...) Staterne skal træffe alle de nødvendige lovgivningsmæssige, administrative og andre foranstaltninger til fuldt ud at respektere hver enkelt persons selvdefinerede kønsidentitet”.¹⁵

Det skal bemærkes, at der er tale om principper, som har til hensigt at supplere FN's menneskerettighedskonvention. De angiver, på hvilken måde staterne skal beskytte borgernes menneskerettigheder i relation til seksualitet og køn. At modsætte sig og modarbejde de kønsneutrale principper bliver dermed identisk med at modsætte sig og modarbejde andres menneskerettigheder. Vi skal ikke undervurdere, hvordan det over tid kan komme til at påvirke os, at friheden til at vælge sit køn nu defineres og fremmes som en menneskeret. Der er lande, som går imod de nye tanker om kønnene. Men det er typisk lande med halv- eller helautoritære styreformers, som undertrykker alle afvigere og deres menneskerettigheder. Det kan for eksempel være lande i Østeuropa, Mellemøsten og Afrika. Ønsker vi at identificere os med dem? Ønsker vi ikke snarere frihed for minoriteter og respekt for menneskerettigheder?

I den nuværende situation må vi som kristne lære at skelne mellem sand og falsk frihed, mellem sande og falske menneskerettigheder. Vi må regne med, at vi kommer til at stå alene med vores syn. Vi ønsker et samfund med frihed og retfærdighed, men vores forståelse af sand menneskelig frihed og retfærdighed er formet af Guds ord. Vi må være forberedt

på, at vi i ringe grad vil blive forstået af vore omgivelser, og at det vil koste os.

Europarådet

I 2009 udsendte Europarådets kommission for menneskerettigheder en erklæring om ”Menneskerettigheder og kønsidentitet”, hvori man varmt anbefalede Yogyakarta-principperne som grundlag for landenes lovgivning. Man lagde i den forbindelse særlig vægt på princip nummer 3 om borgernes frihed til selv at vælge deres køn.¹⁶

I 2011 vedtog Europarådet en konvention, som fastslog, at kønnene er en social konstruktion: ”Køn er de socialt konstruerede roller, opførsler, aktiviteter og egenskaber, som et givent samfund finder passende for mænd og kvinder.”

Karen Sjørup, lektor ved Roskilde Universitet, udtrykte glæde over, at Europarådet ”tager de fremherskende kønsteorier til sig, lytter til forskerne og er i trit med tidens ånd”. Sjørup så den nye konvention som et velkomment opgør med tanken om, at vores køn er bestemt biologisk: ”Det er helt klart et fremskridt, at kønnene officielt defineres som socialt konstruerede (...) På det område er Danmark håbløst bagefter.”¹⁷

Socialkonstruktivisme

Når Europarådet og Karen Sjørup taler om, at kønnene er ”socialt konstruerede”, er ordvalget ikke tilfældigt. Ordene er hentet fra en videnskabsteori, som er blevet stadigt mere dominerende i den vestlige verden i de seneste 50 år: ”socialkonstruktivisme”.

I 2011 vedtog Europarådet en konvention, som fastslog, at kønnene er en social konstruktion.

Ordet socialkonstruktivisme blev første gang brugt i 1966 i Peter L. Bergers og Thomas Luckmans bog *Den sociale konstruktion af virkeligheden*.¹⁸ Bogens grundlæggende pointe er, at vi som mennesker kun kan opfatte virkeligheden gennem de fortolkningsbriller, som vores sociale miljø har udstyret os med. Det ”sociale miljø” er her forstået som de mennesker, vi har omkring os, det sociale fællesskab, vi er en del af. Det sociale miljø vil altid have nogle normer og værdier, som man er relativt enige om, og som man mere eller mindre ubevidst giver videre til den opvoksende generation. Dermed får vi alle fra barndommen nogle fortolkningsbriller, som får os til at opfatte virkeligheden på en bestemt måde.

Hvis vore forældre, lærere og andre omkring os lærer os, at man skal have stor respekt for folk med boglige uddannelser og mindre respekt for folk, der kan forstå en maskine og få den til at fungere, så er det sådan, vi opfatter virkeligheden. Hvis vi lærer, at blå er drengefarve, og lyserød er pigefarve, så er det sådan, vi ser det. Hvis vi bliver indprentet, at der er to køn, mand og kvinde, og at de er forskellige, så er det sådan, vi tænker og føler.

Det er indlysende, at der er en væsentlig pointe i teorien. Vi er som mennesker alle præget af det sociale miljø, vi er vokset op i. Det er også indlysende, at vi kan være præget med noget, som ikke er naturbestemt, men kulturelt bestemt.

At blå er drengefarve og lyserød pigefarve, er ikke naturbestemt. For 100 år siden var det modsat. Da var marineblå den foretrukne pigefarve, og lyserød var drengefarve. Derfor var det naturligt at give en lyserød førertrøje til føreren i cykelløbet Italien Rundt. Det var den mest maskuline farve, da førertrøjen blev

indført i 1931.¹⁹

Kortslutningen sker, når man tager for givet, at alt det, som kulturen har lært os, nødvendigvis må være uden grundlag i naturen. Vi har lært, at der er to forskellige køn, javel, men det udelukker vel ikke, at der fra naturens hånd og ud fra biologien virkelig *er* to køn? Kan vores kultur ikke have bekræftet noget, som ligger i naturen? Mange vil givetvis være svare ja til det spørgsmål. Men de ledende kønsforskere svarer med tiltagende entydighed og enighed nej. Der er ingen naturlige og biologiske køn. Køn er helt og holdent en social konstruktion!

Den bog, som mere end nogen anden har banet vej for denne tankegang, er Judith Butlers *Kønsballade* fra 1990.²⁰ Butler hævder, at det er en social konstruktion uden grundlag i naturen at tænke i to køn og at definere den heteroseksuelle kærlighed som naturlig. Der *er* slet ingen biologiske køn, og der er intet naturligt i, at mænd og kvinder tiltrækkes af hinanden. Det er kulturelle idéer, som fastlåser det enkelte individ i ufrihed. Vi må gøre os fri af alle kulturelle forestillinger om køn. Vi må selv konstruere vores køn og selv fylde det med indhold. Det er frihed!

**Judith
Butler
(1956-)**

Det er næppe muligt at overvurdere betydningen af Butlers bog. Den har formet tankegangen hos en meget stor del af vor tids undervisere på de humanistiske uddannelser,

især inden for sociologi, kønsforskning og pædagogik. Vi skal konkret se på, hvordan de pædagogstuderende i Danmark møder og intensivt præges med Butlers tanker.

Pædagoguddannelsen

Siden 2014 er alle pædagogstuderende i Danmark blevet ført igennem et undervisningsforløb, der har titlen ”Køn, seksualitet og mangfoldighed”. Siden 2016 har de haft en grundbog med samme titel. Bogen er på 319 sider, og den røde tråd er den socialkonstruktivistiske tanke om køn. I kapitel efter kapitel lærer de pædagogstuderende, at de må hjælpe de børn, de har med at gøre, til at bryde med fastlåste, traditionelle forestillinger om køn.

Pædagogerne må selv gå foran. De mandlige pædagoger skal gå ind i traditionelle kvinde-roller, og de kvindelige pædagoger skal gå ind i traditionelle manderoller. Herved kan de være forbilleder for børnene og give dem mod til selv at eksperimentere med deres køn. Det er vejen til frihed for børnene.

Med henvisning til Butler fastslås det, at ingen mennesker har et køn fra naturens side: ”Kønsidentitet kan derfor ikke forstås som noget iboende, men skal forstås som noget, familie- og samfundsnormer og værdier har betydning for og magt til at påvirke. Vores oplevelse af køn og kønsidentitet er med andre ord konstrueret.”²¹

Tanken om, at der er to køn, og at det er naturligt, at mænd og kvinder tiltrækkes af hinanden, gifter sig og danner familie, betegnes i bogen igen og igen som en myte, som pædagogerne må udfordre og gøre op med. De må befri børnene fra at være fastlåst i og begrænset af den traditionelle, konser-vative og kristne tænkning om køn, ægteskab og familie. Det må i sagens natur ske gennem

pædagogernes forbillede og samtaler med børnene, gennem de bøger, som læses med børnene, og de lege, som leges. Alt sammen skal åbne børnene for og præge dem i retning af den nye tænkning om køn, seksualitet, ægteskab og familie.²²

Det betones igen og igen, at den nye måde at forstå køn på er baseret på den bedste og mest opdaterede forskning, og at det derfor er et professionelt krav, at pædagogerne tager den til sig. De må forstå og anerkende, at der er ”uendeligt mange individuelle måder at være et kønnet væsen på”, og at kønsidentiteten er flydende og kan ”formes og forandres over tid”.²³

Forudsætningen for, at pædagogerne kan hjælpe børnene, er, at de først selv gør sig fri af alle de gamle, heteroseksuelle myter og alle tanker om, at der i relation til køn er noget, som er naturligt og normalt: ”På et principielt niveau kan man sige, at vi skal tømme vores hoveder for ‘normalt’ og ‘unormalt’.”²⁴ Først når pædagogerne har gjort det, kan de hjælpe børnene til at blive frie.

Bogen udkom i 2016. Forinden havde man i mere end et år undervist i det nye fag. Flere steder i bogen kommer det til udtryk, at de studerende har gjort modstand mod de nye tanker om køn, når de har mødt dem i undervisningen. Når modstanden omtales i bogen, fastslås det hver gang, at den er udtryk for, at de studerende hænger fast i gamle, usaglige og undertrykkende forestillinger om køn.

I bogen eksemplificeres de studerendes modstand blandt andet ved en kvindelig pædagogstuderende, som i en undervisningstime spørger, om det ikke vil være i orden, hvis hun i en børnehave tørrer bordene af, laver hyggelige ting med børnene og nusser om dem, hvis det er det, hun bedst kan lide, frem

for at spille fodbold. Dette synspunkt nedgøres og afvises i bogen som udtryk for en uprofessionel tankegang. En professionel pædagog hjælper børnene til at bryde med de gamle idéer om køn ved selv at bryde med dem – i tanke og i handling.²⁵

Den bog, hvis grundtanker jeg her i al korthed har gengivet, skal alle danske pædagogstuderende læse. Målet er, at de skal anerkende og tilegne sig bogens syn på køn, og at de siden skal formidle det til de børn,

som de har med at gøre i de danske vuggestuer, børnehaver, skolefritidsordninger og andre institutioner for børn.

Hvor vil det føre os hen?

Vi står midt i en mægtig kamp om kønnet. Det er en åndskamp om vore hjerter og sind, om vore ægteskaber og familier og i sidste ende om vores forhold til vores Gud og skaber. Skal vi som kristne stå fast i denne kamp, må vi have en fast grund at stå på. Det er emnet for den næste artikel.

Tanken om, at der er to køn, og at det er naturligt, at mænd og kvinder tiltrækkes af hinanden, gifter sig og danner familie, betegnes igen og igen som en myte, som pædagogerne må udfordre og gøre op med. De må befri børnene fra at være fastlåst i og begrænset af den traditionelle, konservative og kristne tænkning om køn, ægteskab og familie. Det må i sagens natur ske gennem pædagogernes forbillede og samtaler med børnene, gennem de bøger, som læses med børnene, og de lege, som leges. Alt sammen skal åbne børnene for og præge dem i retning af den nye tænkning om køn, seksualitet, ægteskab og familie.

- 1 Jens Ejsing, "Transseksuelle sætter kryds i passet", *Berlingske Tidende*, 28. sep. 2011.
- 2 Gry Pauline Koefoed, "Danmark får verdens bedste lov om juridisk kønsskifte", *Århus Stiftstidende*, 4. aug. 2014.
- 3 Cathrine Bloch, "Nu kan mænd føde børn", *Berlingske Tidende*, 11. sep. 2014.
- 4 Claus Vincents og Karen Sofie Egebo, "Biskopper: Præster kan ikke nægte at vie juridisk kønsskiftede" *Kristeligt Dagblad*, 3. marts 2015.
- 5 Morten Mikkelsen, "Pædagoger skal droppe traditionelle kønsroller", *Kristeligt Dagblad*, 25. nov. 2014.
- 6 LGBT Danmark - Landsforeningen for bøsser, lesbiske, biseksuelle og transpersoner; Lars Igum Rasmussen, "Sundhedsstyrelsen: Transkønnede er ikke psykisk syge, men de har brug for en diagnose", *Politiken*, 12. maj 2016.
- 7 Christian Severin Larsen, "De ti mærkeligste radikale mærkesager"; *Netavisen Pio*, 30. april 2013; Lasse Lauridsen, "Radikale vil have flere kønsneutrale børnehaver", *DR.dk/nyheder*, 15. okt. 2012.
- 8 Christian Kloster, "Fætter BR: Dreng skal støvsuge"; *Metroxpress*, 13. nov. 2013.
- 9 Milford Sipro, "Kibbutz: Venture in Utopia", Cambridge, Harvard University Press, 1956.
- 10 Milford Spiro, "Gender and Culture: Kibbutz Women Revisited", Durham, Duke University Press, 1979; se endv.: Glenn Wilson, "The Great Sex Divide"; Stuart-Townsend, Washington D.C., 1992, 63-66; en.wikipedia.org/wiki/Kibbutz#Children; en.wikipedia.org/wiki/Melford_Spiro.
- 11 John Colapinto, "As Nature Made Him: The Boy Who Was Raised as a Girl", New York, Harper Perennial, 2000; David Osborne, "Tragic End Of The Boy Who Was Brought Up ASA Girl", *The Independent*, 5. Nov. 2004; *Daily Mail Reporter*, "The tragic twin boy who was brought up as a girl after horrific hospital blunder", 23. Nov. 2010; BBC Home, "Dr Money and the Boy with No Penis", 17. Sep. 2014; en.wikipedia.org/wiki/David_Reimer.
- 12 Gabrielle Kuby, "The Global Sexual Revolution", Kettering, Angelico Press, 2015, 64-81; en.wikipedia.org/wiki/Yogyakarta_Principles.
- 13 "Human rights and gender identity". An Issue Paper commissioned and published by Thomas Hammarberg, Council of Europe Commissioner for Human Rights, Strassbourg, 29. juli 2009.
- 14 Lisa Andersen, "Notat om transkønnedes forhold", Sundheds og Forebyggelsesudvalget 2011-2012, SUU alm. Del Bilag 417, København 2012; Justitsministeriet, Politi og Strafferetsafdelingen, "Rapport fra arbejdsgruppen om juridisk kønsskifte", Kommunaludvalget 2013-2014, KOU Alm. del Bilag 53, Slotholmsgade 10, 1216 København K, 27. feb. 2014.
- 15 Yogyakarta-princippetne i dansk oversættelse ved Tina Thranesen, Vidensbanken om kønsidentitet: thranesen.dk/yogyakarta-princippetne-dansk/#Princip03.
- 16 "Human rights and gender identity". An Issue Paper commissioned and published by Thomas Hammarberg, Council of Europe Commissioner for Human Rights, Strassbourg, 29. juli 2009.
- 17 Kirstine Dalsgaard Larsen, "Europarådet vil gøre køn til en social konstruktion", *Kristeligt Dagblad*, 26. april 2011.
- 18 Bogen kom på dansk i 1972. Den engelske titel er: "The Social Construction of Reality".
- 19 Jo Paoletti, "Pink and Blue. Telling the boys from the girls in America", Bloomington, Indiana University Press, 2012; Cecilie Møller Rasmussen, "Lyserød startede med at være en drengefarve", *Jyllandsposten*, 29. Maj 2015; Evann Gastaldo, "The Manly History of the Colour Pink", *Newser*, 21. feb. 2010.
- 20 Bogen kom på dansk i 2010. Den engelske titel er "Gender Trouble".
- 21 Steen Baagøe Nielsen og Gitte Riis Hansen (red.), "Køn seksualitet og mangfoldighed", Samfundslitteratur, 2016, 191.
- 22 Ibid. 37, 40-46, 57-73, 77-92, 145-164, 181-198.
- 23 Ibid. 81.
- 24 Ibid. 46.
- 25 Ibid. 192.

KAMPEN OM KØNNET II

KØNNET I BIBELSK LYS

Af Mikkel Vigilius

”Bibeltro, evangeliske kristne befinder sig ved begyndelsen af det 21. århundrede i en tid med historiske omvæltninger. I takt med at den vestlige kultur er blevet stadigt mere efter-kristen, er den begyndt at redefinere, hvad det vil sige at være menneske. Tidsånden hverken værdsætter eller orienterer sig ud fra Guds gode ordening for det menneskelige liv. Mange benægter, at Gud har skabt mennesket til at ære ham, og at Guds gode vilje med os omfatter vores personlige og fysiske skabelse som mand og kvinde. Det er almindeligt at tænke, at vores menneskelige identitet som mand og kvinde ikke er en del af Guds gode plan, men snarere er noget, vi individuelt og autonomt kan vælge ud fra vores eget ønske (...)

Denne verdslige ånd i vor tid repræsenterer en mægtig udfordring for den kristne kirke. Vil vor Herre Jesu Kristi kirke miste sin bibelske overbevisning, sin klarhed og sit mod og blive opløst af tidsånden?

Eller vil den holde fast ved livets ord, hente mod fra Jesus og uden skam forkynde hans vej som livets vej?

Vil kirken bevare sit klare og modkulturelle vidnesbyrd til en verden, som synes at gå målrettet mod sin egen undergang?”

Med disse ord indledes en fælles erklæring om køn og seksualitet, som i efteråret 2017 blev underskrevet af mere end 150 fremtrædende bibeltro evangeliske teologer, forfattere, undervisere og ledere.

Blandt underskriverne var en række navne, som er kendt og værdsat af mange kristne i Danmark: John Piper, John MacArthur, R. Albert Mohler, D.A. Carson, R.C. Sproul, Wayne Grudem, Randy Alcorn, Mark Dever og Kevin DeYoung.

Erklæringen fik navnet ”Nashville-erklæringen”. Dens hensigt er at bekende og kalde til samling om det bibelske syn på mand og kvinde som to forskellige køn, der begge er skabt i Guds billede, lige i værdighed og ære, men med hver deres kald og hver deres særpræg. Der vil i det følgende flere gange blive refereret til Nashville-erklæringen.¹

En åndskamp

I Nashville-erklæringen fremstilles kampen om kønnet som en åndskamp. Når der i vor tid løbes storm mod den bibelske forståelse af de to køn, så er det en kamp om intet mindre end vores tro og vores åndelige og evige liv. Hvorfor er det så alvorlige ting, der står på spil?

Som kristne er der en uløselig sammenhæng mellem vores forhold til Guds ord og vores forhold til Gud. Vi kan ikke trodse og tilsidesætte Guds ord uden at trodse og tilsidesætte Gud selv. Forkaster vi Guds ord, så vil han forkaste os. Da vil vi møde den samme dom, som mødte Saul: "Fordi du har forkastet Herrens ord, har han forkastet dig ..." (1 Sam 15,23).

Troskaben mod Guds ord kan koste dyrt i forhold til vore omgivelser. Sådan har det til enhver tid været for Guds børn, men i de sidste tider vil presset blive forstærket. Den menighed, som Guds velsignelse hviler over i de sidste tider, er den, om hvilken det kan siges, at "du har holdt fast ved mit ord og ikke fornægtet mit navn" (Åb 3,8).

I mange årtier har den kristne menighed været under stærkt pres for at opgive den bibelske lære om forholdet mellem mand og kvinde. Nu forstærkes presset. Derfor er der grund til, at vi som kristne opmuntrer, støtter og hjælper hinanden til at holde fast ved Guds ord på netop dette punkt også i vor tid.

Frimodigheden og viljen til at stå fast må vi hente fra evangeliet om nåden og frelsen i Jesus. "Vær stærk ved nåden i Kristus Jesus!" (2 Tim 2,1). Det er værd at bemærke i hvilken sammenhæng, Paulus giver denne formaning til Timotheus. Det sker i en sammenhæng, hvor Paulus opmuntrer Timotheus til at holde fast ved det budskab, som Paulus selv har forkyndt. Paulus lægger ikke skjul

på, at det har kostet ham modstand og lidelse at forkynde det. Han er blevet forladt af kristne venner, har lidt ondt og sidder nu i dødscellen (2 Tim 1,8-18). Men det budskab, Paulus har forkyndt, er og bliver frelsens og det evige livs ord. Skal Paulus dø for det, så bliver det for ham indgangen til det evige livs herlighed hos Jesus: "For er vi døde med ham, skal vi også leve med ham; holder vi ud, skal vi også være konger med ham; fornægter vi ham, vil han også fornægte os" (2 Tim 2,11-12). Derfor: Vær stærk ved nåden i Kristus Jesus!

Når Djævelen frister os til at give køb på Guds ord, er han en mester i at formulere gode grunde. Det ser vi i hans fristelse af Jesus i ørkenen. Han er især en mester i at få begrundelserne til at lyde fromme og kristelige: Den bibelske lære om vores køn og om forholdet mellem mand og kvinde hører ret beset ikke til det mest centrale i Bibelen. Den handler ikke om det bærende i evangeliet. Der er også forskellige meninger om den sag i den kristne menighed. Er det ikke bedre at koncentrere sig om det centrale og væsentlige?

Satan ved langt bedre end vi selv, hvor umådelig central og bærende den bibelske lære om mand og kvinde er i Bibelen. Han ved, at det er umuligt at forstå helheden og dybden i den bibelske forkyndelse af evangeliet uden denne lære. Netop derfor vil han have os til at opgive den.

Når der i vor tid løbes storm mod den bibelske forståelse af de to køn, så er det en kamp om intet mindre end vores tro og vores åndelige og evige liv.

At vi er skabt som mand og kvinde, er det mest basale i vores menneskelighed og gud-billedlighed (1 Mos 1,27). Mennesket er ifølge sin skabelse mand og kvinde, to forskellige køn, der er skabt til at supplere, berige og tjene hinanden og til at være lige i værdighed og ære (1 Kor 11,11-12). Mennesket i to køn er skabt i Guds billede til at have fællesskab med Gud, ære ham, tjene ham og afspejle ham – som mand og kvinde. Det klareste billede på Guds kærligheds væsen i denne verden er kærligheden mellem mand og kvinde i ægteskabet (Ef 5,25-28; Tit 2,4; 1 Joh 4,16).

Tilsvarende er det klareste billede i denne verden på Jesu frelse mandens selvopofrende tjeneste for hustruen i ægteskabet. Manden er lederen i ægteskabet, men han er kaldet til at være en leder, der giver sig selv hen i tjenesten for den elskede. Når han gør det, afspejler og vidner han om Jesu selvopofrende frelsergerning for menigheden. Helt fra skabelsen ville Gud, at det skulle være sådan – for at vidne om og pege hen på Jesus som frelser (Luk 22,14-27; Ef 5,25-32).

Et af de bærende billeder i Bibelen på forholdet mellem Kristus og menigheden er billedet af brudgommen og bruden. Denne brud har brudgommen købt og vundet med den dyreste pris: sit eget blod. Derfor kaldes hun for "lammets brud" (Åb 21,9). Bruden er vidunderligt klædt og smykket, ikke af sig selv, men af brudgommen (Es 61,10; Åb 19,7-8; 21,2). Her er vi inde ved det inderste i evangeliet, og nøglen til at forstå det er forholdet mellem mand og kvinde, brudgom og brud, som Gud fra skabelsen har bestemt det til at være. Mister vi dette forhold, mister vi nøglen.

Brudgommen og bruden har hver sit køn, de er mand og kvinde. Det er en skabelsesgave

fra Gud, som vi må tage til os, takke for og værdsætte. Vores specifikke køn er grundlæggende for vores identitet, ære og værdighed som mennesker. Vi finder først os selv som mennesker, når vi villigt anerkender og vedkender os det køn, Gud har skabt os til. Vi kan kun leve ret med Gud og tjene ham ret, når vi gør det i pagt med det køn, Gud har skabt os til. At vi vedkender os vores køn og fremtræder tydeligt med det er, ifølge Paulus "ærefuldt". At vi fornægter vores køn, er "vanærende" (1 Kor 11,14-15).

Fra skabelsen har Gud bestemt, at den seksuelle kærlighed skulle udfolde sig mellem én mand og én kvinde i et ubrydeligt ægteskab, og at denne kærlighed skulle bære frugt i afkom, børn, som kunne vokse op i en vel-signet, tryk familie med en far og mor, der elsker hinanden og bliver sammen altid. Ægteskabet er en af de mest dyrebare skabergaver, som består i syndefaldets verden. Derfor har den onde til enhver tid søgt at nedbryde muren om ægteskabet. I vor tid er han nået ned til murens grundsten: vores skabelse som to køn, mand og kvinde. Her står kampen nu.

Hvis vi skal modstå Satans angreb mod vores gudgivne kønsidentitet som mand og kvinde, må vi have fodfæste i Guds ord. Hvad siger og lærer Guds ord om denne sag?

Krop og køn

På tværs af den bibelske åbenbaring tales der altid og kun om to køn, mand og kvinde. Det forudsættes, at alle mennesker hører til enten det ene eller det andet af disse to køn, og at der er identitet mellem menneskets krop og menneskets køn.

Det sidste forhold er afgørende. Derfor skal vi se nærmere på det. Hvor i de bibelske tekster finder vi grundlag for tanken om, at der

er identitet mellem vores krop og vores køn, dvs. mellem vores biologiske køn og vores egentlige køn?

Da Gud skaber mennesket, skaber han dem ”som mand og kvinde” (1 Mos 1,27). Går vi tættere på de hebraiske ord, peger de ifølge Marc Brettler, professor i jødiske studier, i retning af de to køns respektive kønsorganer. Ordet for mand er ”zakar”, som ifølge sin oprindelse synes at pege i retning af det mandlige kønsorgan. Ordet for kvinde er ”neqebah”, som ifølge sin rod betyder at trænge igennem. ”En overbøgstavelig oversættelse baseret på ordenes oprindelse kunne gengive hver ”zakar” som ”en, der har en penis” og hver ”neqebah” som ”en, der gennemtrænges”.² Så nært forbundet er krop og køn i Guds skabelse og i hans navngivning af mennesket som mand og kvinde.³ Men er det fortsat sådan – efter syndefaldet? Ja, det bekræftes med stor tydelighed videre frem i den bibelske åbenbaring. Det sker blandt andet i de mange, mange bibeltekster, hvor et nyfødt barns køn identificeres straks efter fødslen. Så snart barnet er født, kan det fastslås, hvilket køn barnet har. Biologien viser kønnet.

”Adam lå igen med sin kone, og hun fødte *en søn* og gav ham navnet Set” (1 Mos 4,25).

”Sara blev gravid, og hun fødte Abraham *en søn* i hans alderdom” (1 Mos 21,2).

”Siden fødte hun *en datter*, som hun kaldte Dina” (1 Mos 30,21).

”Så blev hun igen gravid og fødte *en datter*” (Hos 1,6).

Det både forudsættes og bekræftes i disse bibeltekster, at der er identitet mellem kropens køn og personens køn.⁴ Uanset hvad der

måtte ske videre frem i livet for de nyfødte børn, og uanset hvilke tanker og følelser de senere måtte udvikle om deres køn, så har de fra fødslen et bestemt køn. De har det køn, som deres krop har.

Samme tankegang bærer de mange, mange bibelske tekster, som taler om, at kvinder har månedlig menstruation, bliver gravide og føder børn (2 Mos 21,22; 3 Mos 12,2; 15,19; Jer 4,31; 1 Tim 5,14). Hvis man har en krop, som er indrettet til at menstruerer og til at blive gravid, så er man per definition ifølge Bibelen en kvinde. Tilsvarende er alle dem, som har sædafgang, per definition mænd (3 Mos 15,16; 22,4-6; 23,11).

At der er identitet mellem krop og køn, er den bærende tanke gennem hele Bibelen, og den tanke er præmissen for, at der kan gives klare og forståelige formaninger til henholdsvis mænd og kvinder om for eksempel klædedragt.

”Kvinder må ikke gå i mandsdragt, og mænd må ikke gå i kvindeklæder. Herren din Gud afskyr enhver, som gør den slags” (5 Mos 22,5).

Denne formaning er kun meningsfuld, hvis det er åbenbart og klart, hvem der er henholdsvis kvinder og mænd. Denne klarhed er kun mulig, hvis der er identitet mellem kropens køn og personens køn.

Vi ved ikke, hvad der var motivet for, at nogle ville iklæde sig det modsatte køns klædedragt. Men det synes ikke at være afgørende for formaningsens gyldighed. Formaningen har ifølge sin ordlyd almen gyldighed. Uanset begrundelsen må ingen kvinde gå i mandsdragt, og ingen mand gå i kvindedragt. Begrundelsen er, at det er afskyeligt i Guds øjne. Når formaningen har almen gyldighed, må den også gøres gældende i forhold til dem, som indefra måtte ønske at høre til det mod-

satte køn. De må ikke iføre sig det modsatte køns klædedragt. Deres kald er at vedkende sig og klæde sig i overensstemmelse med deres biologiske køn.

Præcis den samme tankegang og vejledning møder vi i Det Nye Testamente. Paulus kalder de troende kvinder til at vedkende sig deres køn, klæde sig kvindeligt og have kvindelige frisurer. Tilsvarende kalder han mændene til at vedkende sig deres køn, klæde sig mandligt og have mandlige frisurer (1 Kor 11,4-15). Disse formaninger er kun meningsfulde, hvis det er åbenbart ud fra biologien, hvem der er henholdsvis kvinder og mænd. Alle med en biologisk kvindekrop kaldes til at vedkende sig deres kvindelige køn og fremtræde kvindeligt. Alle med en biologisk mandekrop kaldes til at vedkende sig deres mandlige køn og fremtræde mandligt.

Paulus henviser som begrundelse for denne formaning til, at Gud har skabt manden og kvinden til forskellige roller (v.3), og at naturen lærer os, at det er godt, at kvinder optræder kvindeligt og mænd mandligt (v.14-15). At gå mod Guds ordning og naturen er "vanærende" for den, der gør det, mens det er "ærefuldt" at respektere Guds ordning og naturen.

På denne baggrund må det siges at være i overensstemmelse med det bibelske syn på krop og køn, når Nashville-erklæringen fastslår:

"Vi bekræfter, at forskellene på mænds og kvinders kønsorganer ifølge Guds bestemmelse er grundlaget for vores selvforståelse som henholdsvis mænd og kvinder."

Krop med uklart køn

Ikke alle nyfødte børn har klart genkendelige mandlige eller kvindelige kønsorganer. Det kan skyldes kromosomfejl, hormonfejl

eller andre fejl i barnets biologi. Der er mange grader af uklarhed. I de lette tilfælde er det forholdsvis enkelt at definere barnets biologiske køn. I sværere tilfælde må definitionen af kønnet afklares gennem en afvejning af forskellige forhold, hvor vi i dag har mulighed for at inddrage blandt andet kønskromosomer og indre kønsorganer. I de fleste tilfælde vil de, som er født med uklare kønsorganer, være ude af stand til at få børn.⁵ På bibelsk tid var man ubekendt med kromosomer og hormoner, men til alle tider har man været kendt med, at nogle fødes med uklare og defekte kønsorganer og uden evne til at få børn. Jesus synes selv at tale om denne virkelighed: "Der er dem, der er uegnede til ægteskab fra moders liv" (Matt 19,12). Jesus bruger her det græske ord "eunouchos", der er ført videre på dansk i "eunuk".

I bibelsk perspektiv må alle sygdomme og alle biologiske fejludviklinger ses som en konsekvens af syndefaldet. Sygdom var ikke en del af Guds oprindelige gode skabelsesorden. Men selv i syndefaldets verden og selv med forekomsten af mange tragiske sygdomme og biologiske fejludviklinger gælder det, at alle mennesker er skabt i Guds billede (1 Mos 9,6; Jak 3,9).

At vi alle uanset vores biologi er skabt i Guds billede, indebærer, at vi alle har samme værdi og ære. Vi er lige højt elskede af Gud og har samme adgang til frelsen i Jesus og til at tilbede og tjene Gud i hans menighed. En af de første, som gik ind i den kristne menighed, var en eunuk, den etiopiske hofmand, som Filip blev sendt til for at vidne for ham om Jesus som Messias (ApG 8,26-39).

Den bibelske forståelse af at være skabt i Guds billede indebærer og omfatter at være skabt som mand og kvinde: "Gud skabte mennesket i sit billede; i Guds billede skabte

han det, som mand og kvinde skabte han dem (1 Mos 1,27). På den baggrund må vi regne med, at alle mennesker uanset deres biologier er skabt til at være mand eller kvinde. Selvom det kan være svært for os at se, hvilket køn de har, så har de et køn, og Gud kender det. I den vestlige verden har vi i lang tid betegnet folk med uklart biologisk køn som hermafroditter og pseudohermafroditter. I nyere tid er vi gået over til at betegne dem som ”intersex”-personer.

Den almindelige medicinske tilgang i behandlingen af børn med intersex-karakteristika har været at foretage et skøn om, hvilket køn der var dominerende og hormonelt ville sætte sig igennem i barnets pubertet. I forlængelse heraf har man juridisk tildelt barnet det dominerende køn og har medicinsk understøttet dette køn med hormonbehandling og eventuelt ved operative indgreb. I bibelsk perspektiv må denne tilgang betegnes som god og i samklang med den bibelske lære om to køn. I de senere år har interessegrupper for seksuelle minoriteter presset på for ved lov at hindre tildelingen af køn til intersex-personer. Begrundelsen har været, at der ikke kun er to køn; der er mange, og intersex skal have lov at være et af dem. Det skal være lige så legitimt at have kønnet ”intersex” som at have kønnet ”mand” og ”kvinde”.

I bibelsk lys er denne tankegang udtryk for et oprør mod den skaberorden, Gud har givet os. At det i visse tilfælde kan være svært for os at se, hvordan enkeltpersoner passer ind i Guds orden, giver os ikke ret til at ændre ordenen. Som C.E. Lumley, Ph.d. i biologi og nu teologisk underviser, formulerer det i en indsigtsfuld artikel om dette spørgsmål:

”I denne verden, som ligger under for syndens kaos, vil der altid være tilfælde, som går på tværs af Guds gode orden, men undtagel-

ser må ikke bruges til at skabe regler i strid med Skriften.”⁶

I den kristne menighed må vi møde intersexpersoner med kærlighed, respekt, omsorg og forbøn, og vi må støtte dem i at vedkende sig og leve i overensstemmelse med deres biologiske køn, for så vidt det kan identificeres.

I relation til intersex-problematikken fastslår Nashville-erklæringen:

”Vi bekræfter, at de, som er født med fysiske fejl i deres biologiske køns karakteristika, er født i Guds billede og har samme værdighed og værdi som alle andre, der er skabt i Guds billede. De er omtalt og anerkendt af vor Herre Jesus i hans ord om dem, ’der er uegnede til ægteskab fra moders liv’. Sammen med alle andre er de velkomne som trofaste efterfølgere af Jesus Kristus og må vedkende sig deres biologiske køn, for så vidt det kan bestemmes (...)

Vi afviser, at fysiske afvigelser fra normalen (...) opløser den af Gud bestemte sammenhæng mellem det biologiske køn og selvforståelsen som mand eller kvinde.”

Forskellighed og helhed

I sin skabelse af verden lader Gud igen og igen to dele af sit skaberværk indgå i en helhed, hvor de supplerer og kompletterer hinanden: lys og mørke, himmel og jord, vand og land. Der er tale om en sammenhæng og et samspil mellem to dele, som er forskellige, men som tilsammen udgør den gudvilledede helhed. Det samme mønster ser vi i skabelsen af mennesket.

Først er Adam ene, og selvom Gud skaber dyrene og leder dem hen til ham, kan de ikke afhjælpe hans ensomhed. Hvad gør Gud da? Han skaber ikke en anden mand. Nej, han skaber kvinden, som er af samme ben og kød som manden og som er hans lige, men som

samtidig er helt forskellig fra ham. Det forunderlige er, at netop fordi de to er biologisk forskellige, kan de blive ét. De kan forenes seksuelt og få børn. Og netop fordi de er forskellige, kan de optræde i forskellige roller over for deres børn som far og mor. De supplerer og kompletterer hinanden, og det gør de også i deres indbyrdes forhold til hinanden. Deres forskellighed som mand og kvinde er en rigdom.

Hvori består denne rigdom? Hvad er ifølge Bibelen det særligt mandlige ved manden og det særligt kvindelige ved kvinden?

Kønsidentiteten formet i familien

En betydelig del af det, som Bibelen siger om dette spørgsmål, er knyttet til ægteskabet og familielivet. Manden og kvinden har ifølge Guds bestemmelse forskellige kald og roller i ægteskabet og familien. De forskellige kald og roller er i samklang med det, som særpræger henholdsvis manden og kvinden.

At den bibelske vejledning vedrørende mandlighed og kvindelighed i så høj grad er knyttet til ægteskab og familie, betyder ikke, at den ikke har noget at sige til den enlige.

For det første kalder Bibelen os til at leve i pagt med vores køn, mandligt og kvindeligt, også før og uden at vi bliver gift. Jesus blev aldrig gift, og han var den mest sundt maskuline mand, som har levet.

For det andet gælder det for os alle, at vores opfattelse af mandligt og kvindeligt grundlægges i barndommen og typisk i familien. Vi har alle en far og en mor, og de fleste af os er vokset op med et nært forhold til dem begge. I dette samspil med far og mor formes vores forståelse af vores eget køn. Hvis vores far og mor i deres ægteskab og familieliv lever i pagt med Guds vejledning for dem, så får vi i vores opvækst et sandt og

godt billede af, hvad det vil sige at være henholdsvis mand og kvinde. Det vil forme vores egen kønsidentitet, så vi får den bedste hjælp til at gå ud i verden og leve sundt og godt som helstøbte mænd og kvinder, uanset om vi forbliver singler eller bliver gift.

Derfor har den bibelske vejledning for forholdet mellem mand og kvinde i ægteskab og familieliv ikke kun bud til de gifte, men til os alle.

Vi skal i det følgende i al korthed se på det mest centrale, Bibelen siger om sund mandlighed og sund kvindelighed.

Bibelsk mandlighed

”Det centrale i moden mandlighed er positiv villighed til at tage ansvar for at lede, sørge for og beskytte kvinder på de måder, som er passende afhængig af de forskellige relationer”.⁷

Sådan sammenfatter den amerikanske teolog og forfatter John Piper den bibelske vejledning i sund mandlighed. Jeg vil tage udgangspunkt i hans sammenfatning som disposition i det følgende.

Mandens kald til at *lede* er et kald til at følge Kristi eksempel (Ef 5,25-27). Han ledte ved selv at gå den gode vej, ved sine ord og ved sin omsorg. Som leder satte han hensynet til sig selv og sit eget til side i omsorg for dem, han skulle lede. Han ofrede sig for dem. Dette er mandens kald i første omgang i ægteskab og familie, hvor han er hoved og leder (1 Kor 11,3; Ef 5,23-24). Mandens lederrolle i familien indebærer også et hovedansvar for at opdrage og oplære børnene i den kristne tro (1 Mos 18,19; 5 Mos 6,6-7; Ef 6,4). I menigheden er det ligeledes mænd, der kaldes til at være ledere (1 Tim 2,11-12; 3,1-7).

I mødet med andre kvinder skal manden ikke have samme lederrolle som over for sin hu-

stru. Men han må som mand beredvilligt indtage en selvopofrende og hjælpende lederrolle, når der måtte være behov for det og ønske om det.

Mandens kald til at *sørge for* er nært forbundet med hans kald til at lede, men det understreges specifikt i forlængelse af syndefaldet, hvor Gud definerer arbejdet med jorden for at skaffe føde som mandens særlige arbejdsfelt (1 Mos 3,17-19).

Bibelen regner med, at begge ægtefæller arbejder for føden, hver på deres måde (Ordsp 31,1-31). Men manden har som hoved det endelige ansvar for, at familien trives på alle måder, også med føde (1 Tim 3,5). I arbejdet med at skaffe føde må han i kraft af sin stærkere fysik påtage sig det hårdeste arbejde (1 Pet 3,7). I menigheden har de mandlige ledere det overordnede ansvar for den åndelige føde (1 Kor 3,2; 1 Tim 3,1-7). I mødet med andre kvinder end ægtefællen vil en moden mand vedkende sig et kald til at bruge sine styrker til at hjælpe og sørge for kvinder, der måtte have behov for det og måtte ønske det.

Mandens kald til at *beskytte* fremgår i første omgang af, at han skal lede som Kristus, der ofrede sig selv for at beskytte menigheden mod Guds vrede og dom (Ef 5,25-28). Det fremgår endvidere af de mange steder i Det Gamle Testamente, hvor enker og faderløse nævnes som de mest sårbare og udsatte, fordi de mangler deres naturlige beskytter (f.eks. Jer 7,6; 49,11).

I menigheden må de mandlige ledere være villige til at lide ondt for at beskytte menigheden mod falsk lære og bevare den ved evangeliet (2 Tim 1,8).

Uden for hjem og menighed har manden et generelt kald til at beskytte kvinder, der måtte have behov for det. Det er dette kald, som

ligger til grund for, at det i Bibelen er mænd, der kaldes til at gøre krigstjeneste (4 Mos 1,2-3). Det samme kald må vi i bibelsk lys se som basis for den traditionelle tanke, at kvinder og børn må reddes først i en nødsituation.

I tillæg til det, som John Piper fremhæver som mandens kald, vil jeg gerne betone mandens kald til i ægteskabet at *elske* sin hustru (Ef 5,25-29).

Mandens forbillede på dette område er Kristus, hvis kærlighed til kirken fandt sit endegyldige udtryk i hans selvhengivende frelsergerning på korset. Men i Jesu samliv med disciplene kom hans kærlighed til disciplene også til udtryk i ord og handlinger, som kunne forvisse dem om og lade dem erfare, at han elskede dem. På samme måde er manden kaldet til i ord og handling at lade sin hustru erfare, at hun er elsket. Det gør han ved at vise hende opmærksomhed og lade hende føle sig værdig, skøn og værd at elske. Højsangens ord om og til den elskede kvinde må tjene til inspiration. I århundreder har denne bog været set som på samme tid et poetisk udtryk for mandens kærlighed til kvinden og et profetisk udtryk for Kristi kærlighed til kirken. I ægteskabet udfolder manden sin mandlighed ved at elske kvinden.

En sidste ting, som jeg vil fremhæve i relation til sund mandlighed, er det første, som betones i Bibelen vedrørende mandens skabelse. Gud har skabt manden til at *behøve* kvinden. Gud skabte ikke Adam komplet, men netop sådan, at han mærkede, at han havde behov for en anden, der var anderledes, men samtidig hans lige (1 Mos 2,18-24). Sådan er det fortsat, og det hører med til sund mandlighed at vedkende sig dette.

Den sunde og modne kristne mand højagter kvinden. Han ser og vedkender sig, at han

har behov for hende i sit liv. Det gælder, uanset om han er enlig eller gift. Jesus omgav sig med kvinder, og det var ikke kun ham, som gav dem noget. Som mand blev han også beriget ved det, som de bragte ind i hans liv. Vi ser det samme i Paulus' liv. Det er den ugifte Paulus, der siger: "I Herren er kvinden intet uden manden, og manden intet uden kvinden" (1 Kor 11,11). Sund og moden mandlighed værdsætter kvinden og vedkender sig, at han behøver at møde og beriges ved det væsen, det sind og de særlige gaver, som kvinden bringer med sig.

Gud har skabt manden til at *behøve* kvinden. Gud skabte ikke Adam komplet, men netop sådan, at han mærkede, at han havde behov for en anden, der var anderledes, men samtidig hans lige. Sådan er det fortsat, og det hører med til sund mandlighed at vedkende sig dette.

Når manden standser op for og tilegner sig det, som Gud har kaldet og bestemt ham til, så sker der noget med ham. Så formes hans selvbillede af det bibelske kald. Manden ser sig selv som en, kvinden har brug for til at lede hende, sørge for hende, beskytte hende og i ægteskabet elske hende. Men han ser også, at han selv har brug for hende med alt det, som hendes kvindelighed beriger ham med. I samme grad mandens selvbillede formes af det, som Gud har kaldet og bestemt ham til, i samme grad vokser en sund mandlig selvforståelse og identitet frem hos ham. Når vi som mænd vedkender os vores bibel-

ske kald og identitet, vil vi ønske at leve tydeligt som mænd, og vi vil i udgangspunktet forholde os positive og støttende til de kulturbestemte signaler på maskulinitet, når de kan forenes med Guds ords vejledning. Det kan for eksempel handle om klædedragt og frisurer (1 Kor 11,1-16). Men det kan også handle om meget andet som for eksempel traditioner for høflig opmærksomhed og hensynsfuldhed i forhold til kvinder. Kulturerne og traditionerne er forskellige fra sted til sted, og de veksler med tiden. Pointen er, at den modne kristne mand ikke vil ringeagte eller negligere, men tværtimod værdsætte, når kulturen giver ham mulighed for på en sund og god måde at udtrykke sin mandlighed.

Bibelsk kvindelighed

"Det centrale i moden kvindelighed er en befriende villighed til at bekræfte, modtage og fremelske styrke og lederskab fra værdige mænd på de måder, som er passende afhængig af de forskellige relationer."⁸

Sådan sammenfatter John Piper det centrale i den bibelske vejledning i sund kvindelighed. Som Piper fremstiller det, består kvindens kald i høj grad i at anerkende og understøtte manden i det, som er hans kald. Dermed er der ovenfor allerede sagt meget om kvindens kald. Når en mand på en god og sund måde tilbyder at lede, sørge for og beskytte kvinden, så vil den kristne kvinde med glæde og tak tage imod det. Herved vil hun støtte manden i hans kald, og de to køn vil finde deres respektive gudgivne roller i forhold til hinanden.

Gud har skabt kvinden fysisk svagere end manden (1 Pet 3,7). Det er ikke en fejltagelse eller en følge af syndefaldet. Det er en del af Guds gode skaberordning. Netop som den

svagere skabning kalder hun det bedste frem i manden. Hun kalder på hans vilje, styrke og mod til at lede, sørge for og beskytte hende. Sund kvindelighed vedgår gerne sit behov for mandens styrke og hjælp. Adam klarede sig ikke godt alene i paradiset. Kvinden klarer sig ikke bedre alene. Den modne kristne kvinde er ikke bange for at vise, at hun har brug for manden med den hjælp, han kan give hende. Tværtimod udtrykker hun sin kvindelighed netop ved at være åben og glad for hans hjælp.

Den radikale feminismes bestræbelse på at gøre kvinder så selvstændige, selvberørende og selvtilstrækkelige, at de ikke længere har noget behov for manden, er i grundlæggende strid med Guds skaberorden og med sund, bibelsk kvindelighed.

At kvinden ikke klarer sig godt uden manden, kommer særligt klart til udtryk i ægteskabet, når hun ikke får lov at opleve sig elsket af sin mand. Da tømmes hun følelsesmæssigt for varme, glæde, tryghed og åbenhed i forholdet til manden – på alle planer. Derfor udtrykker hun også sund kvindelighed ved at være åben og ærlig om sit behov for mandens kærlighed. Når hun gør det, blotter hun sin svaghed og sårbarhed, men det er netop ved at være ærlig og åben om den, at hun kan kalde det bedste frem i sin mand – igen.

At kvinden er kaldet til med glæde at lade manden lede, sørge for og beskytte hende, er identisk med hendes kald til at underordne sig under manden: ”Ligesom kirken underordner sig under Kristus, sådan skal også I hustruer underordne jer under jeres mænd i alt” (Ef 5,24).

Det er værd at bemærke ordlyden i det citerede bibelvers. Paulus betoner kvindernes kald til at underordne sig under deres egne

mænd. Kristne kvinder skal ikke underordne sig under andre mænd på samme måde, som de underordner sig under deres egne mænd. Manden og kvinden har i ægteskabet et forhold til hinanden, som de ikke har til nogen andre. Den kristne kvinde skal ikke åbne sig for, knytte sig til og følge andre mænd som sin egen mand. I særdeleshed skal hun ikke modtage romantisk og intim kærlighed fra andre end sin mand.

Ikke desto mindre indebærer bibelsk kvindelighed en villighed til at modtage sund og god mandlig ledelse også fra andre end ægtemanden. I menigheden er de kristne kvinder kaldede til at underordne sig under det mandlige lederskab, og her må ingen kvinde udøve autoritet over en mand (1 Tim 2,11-12).

Uden for menigheden vil den modne kristne kvinde i mødet med menneskeligt sunde og gode mænd med glæde tage imod det, når de stiller deres fysiske styrke og andre kompetencer til rådighed for at lede, hjælpe og værne kvinden. Den kristne kvinde ønsker ikke at bytte disse roller om. Hun forstår og værdsætter, at de er en del af Guds gode skaberorden og dermed en velsignelse.

Når John Piper i citatet ovenfor betoner, at den modne kristne kvinde er kendetegnet ved en ”befriende villighed” til at lade sig tjene og hjælpe af menneskeligt sunde og gode mænd, så tilkendes det, at anerkendelsen af Guds skaberorden er vejen til sand frihed for kvinden.

Den radikale feminisme definerer kvindelig frihed helt modsat, som en frigørelse for alle former for mandlig ledelse. Men en frigørelse fra Guds skaberordninger fører aldrig til sand frihed. Den fører tværtimod til trældom. Feministernes slidsomme og sammenbidte

kamp for fuld lighed med mændene i forhold til at besætte fremtrædende, ærefulde, indflydelsesrige og magtfulde poster er et tragisk eksempel på ufrihed og trældom. *Ingen* burde se det som deres livs mål at opnå sådanne poster for posternes egen skyld, hverken kvinder eller mænd. Det er en kødelig jagt, som kun fører tomhed og trældom med sig. "Det, som sættes højt af mennesker, er afskyeligt i Guds øjne" (Luk 16,15b). Det siger Jesus i relation til nogle, der stræber efter at være store i andres øjne. Om lederposter i verden og i menigheden siger han: "Folkenes konger hersker over dem, og de, som øver magt over dem, lader sig kalde velgørere. Sådan skal I ikke være; men den ældste iblandt jer skal være som den yngste, og lederen som den, der tjener. For hvem er størst: den der sidder til bords eller den, der tjener? Er det ikke den, der sidder til bords? Men jeg er iblandt jer, som den, der tjener" (Luk 22,27).

Sand frihed i denne verden findes i forlængelse af Guds kald til at ydmyge sig og tjene andre mennesker i tro på Jesus og i pagt med hans kald til os. Det er vejen til frihed både for manden og for kvinden. Guds gode orden kalder dem begge til at ydmyge sig. Manden kaldes til at være en selvopofrende og tjenende leder. Kvinden kaldes til at underordne sig under mandens lederskab. I både mandens og kvindens hjerter rejser kødet sig i protest mod Guds kald. Men får Ånden lov at råde, vil både manden og kvinden erfare, at tjenesten i pagt med Guds kald er frihedens sted. "Hvor Herrens Ånd er, dér er der frihed" (2 Kor 3,17).

En frigørelse fra Guds skaberordninger fører aldrig til sand frihed.

Centralt i det bibelske kald til kvinden står kaldet til at føde og opfostre børn. I forlængelse af syndefaldet definerer Gud barnefødslen som kvindens særlige kald og arbejde (1 Mos 3,16). I Det Nye Testamente bekræftes det, at den gifte kvindes største og mest ærefulde kald er at give liv til slægten (1 Tim 2,15; 5,; 5,14). Moderskabet bliver æret og værdsat højt i Bibelen, og det samme bør det blive i den kristne menighed.

Ikke alle kristne kvinder bliver gift, og ikke alle gifte får børn. Men det udelukker ikke, at de kan få stor og velsignet betydning for børn. Mange kristne kvinder, som ikke selv har haft børn, har været åndelige mødre for flere børn, end de ville have været i stand til at føde. I denne tjeneste udfolder de i høj grad deres kvindelighed, også den del, der har med moderfølelse at gøre.

Når det står klart for os ud fra Bibelen, at mandens og kvindens forskellighed er en gave og en velsignelse fra Gud, er det naturligt, at kristne kvinder i udgangspunktet forholder sig positivt og støttende til de kulturbestemte signaler på kvindelighed, når de kan forenes med Bibelen.

Det kan som tidligere nævnt handle om klædedragt og frisurer (1 Kor 11,1-16). I tidligere generationer var der klarere skel mellem mandlig og kvindelig beklædning end i dag. Men for den kristne kvinde må det fortsat være naturligt og ønskeligt at optræde kvindeligt i sin beklædning. Samtidig vil det være hendes ønske at klæde sig ærbart og ikke erotisk appellerende (1 Tim 2,9; 1 Pet 3,3). I Højsangen møder vi en vidunderlig lovprisning af kvindens erotiske skønhed. Den viser os, at det er naturligt for en kristen kvinde at glæde sig over, at hun med den krop og skønhed, som Gud har givet hende, kan glæde

den mand, hun måtte blive gift med. I mødet med hans kærlighed og kærlige ord til hende bevidstgøres hun om den fysiske skønhed, hun har, og hvormed hun kan glæde ham (jf. Højs 1,5; 4,16; 7,11). Men den kristne kvinde ved, at hendes erotiske skønhed er en gave fra Gud, som hun netop må gemme til og give videre til sin mand og ikke andre (Højs 4,12-15). Derfor vil det være hendes ønske at klæde sig kvindeligt og på samme tid ærbart. Kvindelighed kan også udtrykkes gennem de opgaver, en kvinde påtager sig. Her må vi imidlertid være opmærksomme på, at det i nogen grad er kulturelt bestemt og foranderligt, hvilke opgaver der opfattes som kvindelige. Indtil for få årtier siden var det almindeligt i vores kulturkreds at betragte madlavning som en kvindelig opgave. Det er ikke en tanke, vi møder i Bibelen. Her er der flere eksempler på mænd, der laver mad, end kvinder. Jakob, Gideon og Jesus er eksempler (1 Mos 25,29; Dom 6,19; Joh 21,9-13). Men for generationer af kristne kvinder var det en naturlig måde at udtrykke deres kvindelighed på. Det er der ingen grund til at se ned på. I de seneste årtier er der imidlertid sket en kulturforandring. Yngre generationer tænker og lever anderledes. Det betragtes nu i stadig ringere grad som specifikt kvindeligt at lave mad. De to køn hjælper hinanden med det, og motivet er sjældent kønspolitisk, men praktisk. I sådan en situation er der for os som kristne ingen grund til at gå mod udviklingen. Vi kan følge den uden at gå imod Guds ord og orden.

Anderledes forholder det sig med den gifte kvindes moderkald. Her er der tale om et kald, som ikke er kulturelt, men bibelsk bestemt. Det er et kald, som i dag er under stærkt pres fra kulturen. På dette punkt er de gifte kristne kvinder derfor kaldet til at gå mod strømmen,

støttet af deres mænd. I det omfang, der er ressourcer til det og rammer for det i ægteskabet, er den gifte kristne kvindes prioritering af at føde og fostre børn en af de skønneste og rigeste måder, hvorpå hun kan udtrykke sin gudgivne kvindelighed.⁹

Velsignet forskel

Som det er fremgået, er det en bibelsk grundtanke, at de to køn, mand og kvinde, har brug for hinanden. Både mand og kvinde er skabt med begrænsninger og behov, som kun den anden kan udfylde. Kvinden er fysisk set det svagere køn, og det kalder på mandens fysiske styrke. På andre områder repræsenterer kvinden en styrke, som udfylder mandens svaghed. Ingen af de to køn er mere komplette i deres udrustning end det andet.

For dem, som måtte tænke, at mænd generelt er stærkere udrustede end kvinder, kan det være værd at overveje de følgende statistikker for Danmark:¹⁰ Der er mere end dobbelt så mange mænd som kvinder, der er alkoholikere;¹¹ 75% af de hjemløse er mænd;¹² der er ca. 6 gange så mange mænd som kvinder, som får frakendt deres forældremyndighed;¹³ der er 10 gange så mange mænd som kvinder i de danske fængsler.¹⁴

Det er tåbeligt at hævde, at det ene køn er overlegent i forhold til det andet. De to køn har hver deres styrker og svagheder, og de er skabt til med netop disse forskelle på en vidunderlig og velsignet måde at supplere og komplettere hinanden.

John Piper formulerer og illustrerer det på følgende måde: ”Mænd og kvinder er forskellige på hundredvis af måder. En god måde at illustrere vores ligeværd og vores forskelle på er denne:

Forestil dig alle mandens og alle kvindens

såkalde styrker og svagheder opregnet i to kolonner. Hvis du giver en numerisk værdi til hver af styrkerne og svaghederne, så vil summen i bunden af begge kolonner blive den samme. Hvad der end måtte være af minusser og plusser på hver side, vil indbyrdes afbalancere hinanden. Og hvis man så tager de to kolonner og lægger den ene oven på den anden, så vil de i overensstemmelse med Guds bestemmelse på en perfekt måde komplettere hinanden.

På denne måde vil det blive klart, at når livet betragtes i sin helhed – og her taler jeg ikke kun om livet i ægteskabet – så er mandens svagheder ikke svagheder og kvindens svagheder ikke svagheder. De er egenskaber, som kalder på forskellige styrker hos den anden.”¹⁵ Når Bibelen fremstiller forskellen på mand og kvinde som en rig og velsignet skabergave, skal vi ikke undre os, når vi finder forskellen på de to køn bekræftet af biologien. Det er emnet for den næste artikel.

Guds gode ordening kalder både manden og kvinden til at ydmyge sig. Manden kaldes til at være en selvopofrende og tjenende leder. Kvinden kaldes til at underordne sig under mandens lederskab.

1 Nashville-erklæringen er udsendt af The Council on Biblical Manhood and Womanhood og kan læses på rådets hjemmeside: cbmw.org/nashville-statement.

2 Marc Brettler, “Happy is the man who fills his quiver with them (Ps. 127:5): Constructions of masculinities in the Psalms”, artikel i “Being a Man. Negotiating ancient constructs of Masculinity”, ed. Ilona Zsolnay, Routledge, London & New York, 2017, 199.

3 Jeg takker Jan Bygstad for at have sat mig på sporet af denne pointe gennem sin bibeltime om Adam og Eva på Nyt Livs bibellejr 2010. Bibeltimen kan høres her: nytliv.dk/resource/bibellejr-2010-2-aftenmoede.

4 Jeg takker John Piper for denne pointe. Den fremføres i: Interview with John Piper, “He or She? How Should I Refer to Transgender Friends?”, www.desiringgod.org.

5 Cynthia W. Lumley, “Male and Female Sex Differences”, artikel i “From Taboo to Delight: Ethics of sex”, ed. Gifford A. Grobien, Concordia Publishing House, St. Louis, 2016; Scott E. Stiegemeier, “How Do You Know Whether You Are a Man or a Woman”, artikel i Concordia Theological Quarterly, Jan./April 2015, Volume

79:1-2, 19-48; Carsten Elmelund Petersen, “Kærligheden glæder sig ikke over uoverensstemmelsen!”, Lohse, Fredericia, 2015; medlineplus.gov/ency/article/001669.htm.

6 Lumley 2016, 24.

7 John Piper, “A Vision of Biblical Complementarity”, artikel i “Recovering Biblical Manhood and Womanhood”, ed. John Piper & Wayne Grudem, Crossway Books, Wheaton 1991, 35.

8 Piper 1991, 46.

9 Om mænds og kvinders forskellige kald i hjem og menighed se endvidere: Nyt Liv 1/2013, 8-40; 2/2013, 69-78; 1/2014, 65-70; 1/2017, 67-78.

10 Jeg takker John Piper for idéen til denne illustration: Piper 1991, 49.

11 Statistik om alkoholforbrug og alkoholmisbrug: blaaakors.dk/viden/viden-om-alkoholomraadet/statistik.

12 Hjemløshed i Danmark – nøgletal og oversigt: sfi.dk/temaer/hjemloshed.

13 ”Mænd er bedre fædre end kvinder”, Berlingske Tidende, 5. juni 2005; Sofie Tholl, ”Myten om moren som den bedste forælder lever endnu”, Information, 13. jan. 2012.

14 Kriminalforsorgens statistik 2015.

15 Piper 1991, 49.

KAMPEN OM KØNNET III

KØNNET I BIOLOGISK LYS

Af Mikkel Vigilius

De to køn og livet

Hvordan bliver et menneske til? Det kan kun ske på én måde: ved at en biologisk mand og en biologisk kvinde finder sammen. Mandens krop er indrettet til at udvikle sæd og kvindens krop til at udvikle æg og til at bære det æg, som er blevet befrugtet med mandens sæd.

Mandens krop og kvindens krop passer perfekt sammen. De to er helt åbenbart og helt indiskutabelt biologisk bestemt til at søge sammen, forenes seksuelt og få børn sammen. Hvis det heteroseksuelle forhold mellem en biologisk mand og en biologisk kvinde opløses og erstattes af andre typer forhold, så uddør menneskeslægten. Vores liv som mennesker er betinget af, at vi holder fast ved det heteroseksuelle forhold.

Biologien nærmest råber til os: Manden og kvinden er med deres grundlæggende biologiske forskelle bestemt for hinanden, og at de finder sammen, er kilden til og grundlaget for liv!

Alvoren i den nuværende kamp om kønnet er imidlertid, at det indlysende og klare be-

nægtes. Kønnet er en social konstruktion, hører vi. Idéen om to køn har intet grundlag i biologien. Der er intet naturligt i, at mænd og kvinder finder sammen og danner par. Tanken om, at de to køn tiltrækkes af det anderledes hos den anden, og at de to køn supplerer og kompletterer hinanden, er en myte. Der er ingen biologisk bestemt forskel på mænds og kvinders væsen, sind og psyke.

Hjælp i biologien

Når disse tanker vinder stadig stærkere udbredelse, er det nødvendigt og afklarende at vende blikket mod biologien og se på de forhold, som med vidunderlig klarhed bekræfter, at der virkelig *er* forskel på mænd og kvinder. Biologisk set fungerer vi helt forskelligt, og det har afgørende betydning også for vores følelser, sind og psyke.

I det følgende vil jeg i hovedreglen holde mig til det, som kan siges generelt om mænd og kvinder. Der kan på mange områder være undtagelser, som går på tværs af hovedreglen. Nogle af undtagelserne ligger inden for det, vi kan kalde sunde og naturlige variatio-

ner. I andre tilfælde er der tale om sygdomstilstande, der er konsekvenser af syndefaldet. Transkønnethed er en sådan sygdomstilstand, og den vil blive behandlet for sig selv i den næste artikel. I denne artikel vil jeg samle mig om det typiske og almindelige.

Da jeg er teolog og ikke biolog, neurolog eller psykolog, må jeg læne mig op ad dem, som er det. I teksten og noterne henviser jeg til de fagkyndige kilder, jeg har betjent mig af.

To hormonelle spor

Allerede ved undfangelsen er det afgjort, om det undfangede barn er en dreng eller pige. Hvorvidt mandens sædcelle bærer et X-kromosom eller et Y-kromosom med sig, bestemmer barnets køn. Barnet er med andre ord på intet tidspunkt kønsneutralt.

Ikke desto mindre ser pige- og drengefostre påfaldende ens ud indtil 6.-7. fosteruge. På det tidspunkt begynder drengens testikler at producere store mængder af kønshormonet testosteron. Hormonet pumper gennem organismen, oversvømmer hjernen og sætter gang i en kønsspecifik udvikling af drengens krop. Hermed deles sporene mellem drenge- og pigefostre, og ved fødslen ses resultatet umiddelbart: Dreng og pige er helt forskellige. Den fysiske forskel forstørres i puberteten, hvor drengens produktion af testosteron stiger til at være 20 gange højere end pigens, mens hun for sin del producerer 8-10 gange mere østrogen end drengen.

Hormonerne former kroppene. Drengen har et højere stofskifte end pigen, og hans stofskifte danner større muskler. Ved 18-årsalderen har drengen 50% større muskelmasse end pigen, og han har i det hele taget en stærkere krop, der kan arbejde hårdere. Pigen lagrer for sin del dobbelt så meget fedt per

kilo kropsvægt som drengen, og hun er derfor bedre i stand til at klare langvarig fysisk belastning. Hun er også i stand til at give energi fra sig i forbindelse med amning. Der synes at være en sammenhæng mellem en nødvendig minimal kropsvægt hos kvinden og hendes evne til at blive gravid.

Den kristne professor i biologi Gregg Johnson anfører i tilknytning til de to køns forskellige kroppe: ”De to grundlæggende forudsætninger for at vi kan overleve, er, at vi har evne til at skaffe os føde og til at få børn. Netop de to opgaver blev fordelt på manden og kvinden i 1 Mos 3,16-19 (...) Gud har givet hvert køn sin særlige udrustning til at udføre sin opgave.”¹

Forskellige hjerner

Drengefosterets produktion af testosteron former ikke kun den ydre krop, men også hjernen. Drenges og pigers hjerner udvikler sig derfor ad to forskellige spor allerede fra 6.-7. graviditetsuge. Testosteronbadet af drengens hjerne medfører en anden biologisk struktur og en anden arbejdsmåde end i pigens hjerne, og konsekvensen er to forskellige neurologiske og psykologiske grundtyper.

Ph.d. i neurobiologi Lone Frank anfører, at det på grundlag af den foreliggende forskning må antages, at det allerede er i fosterstadiet, at kønsidentiteten formes. Det sker som en konsekvens af den forskellige hormonpåvirkning.² Hun underbygger det ved at henvise til to sjældne sygdomme, som optræder henholdsvis hos piger og drenge. Piger med lidelsen CAH (Congenital Adrenal Hyperplasia) har en enzymfejl, som betyder, at de danner ekstra testosteron i fostertilstanden. I barndommen foretrækker CAH-piger ofte at lege med drenge, og de leger på

fuldstændig samme måde som drengene. Drenges og pigers leg adskiller sig fra hinanden allerede fra 9-månedersalderen. Drenges leg er vildere og mere fysisk aktiv end pigernes. Drengene foretrækker endvidere at lege med mekaniske sager som biler, byggesæt og bolde frem for med dukker og bamser.

Drengefostre med lidelsen AIS (Androgen Insensitivity Syndrome) mangler den receptor, der modtager og binder testosteron og lader testosteronet præge kroppens udvikling. Hos dem ser man et mønster, der svarer til CAH-pigernes bare med omvendt fortegn. Selvom de har både et X- og et Y-kromosom udvikler de fra det tidligste barnestadie en psykologi og en adfærd, som helt igennem er typisk for piger.³

Professor i psykologi og lektor i klinisk neurologi Doreen Kimura fastslår, at sexhormonerne tidligt i barnets biologiske udvikling organiserer drenges og pigers hjerner så forskelligt, at de fødes med en forskel, som ikke kan socialiseres væk. Den grundlæggende kønsidentitet hviler så stærkt på medfødt biologi, at den "ikke kan vendes om".⁴

Bevidstgørelse om køn gennem leg

Den medfødte kønsidentitet styrkes, afklares og bevidstgøres hos barnet gennem dets leg i de tidligste år. Socionom Monica Danielsson og psykolog Birgitta Jansson skriver om barnets leg som hjælp til at udvikle en bevidst kønsidentitet:

"Allerede fra 1-årsalderen kan man for eksempel se, at de fleste børn vælger køns-karakteristisk legetøj. Tilsyneladende har de brug for så vidt muligt at undgå forvirring, når det gælder køn, og de sorterer derfor in-

formation om feminint og maskulint efter ganske strenge principper. I denne alder leder barnet ganske enkelt efter ting, som adskiller kønnene. Det handler om sådan noget, som at far har skæg, men at mor ikke har det (...)

Allerede før 2-årsalderen kan de fleste børn kende forskel på piger og drenge, og det bliver stadigt vigtigere for dem at tilhøre en af grupperne. Det skyldes, at de har behov for at skaffe sig en identitet. Ønsket om at vide, hvilket køn man har, er grundlæggende. Børnene behøver hjælp fra forældrene til at orientere sig. De søger mellem forskellige ting, som de tænker, er pigeagtigt eller drengeagtigt. Drengesundertøj med gylp eller strømper med sommerfugle. Da de ikke ved noget om moderne kønsideologi, har de ikke noget imod at bruge overdrevne beklædningsgenstande eller andre ydre signaler (...)

Små børn fra ca. 2-årsalderen, nogle gange tidligere, har et behov for at overdrive det, som har med køn at gøre. At betragte en lyserød kjole på en 3-årig pige som noget, der ikke er godt for hende ud fra et ligestillings-synspunkt, har derfor ikke noget meningsfuldt grundlag (...)

Man ved, at børn allerede fra 2-3-årsalderen helst leger med kammerater af deres eget køn. Tendensen til frem for alt at søge til kammerater af deres eget køn fortsætter frem til puberteten. Dette forekommer i alle kulturer og fremtræder ekstra tydeligt i aktiviteter uden voksne ledere (...)

2-årige er optagede af at skaffe sig en *kønsidentitet*. Fra 3-4-årsalderen udvikler barnet *kønsstabilitet*, hvilket indebærer, at de forstår, at mennesker beholder det samme køn hele livet. Et tredje stadium indtræffer ved 6-årsalderen, når børnene udvikler *kønskonstans*. Fra og med dette tidspunkt ved de, at deres

køn har med deres jeg og med biologiske faktorer at gøre.”⁵

For den kønsneutrale ideologi og pædagogik er det et højt prioriteret mål at skabe tvivl og uklarhed om barnets køn i netop den fase af livet, hvor barnet søger at finde fodfæste i en kønsidentitet, der svarer til kroppens ydre biologiske udseende og indre biologiske funktion. Det er paradoksalt, at fortalere for den kønsneutrale ideologi i mange år har forsøgt at skabe forståelse og sympati for den lille minoritet, som har lidt alvorligt under at have en uklar kønsidentitet, herunder ikke mindst de transkønnede. Nu søger kønsneutralitetens fortalere at påføre *alle børn* den samme uklarhed og lidelse. Hvad det vil få af psykiske og menneskelige konsekvenser for den opvoksende generation, er uoverskueligt og dybt foruroligende.

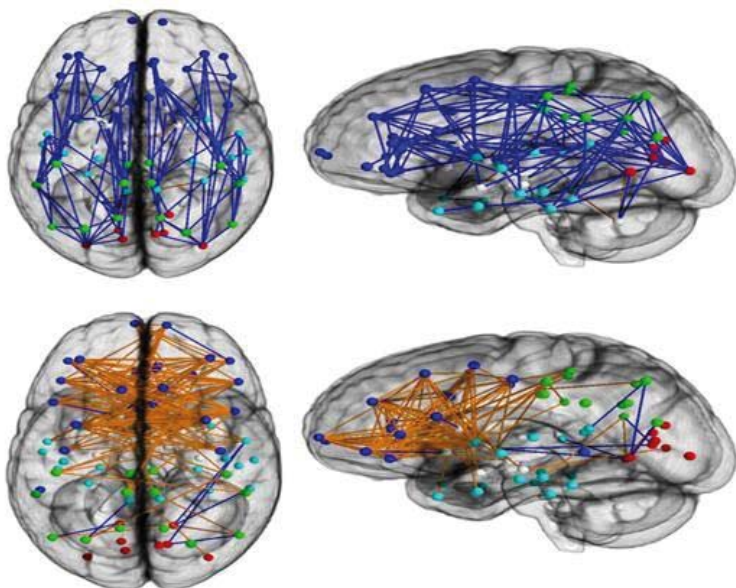
Kvinder og mænd

Den hormonelt bestemte forskel på kvinders og mænds hjerner er så gennemgribende, at Lone Frank konstaterer: ”Ser man nærmere på det, er der stort set ikke en eneste hjerneregion, som er ens hos de to køn.”⁶ Visse hjerneforskelle dannes i foster-tilstanden og andre i puberteten, i begge tilfælde sker det ved hormonel påvirkning.⁷ De neurologiske forskelle betyder, at de to køn på en lang

række områder adskiller sig fra hinanden i deres typiske psykologi, tænkemåde, adfærd og kompetencer.

Nerveforbindelserne løber forskelligt i kvinders og mænds hjerner. I december 2013 offentliggjorde professor i biomedicinsk billedanalyse Ragini Verma og professor i psykiatri og neurologi Ruben Gur et pionerstudie, som tydeliggjorde, at nerveforbindelserne hos kvinder i langt højere grad end hos mændene løber *på tværs* mellem de to hjernehalvdele. Hos mændene løber nerveforbindelserne primært *på langs* inden for de enkelte hjernehalvdele.

Studiet var banebrydende ved at bruge en ny billedteknik, ”diffusion tensor imaging”, som sporer vand, der bevæger sig langs nervefibre. Ved at fremhæve disse vandspor fik man et detaljeret og tydeligt billede af nerveforbindelserne i henholdsvis mænds og kvinders hjerner. Det nedenstående billede viser forskernes fund. Hjernen med blå nerveforbindelser er den typiske mandehjerne, mens hjernen med orange forbindelser er den typiske kvindehjerne.⁸

Det er velkendt, at venstre hjernehalvdel primært varetager logisk og analytisk tænkning, mens højre hjernehalvdel primært varetager intuitiv tænkning og følelser. Når kvinder kombinerer de to hjernehalvdele, vil de være bedre end mænd til en række funktioner.

De to forskere nævner blandt andet, at kvinder vil være bedre til at multitaske og til at reflektere over en samtale, samtidig med at de føler med den person, de taler med. Kvinders kombination af analyse og medfølelse vil generelt gøre dem bedre til at kommunikere med andre, løse sociale opgaver, forstå andre, reagere på andres følelsesmæssige behov, have omsorg for andre og forstå, hvad der gavner fællesskabet og ikke bare en bestemt sag.

Kvinders særlige udrustning er en fordel i mange arbejdsmæssige sammenhænge. Professor Verma peger særligt på én: "Kvinder synes generelt at være bedre til de ting, som vi forbinder med at være gode mødre."⁹

Mænds mange hjerneforbindelser på langs inden for hver hjernehalvdel vil ifølge forskerne sætte dem bedre i stand til at koncentrere sig om en enkelt opgave, fokusere på det principielle i en sag, klare rumlige opgaver som for eksempel at læse kort og forstå tekniske forhold, for eksempel i motorer. De vil endvidere have en forkærlighed for at opbygge og følge regler og systemer. Mænd vil også være bedre i stand til at være årvågne over for fare og reagere hurtigt og fysisk på synsindtryk, fordi disse funktioner hører til i samme hjernehalvdel. Mænds særlige hjernebygning og tænke måde vil være en styrke inden for opgaver som jagt, navigation, teknik, organisation og produktion.

Professor Gur fremhæver, at det ikke giver mening at definere den ene hjernetype som

bedre end den anden. De to hjernetyper supplerer og kompletterer hinanden: "Det er ganske slående, hvor godt kvinders og mænds hjerner supplerer hinanden."¹⁰

At kvinder og mænd generelt fungerer og præsterer forskelligt inden for de nævnte områder, er tidligere blevet grundigt dokumenteret i psykologiske tests. Men her har man kunnet rejse spørgsmålet, om forskellene er et resultat af opdragelsen. Det bemærkelsesværdige ved de nye fund er, at de leverer en biologisk forklaring på, at de to køn tænker og fungerer forskelligt. De to køn *er* forskellige indefra, allerede før de bliver opdraget til at være det. Med professor Vermas ord: "Disse billeder viser os en markant forskel – og samtidig en komplementaritet – i den menneskelige hjernes arkitektur. Hermed har vi fået en mulig neurologisk forklaring på, hvorfor mænd er gode til nogle opgaver og kvinder til andre."¹¹ Verma fastslår: "Der ligger biologi til grund for den adfærd, vi ser hos mænd og kvinder."¹²

Amygdala, også kaldet mandelkernen, er et lille område i hjernens tindingelap, som blandt andet håndterer følelsesmæssige indtryk og erindringer. Der er en række forskelle på kvinders og mænds funktion i denne del af hjernen. Blandt andet påvirkes kvinder stærkere følelsesmæssigt, føler stærkere med andre og bevarer mere levende erindringer om følelsesmæssige påvirkninger.

I tiden før og efter en fødsel sker der i almindelighed hos moderen en betydelig vækst i aktiviteten i amygdala. En forstærket hormonal påvirkning af amygdala gør kvinden ekstraordinært sensitiv over for den nyfødtes lyde og skaber en positiv motive-ring i moderen i forhold til at dække barnets behov. Adskillige studier har påvist, at bare

synet af barnet stimulerer kvindens belønningcenter i hjernen og giver hende en spontan glæde. Studier har endvidere vist, at der hos den nybagte moder i almindelighed skabes aktivitet i de samme centre i hjernen, som aktiveres ved forelskelse. I kraft af den forhøjede aktivitet i amygdala virker synet af barnet endvidere dæmpende på ængstelse, stress og depressive tendenser. Mødre, som afviger fra det normale mønster ved en lavere grad af aktivitet i amygdala, vil have en forstærket tendens til negative følelser over for barnet, stress og depression.¹³

Mandens amygdala fungerer anderledes end kvindens, og den stimuleres ikke på samme måde som kvindens af et nyfødt barn. Mandens omsorgsfølelser for et nyfødt barn udvikles gradvist ved, at han dag efter dag er nær ved barnet, passer det og knyttes til det. Kvindens kønsbestemte funktionsmåde i amygdala gør hende generelt bedre i stand til at forstå og reagere på andres følelser og behov, men den gør hende også mere sårbar. Dette kan være en af forklaringerne på en forhøjet frekvens af depressioner blandt kvin-

der.¹⁴

Forskelle i de to køns særlige kompetencer kan, som det er eksemplificeret ovenfor, på en række områder føres tilbage til forskelle i deres hjerners opbygning og funktion. Det hyppigst anvendte eksempel er de to køns særlige faglige styrker inden for i kvindernes tilfælde sprog og i mændenes tilfælde matematik og rumlig orientering.

Ikke alle kvinder er gode til sprog, men generelt er kvinder målbart bedre til sprog end mænd. Ifølge hjerneforskningen er der flere forhold, som kan medvirke til dette. Den del af hjernen, som behandler sprog, er forholdsmæssigt større hos kvinder end hos mænd.¹⁵ Når kvinder lærer og behandler sprog, bruger de begge hjernehalvdele, mens mænd kun bruger den venstre. Ifølge professor i psykologi David Geary giver det en fordel til kvinderne:

”Hvis flere dele af hjernen samarbejder om at udvikle nogle evner, bliver evnerne mere forfinede.”¹⁶

Hos kvinderne er neuronerne særligt tæt pak-

kede i den del af hjernebarken, som behandler signaler ind i og ud af hjernen. Professor i neurologi Sandra Witelson vurderer, at det giver kvinder en fordel i opgaver, der handler om sprog og kommunikation, og at det er en medfødt fordel.¹⁷

Mange studier har endvidere påvist, at piger på tværs af alle sproglige kulturer har en fordel i forhold til drenge, ved at deres sproglige evner udvikles tidligere.¹⁸

Ikke alle mænd er gode til matematik og til opgaver, der handler om at orientere sig rumligt. Men generelt er drenge målbart bedre end piger til netop disse ting. Navnlig er der markant flere mænd end kvinder på det højeste akademiske niveau inden for matematik og beslægtede videnskaber. Her er der mere end 10 gange så mange mænd som kvinder.¹⁹ Scanninger har vist, at den ringere isselap i hjernen hos begge køn anvendes til matematiske og numeriske opgaver. Denne del af hjernen er forholdsmæssigt 5% større hos mænd end hos kvinder, og den er størst i venstre del af hjernen, hvor de matematiske beregninger foregår, og hvor man beregner rumlige forhold. Hos kvinder er den ringere isselap størst i højre side.

Disse forhold kan give en biologisk forklaring på forskellen mellem drenges og pigers generelle præstationer i matematik og rumlige opgaver.²⁰

Drengenes generelle styrke i forhold til piger er mest markant i deres forståelse af rumlige forhold, hvilket blandt andet viser sig i læsning af kort.²¹ Når drenge orienterer sig rumligt, anvender de ifølge professor David Geary en del af hjernen, hippocampus, som ikke på samme måde aktiveres hos piger. Denne del af hjernen fungerer som en slags indre GPS.²² Drenges hjerner udvikler sig endvidere hurtigere end pigers i de områder, der beregner matematik og rumlige forhold. Med den rette undervisning og indsats kan flertallet af piger indhente drengene i matematik, men i udgangspunktet har drengene en fordel.²³

To forskellige køn

De ovennævnte forskelle mellem mænds og kvinders hjerner er kun nævnt som eksempler. Der kunne nævnes mange flere. Der er

også forskelle, hvis betydning endnu ikke er klarlagt. For eksempel har mænd 6,5 gange så meget grå substans i hjernen som kvinder, mens kvinder har 10 gange så meget hvid substans som mænd. Den grå substans bruges til at bearbejde informationer, og den hvide bruges til at videresende informationer. De to køn bruger i deres tænkning fortrinsvis den substans, som de har mest af i forhold til det andet køn. Hvilken betydning har denne forskel for de to køns måde at tænke, føle og fungere på? Der er udviklet adskillige teorier om sagen, men der er endnu ikke fundet nogen klare svar.²⁴

Hvad der imidlertid står klart, er, at der er mange, store og afgørende forskelle på kvinders og mænds hjerner, og at de former os som to forskellige køn med hver deres typiske særpræg i forhold til selvforståelse, følelsesliv og funktioner.

Når psykologiske tests igen og igen har kunnet påvise, at kvinder og mænd tænker, føler og fungerer forskelligt, er den tilbagevendende forklaring fra kønsneutralt hold, at det skyldes opdragelse. Der er ingen biologisk givne forskelle på de to køn. For hvert år der går, ophober hjerneforskningen imidlertid beviser på det modsatte. Og hjerneforskningens fund giver en biologisk forklaring på, hvorfor de to køn svarer forskelligt i psykologiske tests.

Det bemærkelsesværdige ved de nye fund er, at de leverer en biologisk forklaring på, at de to køn tænker og fungerer forskelligt. De to køn *er* forskellige indefra, allerede før de bliver opdraget til at være det.

I 2012 offentliggjorde tre forskere en stor psykologisk undersøgelse af over 10.000 kvinder og mænd. Undersøgelsen vakte betydelig opmærksomhed ved at påvise en markant forskel på de to køn. Der var stærke fællestræk hos kvinderne og stærke fællestræk hos mændene. Overlappningen de to køn imellem var imidlertid minimal. Dr. Del Guidice, den ene af de tre forskere, påpegede, at undersøgelsen med overvældende tydelighed afkræftede tanken om, at de to køn psykologisk er ens: ”I stedet må vi regne med en gennemgående og vidtrækkende forskel på dette område. Det er en forskel, som viser sig i stærkt kønsligt differentierede mønstre for følelse, tænkning og adfærd – som om der var to menneskelige naturer.”²⁵

Undersøgelsen viste blandt andet, at kvinder generelt scorer højt på sensitivitet, varme og ængstelse. Mænd scorer højt på årvågenhed, følelsesmæssig stabilitet og regelbundethed. Disse grundlæggende forskellige træk har alle fået en biologisk forklaring i det, som er skrevet ovenfor om forskellene på kvinders og mænds hjerner.

Det er vigtigt at understrege, at ingen af de to køn kan siges at være bedre udrustet end det andet. Deres forskellige karakteristika supplerer og kompletterer hinanden.

Det er også vigtigt at understrege, at der er kvinder, som på visse punkter har typisk mandlige træk, og mænd, som på visse punkter har typisk kvindelige træk.

Endelig skal det nævnes, at hjernens indre funktion i mindre grad kan påvirkes og ændres gennem socialisering, for eksempel gennem opdragelse og oplæring.²⁶

Det ændrer imidlertid ikke ved det grundlæggende billede: at der er to køn, som har hver deres hjernetyper og hver deres typiske ka-

rakteristika, og at denne forskel er en gave, som vi må anerkende, værdsætte og give plads for.

Modstand

Fra kønsneutralt hold føres der en vedholdende kamp mod de forskere, som dokumenterer de grundlæggende, vigtige og blivende forskelle på kvinders og mænds hjerner. En af de forskere, som har oplevet modstanden, er den svenske professor i neurovidenskab Annica Dahlström. I 2007 udgav hun bogen *Kønnet sidder i hjernen*, hvori hun blandt andet argumenterer for, at mødre er bedre til at tage sig af spædbørn end fædre. Den bog blev hun særdeles hårdt angrebet for. Hun lod sig imidlertid ikke slå ud:

”Der er meget politisk korrekthed i Sverige, og jeg mener, at feminismen og lighedsideologiens succes har gjort, at Skandinavien i det hele taget er langt bagud, når det kommer til at forholde sig til biologiske kønsforskelle (...)

Der er jo en hel generation, som har bygget deres karriere på, at kønnet er en social konstruktion, og deres verden falder sammen nu, hvor det viser sig at være forkert. De meget negative reaktioner på den nye forskning kommer typisk fra humanistiske akademikere uden kendskab til biologi.”²⁷

Professor i neurobiologi Larry Cahill har i mange år forsket i hjerneforskelle på mænd og kvinder. Han har flittigt og vedholdende påpeget, at der er et voksende bjerg af hjerneforskning, som dokumenterer de grundlæggende og generelle forskelle på mænd og kvinder.²⁸ Men Cahill har også fået lov at mærke modstanden fra kønsneutralt hold. Han er imidlertid overbevist om, at det vil være en katastrofe at give efter for det kønsneutrale tryk:

”Årsagen til, at nogle gør modstand mod forskningen i kønsforskelle og specielt mod forskningen i kønsforskelle i den menneskelige hjerne, er en dybt rodfæstet, udtalt, falsk forestilling om, at hvis mænd og kvinder er lige, så må mænd og kvinder være ens. Det er løgn.” Cahill understreger, at vi kun kan anerkende og behandle de to køn hensigtsmæssigt og lige, hvis vi anerkender og giver plads for deres forskellighed.²⁹

Den kristne professor i biologi Gregg Johnson afslutter en artikel om de biologiske forskelle på mænd og kvinder med følgende ord:

”Vores kultur er foranderlig, og hvad der kræves af mænd og kvinder kan have forandret sig, men vore basale, gudgivne, psykologiske forskelle har ikke. Vi er dygtige til forskellige ting, og der er behov for alle vore gaver. Lad os håbe, at vi ved at anerkende vore kønsforskelle kan blive bedre til at for-

stå hinanden og hjælpe hinanden til at udfolde vore potentialer. Det må være vores mål, at vi ved at anerkende vore gudgivne gaver kan modstå kulturens pres i retning af at blive noget, vi ikke er, og mestre noget, vi ikke er udrustede til.”³⁰

Men...

Hvad vi har set på i denne artikel, er de generelle træk. Der er to køn, og de adskiller sig ved nogle generelle forskelle. Når vi møder en kvinde, kan vi i almindelighed forvente noget bestemt i forhold til hendes selvforståelse, følelsesliv og naturlige adfærd. Når vi møder en mand, kan vi i almindelighed forvente noget andet. De personer, vi møder, vil oftest svare til de træk, der er typiske for deres køn.

Men der er undtagelser. Der er nogle, som i ringe grad passer ind i det generelle mønster, og der er nogle, som slet ikke gør det. De,

som falder mest markant uden for det almindelige mønster, er de transkønnede. De identificerer sig typisk med det modsatte køn af deres krop. Den transkønnede føler sig enten som en kvinde i en mandekrop eller som en mand i en kvindekrop.

Hvordan skal vi forholde os til de trans-

kønnede? Hvilket køn skal de identificere sig med? Falder de helt uden for det almindelige mønster med to køn? Må vi i mødet med de transkønnede erkende, at vores to-køns-tænkning ikke slår til? Skal vi være åbne for andre og flere kønsidentiteter?

De spørgsmål er emnet for den næste artikel.

1 Gregg Johnson, "The Biological Basis for Gender-Specific Behaviour", artikel i "Recovering Biblical Manhood and Womanhood", ed. John Piper & Wayne Grudem, Crossway Books, Wheaton 1991, 285; se endv. Ibid. 280-284; Lone Frank, "Portræt af et hormon", Weekendavisen, 7.-13. aug. 2015, Ideer.

2 Lone Frank, 2015.

3 Lone Frank, "Den store forskel", Weekendavisen 20.-26. juli 2007, 1. sektion; Lone Frank, "Venus, Mars og Miljøet", Weekendavisen, 27. januar – 2. februar 2012, Ideer; Lone Frank, 2015; Lone Frank, "Transkulturelt", Weekendavisen, 15.-21. april 2016, Ideer; Lone Frank, "Vi binder os på mund og ånd", Weekendavisen, 18.-24. aug. 2017, 1. sektion; Sheri A. Berenbaun & Melissa Hines, "Early Androgens Are Related to Childhood Sex-Typed Toy Preferences", artikel i Psychological Science, 1. maj 1992.

4 Doreen Kimura, "Sex Differences in the Brain", artikel i Scientific American, Spring 1999, 27-31.

5 Monica Danielsson og Birgitta Jansson, "Får flickor finnas?", Antigone Forlag 2010, 12-13, citeret fra Olof Edsinger, "Når minoriteten tar majoriteten som gisslan", Netverket för samlevnad och sexualitet, 2015.

6 Lone Frank, 2007.

7 Ian Sample, "Male and female brains wired differently, scans reveal", Guardian, 2. dec. 2013.

8 Billedet er anvendt med tilladelse fra Ragini Verma og University of Pennsylvania, Perelman School of Medicine. Det er hentet fra følgende artikel: Madhura Ingalhalikar, Alex Smith, Drew Parker, Theodore D. Satterthwaite, Mark A. Elliott, Kosha Ruparel, Hakon Hakonarson, Raquel E. Gur, Ruben C. Gur & Ragini Verma, "Sex

differences in the structural connectome of the human brain", PNAS, 14. jan. 2014, 111 (2) 823-828.

9 Steve Connor, "The hardwired difference between male and female brains could explain why men are 'better at map reading'", The Independent, 3. dec. 2013; se endv. Jane Kupkowski, "Neuroscience Male and Female Brain: Biopsychology: Breakthroughs – Human Development-Research", LinkedIn, 4. dec. 2015.

10 Ibid.; se endv. Johnson 1991, 289-290; Ryan O'Hare, "Men and women really DO have different brains: 'Road Maps' reveal how changes in neural networks make us behave differently", Mailonline, 10. Feb. 2016; Simon Baron-Cohen, "The extreme male brain theory of autism", TRENDS in Cognitive Sciences, Vol. 6, No. 6, juni 2002; Simon Baron-Cohen, University of Cambridge, "The Essential Difference: The Truth About The Male And Female Brain", ResearchGate, januar 2003; Teresa Foden & Connie Anderson, "The 'Extreme Male Brain': An Explanation For Autism?", Kennedy Krieger Institute, Interactive Autism Network, 23. Feb. 2010; Zeenat F Zaidi, "Gender Differences in Human Brain: A Review", The Open Anatomy Journal, Vol. 2, 2010, 37-55; en.wikipedia.org/wiki/Empathizing-systemizing_theory.

11 Connor 2013.

12 Geoffrey Mohan, "Brains of women and men show strong hardwired differences", Los Angeles Times, 3. dec. 2013; se endv. Sample 2013; "Brain Connectivity Study Reveals Striking Differences Between Men and Women", Penn Medicine News, 2. dec. 2013.

- 13** Larry Cahill, "Why sex matters for neuroscience", *Nature Reviews Neuroscience*, 10. maj 2006; Adrienne LaFrance, "What Happens to a Woman's Brain When She Becomes a Mother?", *The Atlantic*, 8. jan. 2015.
- 14** B.M.Cooke & C.S.Wooley, "Sexually dimorphic synaptic organization of the medial amygdala", *Journal of Neuroscience*, 25 (46), 2919-05.2005; S. Hamann, "Sex differences in the responses of the human amygdala", *Neuroscientist* 2005, August: 11 (4), 288-293; G. Eins Tein, J.Downar & S.H.Kennedy, "Gender/sex differences in emotions", *Medicographia*. 2013; 35, 271-280.
- 15** J. Harasty, K.L.Double, G.M.Halliday, J.J.Kril & D.A.McRitchie, "Language-associated cortical regions are proportionally larger in female brain", *Arch Neurol*. 1997 Feb.;54 (2), 171-176.
- 16** Michael McCarthy, Jeanne McCarten & Helen Sandiford, "Viewpoint.Student's Book.2", New York, Cambridge University Press, 2014, 132.
- 17** Robert Lee Hotz, "Deep, Dark Secrets of His and Her Brains", *Los Angeles Times*, 16. juni 2005; Molly Edmonds, "Do men and women have different brains?": science.howstuffworks.com/life/inside-the-mind/human-brain/men-women-different-brains.htm.
- 18** Sally Goddard Blythe, Consultant in Neuro-Developmental Education, "Boys twice as likely to fall behind girls in early years", 18. Juli 2016: sallygoddardblythe.co.uk/boys-twice-likely-fall-behind-girls-early-years; Mårten Eriksson, Peter B. Marschik, Tiia Tulviste & Carlos Callego, "Differences between boys and girls in emerging language skills: Evidence from 10 language communities", *British Journal of Developmental Psychology*, Juni 2012, 30 (Pt2): 326-343.
- 19** Kimura 1999; Baron-Cohen 2002; Frank 2017; Diane F. Halpern, Camilla P. Benbow, David C. Geary, Ruben C. Gur, Janet Shibley Hyde & Morton Ann Gernsbacher, "The Science of Sex Differences in Science and Mathematics", *Psychol Sci Public Interest*, Aug. 2007, 8 (1), 1-51.
- 20** Melissa E. Frederikse, Angela Lu Elisabeth Aylward, Patrick Barta & Godfrey Pearlson, "Sex Differences in the Inferior Parietal Lobule", *Cerebral Cortex*, Volume 9, Issue 8, 1. dec. 1999, 896-901.
- 21** Chris Tachibana, "Probing Question: Are boys really better at math than girls?", *Penn State News*, 18. Maj 2010.
- 22** Elisabeth Heubeck, "How Male and Female Brains Differ", artikel på WebMD, 21.12.13; se endv. Halpern et al. 2007.
- 23** Frank 2012; H. Hamlon, R. Thatcher & M. Cline, "Gender Differences in the Development of EEG Coherence in Normal Children." *Developmental Neuropsychology*, 1999, 16 (3), 479-506; Tamsin Osborne, "Ending the myth that boys are better at math", *New Scientist*, Daily News, 30. maj 2008.
- 24** Susan Scutti, "Brain Facts To Know And Share: Men Have A Lower Percentage Of Grey Matter Than Women", *Medical Daily*, 10. juli 2014; University Of California, Irvine, "Intelligence In Men And Women Is A Gray And White Matter", *Science Daily*, 22. Jan. 2005; Zaidi 2010.
- 25** Dario Maistripieri, "Gender Differences in Personality Are Larger than Previously Thought", *Psychology Today*, 14. Jan. 2012.
- 26** B. Kolb & R. Gibb, "Brain Plasticity and Behaviour in the Developing Brain", *Journal of the Canadian Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 2011; 20(4):265-276; Mark R. Rosenzweig, "Modification of Brain Circuits through Experience", artikel i "Neural Plasticity and Memory: From Genes to Brain Imaging", ed. F. Bermudez Rattoni, CRC Press/Taylor & Francis, Boca Raton (FL), 2007; Halpern et al., 2007.
- 27** Citeret fra Frank 2007.
- 28** Cahill 2006; Larry Cahill, "Fundamental sex differences in human brain architecture", *PNAS*, 14. jan. 2014, vol. 11, no. 2, 577-578; "Dr. Larry Cahill gives his thoughts on the Male vs. Female Brain", neurobiology.uci.edu, 27. jan. 2016.
- 29** Larry Cahill, "Equal \approx The Same: Sex Differences in the Human Brain", *Cerebrum*, 2014, Mar-Apr: 5.
- 30** Johnson 1991, 293.

KAMPEN OM KØNNET IV

DEN TRANSKØNNEDE

Af Mikkel Vigilius

Cari

I sine teenageår var Cari Stella forvirret om sit køn. Hun var født med en pigekrop, men hun ønskede at leve som en dreng. En læge viste forståelse for hendes problem. Efter 3-4 samtaler over en periode på nogle få måneder ordinerede han mandligt kønshormon til hende. Lægen talte ikke med hende om andre behandlingsmuligheder. Cari var på det tidspunkt 17 år. Få år efter gennemgik hun en operation, hvor hun fik fjernet sine bryster.

Cari Stella

Igennem hele processen blev Cari støttet både af sin familie og sin arbejdsplads. Der var gode betingelser for en succesfuld overgang til et nyt køn. Men sådan gik det ikke.

Gradvist begyndte hun at få det værre, ikke bedre. Hormonbehandlingen fik hende til at føle sig stadigt mere splittet i sit sind. "Det var hårdt at opdage, at den behandling, som du har fået at vide, skal hjælpe dig, faktisk gør din mentale tilstand værre."

Efter tre år med hormonbehandling holdt Cari op med at tage testosteron og gik tilbage til sin identitet som pige. Hun lider stadig under følgerne af de tre års behandling: "Jeg er en virkelig, levende, 22-årig kvinde med et arret bryst, en knækket stemme og en tændstik-skygge. Alt sammen fordi jeg havde det svært med tanken om at blive kvinde."

Cari taler nu i YouTube-videoer om sin kønsforvirring som teenager som en flugt fra sig selv. I dag har hun fundet tilbage til sig selv og sin identitet som kvinde. Men hun er mærket for livet, og hun har svært ved at forstå, at det er lovligt at udsætte en teenager for den lægelige behandling, som hun fik:

”Hvor mange andre sygdomstilstande er der, hvor du kan gå ind på lægens kontor, fortælle ham, at du har en bestemt lidelse, som ikke kan fastslås ved nogen objektiv test, og som kan skyldes alt fra traumer over psykiske problemer til sociale omstændigheder, og så få livsforandrende medicin – på dit glatte ansigt? Lyder det som en ansvarlig behandling?”¹

De transkønnede som prøvesag

Blandt medicinske og psykologiske behandlere vil stadigt flere svare bekræftende på Caris afsluttende spørgsmål: Ja, det er ansvarligt at behandle unge med hormoner og senere med kønskirurgi, når de siger, at de ikke er i harmoni med deres biologiske køn. Stadigt flere får den slags behandling, og stadigt færre vover at problematisere den. De, som offentligt går mod strømmen, bliver udsat for et voldsomt tryk af modvilje og modstand. Det er også sket for Cari.²

Hvorfor er trykket så stærkt i retning af at lade de transkønnede selv vælge deres køn? Der er givetvis flere grunde til det. Det er indiskutabelt, at de transkønnede er en udsat og plaget minoritet. Intet af det, som følger i denne artikel, må nedtone eller skabe uklarhed om den virkelighed. Frekvensen af selvmord blandt transkønnede er forfærdende høj.³ Derfor er det kun sundt og godt, at vi mobiliseres til føle med og vise omsorg for de transkønnede.

Det afgørende spørgsmål er imidlertid, hvordan de bedst hjælpes og støttes. Når svaret i vor tid med tiltagende entydighed og eftertryk lyder, at de transkønnede frit skal kunne vælge deres køn, må det ses i sammenhæng med den almindelige kønstænkning i vor tid. Der løbes storm mod den gamle tro på, at der er to køn, kvinde og mand, og at biologien

viser vores køn. En ny tankegang vinder frem og får stadigt større tilslutning: Der er en bred variation af køn, vi kan hver især frit vælge vores køn, og der er ingen uløselig forbindelse mellem krop og køn.

Ind i nutidens ideologiske og åndelige kamp om kønnets er de transkønnede blevet den store prøvesag. Det er her, fortalernes for en kønsneutral tænkning sætter hårdest ind for at opløse forbindelsen mellem krop og køn. Kan forbindelsen brydes for de transkønnede, så de frit kan vælge deres køn, så kan den samme frihed generaliseres og udbredes til andre. Hvis vi anerkender, at de transkønnede frit kan vælge deres køn, med hvilken ret skulle vi da kunne frakende andre retten til at vælge frit? Hvis vi anerkender, at det er den indre følelse, som er afgørende, med hvilken ret kan vi da tildele et nyfødt barn et køn og opdrage det til et køn, før det selv har formuleret sine følelser om den sag?

De transkønnedes ret til frit at vælge deres køn er i vor tid blevet en ideologisk forhammer, som med voldsom kraft og vedholdenhed hamres mod den lænke, som forbinder krop og køn. Målet er at bryde lænken. Når lænken er brudt for de transkønnede, er den principielt brudt for alle.

Derfor er det afgørende, hvordan den troende menighed forholder sig til de transkønnede. Vi har brug for klarhed i dette spørgsmål for at kunne hjælpe de transkønnede ret. Men vi har også brug for klarhed for ikke selv at blive ført ind i et spor, hvor vi tænker, taler og handler i strid med Guds ord. Denne artikel ønsker at være en hjælp ind i den situation.

Transkønnethed

Ifølge den danske ordbog indebærer transkønnethed, ”at en person har en kønsidentitet der ikke stemmer overens med det biologi-

ske køn, evt. ledsaget af et ønske om at skifte køn”.

Der er ingen alment anerkendt medicinsk forklaring på, hvorfor nogle udvikler en kønsidentitet, der ikke svarer til deres biologiske køn. En af de mest udbredte teorier går ud på, at tilstanden opstår som en følge af en hormonal forstyrrelse fra midten af fostertilstanden.

I den første halvdel af fostertilstanden udvikles de biologiske kønsorganer. Fra midten af fostertilstanden følger en hjerneudvikling med en kønsidentitet, der i almindelighed svarer til det biologiske køn. Hvis barnet i denne anden fase udsættes for enten “for lidt” eller “for meget” testosteron, kan det ifølge teorien udvikle en kønsidentitet, som ikke svarer til det biologiske køn. Det er blevet hævdet, at denne teori understøttes af scanninger af transkønnedes hjerner. Ifølge de forskere, som har foretaget scanningerne, er de transkønnedes hjerner i deres struktur “trukket i retning af” det køn, som de transkønnede følelsesmæssigt identificerer sig med.⁴

Den omtalte teori er imidlertid omstridt. Studiet af transkønnedes hjerner er baseret på meget få forsøgspersoner, og forskellene i hjernestrukturen i forhold til ikke-transkønnede er så ubetydelige, at de kan forklares som et resultat af socialisering. Det vigtigste argument mod den omtalte teori er imidlertid et studium, der blev offentliggjort i 2013, af enæggede tvillinger, hvoraf mindst den ene var transkønnet. Enæggede tvillinger har ikke bare den samme DNA, de har også været udsat for præcis den samme hormonelle påvirkning i fostertilstanden. Hvis den afgørende og udløsende årsag til transkønnethed er hormonpåvirkning i fostertilstanden, må det forventes, at enæggede tvil-

linger ender med den samme kønsidentitet enten i overensstemmelse med eller i modstrid med deres biologiske køn. Studiet fra 2013 viste imidlertid noget andet. 74 par enæggede tvillinger blev undersøgt. I alle 74 tilfælde identificerede mindst den ene sig som transkønnet. Men kun i 21 tilfælde, svarende til 28%, var tvillingerne enige om at forstå sig som transkønnede. I 72% af tilfældene oplevede den ene tvilling at være i harmoni med sit biologiske køn.⁵

Tvillingestudiet har medført en forstærket interesse for sociale forklaringer og herunder ikke mindst børnenes relation til deres forældre.

I 2016 udsendte det amerikanske forbund for børnelæger en grundig rapport, hvor de pegede på barnets forhold til forældrene i de første leveår som den mest afgørende faktor for, om barnet udviklede en almindelig eller en transkønnet kønsidentitet.

Med henvisning til en lang række studier af transkønnede fastslår rapporten, at der blandt transkønnede er en voldsom overrepræsentation af forældrerelationer, som må formodes at hæmme eller hindre udviklingen af en almindelig kønsidentitet. For stærkt feminine og transkønnede drenge gælder det, at de i langt højere grad end andre drenge har haft et distanceret forhold til deres far og et ekstraordinært tæt forhold til deres mor.

Det må ifølge rapporten antages, at drengenes forvirring om deres kønsidentitet skyldes ”en udviklingsmæssig opbremsning, i hvilken en overdrevent tæt og stærk moderbarn-symbiose, uforstyrret af farens nærvær, forhindrer, at drengen i tilstrækkelig grad adskiller sig selv fra morens feminine krop og feminine adfærd”.

Lignende problemer kan ifølge rapporten ligge til grund for pigers udvikling af en transkønnet identitet. Rapporten konstaterer endvidere, at der hos transkønnede er en overrepræsentation af forældre med alvorlige psykiske sygdomme, herunder "sygelig køns-sorg" forstået som sorg hos forældrene over, at barnet ikke havde det køn, de ønskede. Endelig påpeger rapporten, at flertallet af transkønnede har haft forældre, der fra begyndelsen har vist åbenhed over for eller direkte har støttet og bekræftet barnets tanke om ikke at have sit biologiske køn.⁶

Transkønnethed synes også at kunne have rod i forskellige former for psykisk sygdom. Der er eksempelvis en voldsom overrepræsentation af transkønnede med Aspergers syndrom. Et videnskabeligt studie fra 2016 viste, at der blandt transkønnede unge var 23%, der havde Aspergers syndrom.⁷ Blandt unge generelt har ca. 0,3% Aspergers syndrom.⁸

Også andre psykiske sygdomme kan muligvis disponere for transkønnethed. Et studie fra 2014 viste, at 63% af de personer, som blev diagnosticerede som transkønnede, havde mindst én anden psykisk lidelse.⁹

En sygelig selvforståelse

Rapporten fra de amerikanske børnelæger argumenterer for at betragte transkønnethed som en psykisk sygdom, der medfører en fejlagtig biologisk selvforståelse. Den rette behandling er ikke at bekræfte den fejlagtige selvforståelse og at operere kroppen, men at korrigere den fejlagtige selvforståelse, identificere den som sygelig og terapeutisk understøtte og fremme en sund biologisk selvforståelse.

Rapporten peger på to andre psykiske sygdomme, som på tilsvarende måde medfører

en falsk biologisk selvforståelse. Anoreksi medfører, at man fejlagtigt ser sig selv som overvægtig. Med lidelsen følger et ønske om at tabe sig mest muligt. Dysmorfofobi medfører, at man fejlagtigt opfatter sit udseende som defekt.¹⁰ Hos nogle medfører lidelsen et ønske om at få en endeløs række af unødvendige plastikoperationer. Hos andre medfører den et ønske om at få bortamputeret de fysiske sunde lemmer, som de ikke kan og vil kendes ved. I november 2016 bragte den danske avis Metroxpress en artikel om 58-årige Chloe, som hele sit liv har ønsket at få sine ben amputeret, og om Jason, som selv skar sin hånd af. Chloe er fortsat dybt frustreret over, at hendes krop ikke svarer til hendes ønske. Jason er blevet mere lykkelig, efter han skar sin hånd af.¹¹

De amerikanske børnelægers rapport bruger anoreksi og dysmorfofobi til at tydeliggøre det uforsvarlige i at understøtte en sygelig biologisk selvforståelse og lade den danne grundlag for operationer. At give fedtsugning til anorektikeren og at give plastikoperationer og amputationer til dysmorfofobikeren kan opfylde de pågældende patienters ønsker og gøre dem glade, men det er medicinfagligt uforsvarligt, det er farligt for patienterne, og det repræsenterer et svigt i forhold til at tage fat om og hjælpe patienterne med de underliggende psykiske problemer. Præcis det samme, fastslår rapporten, må siges i forhold til de transkønnede. Hjælpen til de transkønnede er ikke at bekræfte deres sygelige biologiske selvforståelse og at operere dem, men at hjælpe dem terapeutisk på samme måde, som man hjælper dem, som lider af anoreksi og dysmorfofobi.¹²

Flydende grænser

Hvem og hvor mange, der opfylder kriteri-

erne for at være transkønnet, er et spørgsmål, som det er svært at besvare enkelt og entydigt.

En meget stor del af dem, som på et tidspunkt opfatter sig som transkønnede, glider på et senere tidspunkt tilbage i en kønsidentitet svarende til deres køn. Af de børn og unge, som på et tidspunkt giver udtryk for, at de ikke er i harmoni med deres biologiske køn, ender erfaringsmæssigt 75-95% med at identificere sig med deres biologiske køn, hvis de får tid, ro og hjælp til det.¹³

Der er endvidere flydende grænser mellem kategorierne homoseksuel og transkønnet. Mange er usikre på, om de er det ene eller det andet eller eventuelt begge dele. På nettet kan man finde en mængde hjemmesider, der vil hjælpe de uafklarede med at finde klarhed i dette spørgsmål. Der er en omfattende bevægelse frem og tilbage mellem de to kategorier. Mange identificerer sig en periode som det ene og derefter som det andet. Især feminine homoseksuelle mænd og maskuline homoseksuelle kvinder har svært ved at finde ud af, hvilket køn de skal identificere sig med. Grænserne er flydende.¹⁴

I sin rapport fra 2015 om juridisk kønsskifte skriver lektor Carsten Elmélund Petersen om de transkønnede, som også kaldes transseksuelle og transpersoner: "Transpersoner er sjældent en 100% biologisk mand, der har en 100% biologisk kvindesjæl eller omvendt. Tværtimod er transseksualitet et ambivalent fænomen, hvor de enkelte transseksuelle befinder sig forskellige steder på en skala mellem 0 og 100%."¹⁵

Antallet af personer, der definerer sig som transkønnede, er på den ovennævnte baggrund svært at beregne. Det bliver yderligere svært, fordi en hastigt voksende befolknings-

del i de vestlige lande i disse år definerer sig som transkønnede. Hvad der er årsagen til dette, er ikke klart, men det er nærliggende at se det som en konsekvens af et tiltagende fokus på transkønnede i film, tv-serier og andre medier og i den kulturelle og politiske debat. I 1980'erne og 1990'erne blev de homoseksuelle betragtet som den progressive, seksualpolitiske fortrop i kampen mod det konservative og kristne syn på køn og seksualitet. Denne rolle indtages i dag af de transkønnede. De idealiseres som kulturelle og moralske frihedskæmpere. I mange sammenhænge betragtes det som modigt, smukt og stærkt at træde frem som transkønnet.¹⁶

De transkønnedes ret til frit at vælge deres køn er i vor tid blevet en ideologisk forhammer, som med voldsom kraft og vedholdenhed hamres mod den lænke, som forbinder krop og køn. Målet er at bryde lænken. Når lænken er brudt for de transkønnede, er den principielt brudt for alle.

I Danmark var der fra 2011 til 2016 en vækst på over 600% i antallet af børn og unge, som søgte om hjælp, fordi de forstod sig selv som transkønnede.¹⁷ I Sverige har der i de seneste år været en årlig vækst på 100% i antallet af børn og unge, som søgte hjælp på grund af en transkønnet selvforståelse. Der har været en tilsvarende vækst i antallet af transkønnede voksne, der søgte hjælp.¹⁸ I Storbritannien har der siden 2009 været en vækst på 2000% i antallet af børn og unge, som søgte hjælp på

grund af en selvforståelse som transkønnede.¹⁹ Tidligere har forskere i transkønnethed skønnet, at der er én transkønnet per 10.000-30.000. Men i områder, hvor man kulturelt betragter sig selv som moralsk progressive, er frekvensen nu betydeligt højere. I en nyere spørgeskemaundersøgelse blandt elever i sjette-syvende klasse i San Francisco oplyste næsten én ud af 75 elever, at de identificerede sig som transkønnede.²⁰

Den store vækst i antallet af navnlig børn og unge, som identificerer sig som transkønnede, har medført en voldsom vækst i antallet af mindreårige, som efter udredning får hormonbehandling og senere kønsskifteoperationer.

Det gør sig også gældende i Danmark.

Hjælpen til de transkønnede er ikke at bekræfte deres sygelige biologiske selvforståelse og at operere dem, men at hjælpe dem terapeutisk på samme måde, som man hjælper dem, som lider af anoreksi og dysmorfofobi.

Behandlingstilbud

Selvom transkønnethed fra 2017 ikke længere betegnes som en sygdom i det danske sundhedssystem, tilbydes transkønnede gratis medicinsk og kirurgisk behandling. Efter et samtaleforløb kan den transkønnede blive behandlet med hormoner, der fører kroppen i retning af det modsatte køns fysiske karakteristika. Herefter kan den transkønnede gennemgå en kønsskifteoperation, hvor de biologiske kønsdele, både de ydre og de indre, fjernes og erstattes af noget, der så vidt mu-

ligt ligner det modsatte køn. Operationerne er i sagens natur irreversible. Det, som er fjernet, kan ikke genskabes.²¹

Hormonbehandlingen er også i nogen grad irreversibel. Det er ikke mindst tilfældet for børn, som først behandles med stophormoner, der stopper puberteten, og derefter med kønshormoner, der skaber en pubertetsudvikling, der minder om det modsatte køn. Børn, som gennemgår denne behandling, mister muligheden for en biologisk pubertetsudvikling i pagt med deres biologiske køn. De bliver som regel sterile på livstid, og de udvikler væv, der får dem til biologisk at ligne det modsatte køn. Stoppes hormonbehandlingen, forsvinder det nye væv ikke. Det handler om både fedtvæv, knoglevæv og muskler, herunder i ansigtsdannelsen.

Stemmelæbernes udvikling er også irreversibel. Hvordan hormonbehandlingen påvirker børnenes psykiske og hjernemæssige udvikling, er endnu ikke klarlagt.

Som børnelæge Lis Simons formulerer det: "Vi ved, at der sker en omfattende hjerneudvikling fra barndom til voksenalder, men det er ikke klart, hvad der ligger bag denne udvikling. Bundlinjen er, at vi ikke ved, hvordan kønshormoner påvirker udviklingen af den voksne hjerne."²²

Det er ligeledes uklart, i hvilket omfang hormonbehandlingen medfører en forhøjet risiko for dødelige sygdomme. Man regner med en forhøjet risiko for hjertesygdomme, sukkersyge, blodpropper og muligvis også cancer.²³

Den foreliggende forskning har dokumenteret, at kønsskifteoperationer langt fra løser alle problemer for de transkønnede. I 2011 konkluderede en svensk undersøgelse af 324 transkønnede, der havde fået en kønsskifte-

operation, at de i langt højere grad end den øvrige befolkning var plaget af fysisk og psykisk sygdom både før og efter operationen.²⁴ Frekvensen af selvmord blandt de opererede var 20 gange højere end i den øvrige befolkning.²⁵ I 2016 blev der offentliggjort en undersøgelse af 104 transkønnede danskere, der havde fået en kønsskifteoperation. Undersøgelsen viste, at der både før og efter operationen var en fjerdedel, der havde psykiatriske diagnoser, oftest angst og depression. Men det var ikke den samme fjerdedel, der havde diagnoser før og efter operationen. Mens nogle havde fået det bedre efter operationen, havde lige så mange fået det dårligere.²⁶

En undersøgelse foretaget af forskere ved Birmingham Universitet baseret på mere end 100 medicinske studier af kønsskifteopererede transkønnede konkluderede: "Der er ingen overbevisende evidens for, at kønsskifteoperationer forbedrer livet for transseksuelle."²⁷

Alligevel fortsætter kønsskiftebehandlingerne. De foretages på stadig flere og stadig yngre patienter. Indtil 2017 krævede de danske regler, at et barn skulle være mindst 12 år, for at det kunne modtage hormonbehandling for transkønnethed. Fra og med efteråret 2017 er der ikke længere nogen nedre aldersgrænse.²⁸

Som nævnt ovenfor viser erfaringen, at 75-95% af de børn og unge, der på et tidspunkt definerer sig som transkønnede, senere får det godt med deres biologiske køn, hvis de får tid og hjælp til det. I det lys er det stærkt alarmerende, at stadig flere børn og unge får en irreversibel behandling, fordi de i en periode af deres unge liv erklærer, at de ikke er i harmoni med deres biologiske køn.

Børnemishandling

I juli 2017 offentliggjorde Michelle Cretella, præsident for de amerikanske børnelægers forening, en artikel, hvori hun betegner den stadig mere udbredte hormon- og operationsbehandling af børn og unge med en uklar kønsidentitet som et udtryk for legaliseret og systematiseret børnemishandling. Hun understreger, at kønsskiftebehandling af børn og unge er drevet af en ideologi, som vil gøre op med tanken om kønnet som biologisk bestemt, og som ignorerer den medicinske viden om transkønnethed. Børnene bliver gidsler og ofre i en ideologisk kamp.

Cretellas artikel er et opråb til læger om at gå imod den ideologiske strøm i tiden. I artiklen lægger hun ikke skjul på, at det kan koste lægerne deres job, hvis de offentligt tager til genmæle mod den rådende ideologi, men der står for meget på spil til, at de kan tie. Andre må tale på børnenes vegne. De er hverken i stand til at tale for sig selv eller til at forstå og forholde sig ansvarligt til konsekvenserne af deres valg på dette område.²⁹

Indtil 2017 krævede de danske regler, at et barn skulle være mindst 12 år, for at det kunne modtage hormonbehandling for transkønnethed. Fra og med efteråret 2017 er der ikke længere nogen nedre aldersgrænse.

En af de læger, som har mistet sit job, fordi han har talt børnenes sag, er professor i psykiatri og psykologi Kenneth Zucker. Han er den førende ekspert i Nordamerika i behandling af børn og unge med en uklar kønsidentitet. Siden midten af 1970'erne har han

i sin klinik haft ansvar for behandlingen af over 500 børn, der har haft det svært med deres biologiske køn.

Zuckers udgangspunkt har været, at barnets køn er det biologiske køn, og at målet med behandlingen derfor må være at hjælpe barnet til at identificere sig med dette køn.³⁰ Mens han endnu ledte sin klinik, udtalte han om dens politik:

”Vi anbefaler for det første at hjælpe barnet til at føle sig mere tryk ved sit egentlige køn, for det andet at hjælpe barnet med dets følelsesmæssige problemer og for det tredje at hjælpe med problemer i familien. Det er godt, når forældrene sætter grænser, for eksempel i forhold til at gå med det modsatte køns tøj, hvilket mange forældre ikke har gjort, før de kommer til os.”³¹

Zuckers behandlingsform har vist sig at være meget effektiv. Et opfølgingsstudie af 50 børn, som havde været i behandling på hans klinik, viste, at kun 10% fortsat havde det svært med deres biologiske køn som voksne. 90% kunne som voksne identificere sig med deres biologiske køn.³²

På baggrund af sine erfaringer har Kenneth Zucker advaret mod den nye tendens til at give børn og unge kønsskiftebehandling, så snart de giver udtryk for, at de ikke har det godt med deres biologiske køn. På grund af denne holdning har Zucker været udsat for voldsom og voksende kritik fra det transkønnede aktivistmiljø. I 2015 valgte ledelsen for Zuckers universitet, University of Toronto, at fyre ham. Begrundelsen var, at Zucker ikke var ”i trit med den nyeste tænkning”.³³

Formuleringen er bemærkelsesværdig. Der henvises ikke til den nyeste forskning eller den nyeste viden på området, men til ”den nyeste tænkning”. Den nyeste tænkning er i

dette tilfælde en tænkning om kønnet som noget, der ikke er biologiske bestemt, men er et individuelt valg.

Trykket fra den nyeste tænkning

Hvor stærkt trykket er mod dem, som modsætter sig den nyeste tænkning, er blevet demonstreret i den amerikanske delstat North Carolina. Her vedtog den lovgivende forsamling i marts 2016, at statens borgere skulle benytte de toiletter og de baderum, som svarede til deres biologiske køn. Lederen af det republikanske parti begrundede loven således: ”Kvinder skal kunne sende deres 11-årige døtre på toilettet uden frygt for, at de der vil møde fuldvoksne mænd.”³⁴

Viceguvernøren argumenterede på lignende måde og sagde, at loven skulle hindre, ”at en gymnasiedreng skal tage brusebad med en gymnasiepige, eller at en voksen mand kan tage brusebad med en lille pige”.³⁵

Reaktionen fra moralsk progressive i det kulturelle, politiske og økonomiske miljø var voldsom. En række musikere aflyste deres planlagte koncerter i North Carolina, herunder Bruce Springsteen og Bryan Adams. 160 erhvervsledere fra 80 selskaber sendte en fælles skrivelse til statens guvernør med en opfordring til at trække loven tilbage. Blandt selskaberne var Google, Facebook, Apple, Microsoft og Pfizer. Deutsche Bank annullerede planerne om at skabe 250 nye arbejdspladser i staten, og PayPal aflyste opførelsen af et nyt globalt operationscenter med 400 arbejdspladser. En række filmselskaber opgav at lave optagelser i staten, eller truede med det. Seks amerikanske stater, heriblandt New York State og Californien, forbød deres ansatte, herunder på universiteterne, at rejse på tjenesterejse til North Carolina. Store sportsorganisationer aflyste turneringer i

North Carolina med tab for staten på op mod en milliard kroner. Konferencer og turistrejser blev aflyst i stort omfang. De liberale medier førte en lidenskabelig kampagne mod staten og ikke mindst mod dens guvernør Pat McCrory.

Trykket havde den tilsigtede virkning. Otte måneder efter lovens vedtagelse mistede Pat McCrory sin guvernørpost, og endnu fire måneder senere blev loven annulleret.³⁶

Den rådende tankegang godtager kun én form for støtte og hjælp til de transkønnede: at støtte dem i at skifte køn og i at få alle det nye køns rettigheder. Enhver anden tankegang betragtes som et udtryk for fordomsfuldhed, uvidenhed og ufølsomhed. Denne situation gør det særdeles vanskeligt for kristne at fastholde og følge et bibelsk syn på de transkønnede.

Den transkønnede i bibelsk lys

I artiklen "Kønnet i bibelsk lys", side 43-55, er det bibelske syn på krop og køn blevet behandlet. Her blev det konstateret, at Bibelen regner med en uløselig sammenhæng mellem krop og køn. Det gælder for ethvert menneske uden undtagelse, at dets køn er åbenbart fra fødslen, hvis det har tydelige mandlige eller kvindelige kønsdele. Kroppen viser kønnet. Tilsvarende gælder det uden undtagelse, at alle, som menstruerer, er kvinder, og at alle, som har sædafgang, er mænd. Krop og køn hører sammen.

Kønsforvirring har uden tvivl været kendt på den tid, hvor Bibelen blev affattet. Alligevel formaner Bibelen til, at man ikke antager det modsatte køns klædedragt og frisur (5 Mos 22,5; 1 Kor 11,1-16). Bibelen kalder os til at vedkende os og fremtræde som det køn, vi biologisk er født med.

Nashville-erklæringen fra 2017 er omtalt i

den ovennævnte artikel om kønnet i bibelsk lys. Her blev det nævnt, at den er formuleret og underskrevet af ledende evangelikale teologer som John Piper og D.A. Carson. De passager i erklæringen, som er særligt relevante i relation til de transkønnede, er de følgende:

"Vi bekræfter, at forskellene på mænds og kvinders kønsorganer ifølge Guds bestemmelse er grundlaget for vores selvforståelse som henholdsvis mænd og kvinder."

"Vi afviser, at fysiske afvigelser fra det normale eller psykiske lidelser opløser den af Gud bestemte sammenhæng mellem det biologiske køn og selvforståelsen som mand eller kvinde."

"Vi bekræfter, at det er syndigt at understøtte en homoseksuel eller transkønnet livsførelse, og at en sådan understøttelse indebærer et essentielt brud med kristen troskab og kristen forkyndelse."

"Vi afviser, at understøttelsen af en homoseksuel eller transkønnet livsførelse er et åbent moralsk spørgsmål, som troende kristne bør give hinanden frihed til at være uenige om."³⁷

Der er alvor og tyngde i disse formuleringer. Forfatterne lægger ikke skjul på, at udfordringen fra de transkønnede kan friste den kristne menighed til at gå imod Guds ord med åndeligt frafald som følge. Vi fristes til at gå imod Guds ord, blandt andet fordi vi er påvirkede af tidsånden, og fordi det koster os at gå imod strømmen. I et interview om udfordringen fra de transkønnede understreger John Piper, at kulturens udvikling på dette punkt "vil gøre troskaben mod Jesus stadig mere omkostningsfuld for os i de dage, som ligger foran".³⁸

Den rådende tankegang godtager kun én form for støtte og hjælp til de transkønnede: at støtte dem i at skifte køn og i at få alle de nye køns rettigheder. Enhver anden tankegang betragtes som et udtryk for fordomsfuldhed, uvidenhed og ufølsomhed. Denne situation gør det særdeles vanskeligt for kristne at fastholde og følge et bibelsk syn på de transkønnede.

Den kristne menighed er på dette punkt sat på valg mellem Guds tanker og tidens tanker. Umiddelbart kan tidens tanker om køn virke nye, men dybest set er de blot en gentagelse af de forførende tanker, som blev fremført af gnostiske vranglærere i årene efter den kristne menigheds grundlæggelse.

Gnostisk vranglære

Den gnostiske vranglære var en af de største trusler mod den kristne kirkes tro i århundrederne efter apostlens død. Mange menigheder og kristne blev revet med af denne lære og mistede troen ved det. På tre områder er tidens tanker om de transkønnede en gentagelse af gnosticisens grundtanker.

Idealisering af kønsneutralitet og kønsskifte var en del af det gnostiske tankegods. Vi møder det blandt andet i det gnostiske Thomas-evangelium, hvor Jesus citeres for at sige:

”Når I lader det kvindelige og mandlige blive forenet i et enkelt køn, så at manden ikke er mandlig, og kvinden ikke er kvindelig, så vil

I gå ind i himlen.”

Jesus citeres også for at sige om Maria:

”Jeg vil vejlede hende, så hun kan blive en mand (...) for enhver kvinde, som gør sig selv til en mand, vil gå ind i himlen.”³⁹

Bag enhver vranglære står onde åndsmagter, som vil nedbryde det, som Gud har skabt godt, og vil fornægte Guds ords vejledning. De onde åndsmagter er de samme i dag som i generationerne efter apostlene. Deres mål og deres strategi har ikke ændret sig. Derfor skal vi ikke undre os over, at de gamle kætterier kommer igen.

Definitionen af sjælen som det egentlige i mennesket var en central gnostisk tanke.

De gnostiske vranglærere betragtede legemet som mindreværdigt og i sig selv syndigt. Det var ikke Guds gode skabelse, og det var ikke en del af menneskets identitet. Det egentlige og identitetsgivende i mennesket var det indre: sjælen, følelsen, tankelivet.

Det er præcis den samme tanke, som ligger til grund for den almindelige definition af kønnet hos de transkønnede. Kroppen siger intet om kønnet. Den giver ikke nogen kønsidentitet. Det er det indre, som tæller og gælder: sjælen, følelsen, tankelivet.

Den bibelske tanke er, at mennesket er en helhed og enhed af sjæl og legeme. Begge dele er skabt af Gud, og kroppen viser kønnet.⁴⁰

Det indre lys i modsætning til det ydre ord var for gnostikerne kilden til sand erkendelse. Guds sande stemme og vejledning var ifølge dem ikke at finde i Bibelens ydre ord, men i den indre fornemmelse af godt og ondt, sandt og falsk. Gnostikerne tænkte, at deres hjerter var gode, og regnede derfor med, at hvis de lyttede til og fulgte deres hjerter, var de på

rette vej. Præcis den samme tankegang er udbredt i vores kultur i dag. Følg dit hjerte, lyt til dit hjerte, vær tro mod dit hjerte! I mødet med udfordringen fra de transkønnede vil mange af os opleve, at vore hjerter fortæller os, at det er godt og kærligt at understøtte dem i at skifte køn. Vi føler meget stærkt, at det er det rigtige og kærlige. Lader vi os lede af disse tanker, går vi imod Guds ydre ord. Vi trodser Gud og bevæger os ud på frafaldets vej. Der er ét eneste klart lys i denne verden, som med usvigelig sikkerhed leder os ad den rette, velsignede, frelsende og evige vej, og det lys er Guds ydre ord i Skriften (Sl 119,105; 2 Pet 1,19).

Sand omsorg

I et bibelsk perspektiv må kønsforvirring og transkønnethed betragtes som en smertelig og tragisk konsekvens af syndefaldet. Her er der en lighed mellem homoseksualitet og transkønnethed. Der er også en lighed i den sjælesorg, som må gives til henholdsvis homoseksuelle og transkønnede.

Som det gælder for de homoseksuelle, gælder det for de transkønnede, at de ved at følge deres indre tilskyndelse vil trodse Guds skaberordning og vilje og vil bringe sig ind under Guds dom. Derfor må de formanest og støttes til ikke at følge deres indre tilskyndelse.

I vor tid og kultur har mange transkønnede søgt at leve i modstrid med deres biologiske køn. I mødet med dem må vi som kristne kalde dem til omvendelse og vidne for dem om Guds kærlighed til og nåde mod alle syndere og om Jesu blod, der renses for al synd (1 Joh 1,7).

På det mest grundlæggende plan adskiller de transkønnede sig ikke fra andre mennesker. De er skabt i Guds billede, de er højt elskede

af Gud, de har syndet mod Gud og bærer på syndige lyster i deres indre, de får fuld tilgivelse for al synd og en ny begyndelse på nådens grund ved tro på Jesus, og i deres nye liv må de styrkedes ved nåden i Kristus Jesus sige nej til og trodse deres syndige lyster.

Her står vi lige. Men på et andet plan er der stor forskel. Det gælder i forhold til den lidelse, som de transkønnede oplever. Hos de transkønnede er der, som det er fremgået ovenfor, grader af uklarhed om kønnet og dermed også grader af lidelse. Men for mange, der bekender sig som transkønnede, er lidelsen ubærlig. At opleve sig splittet mellem sind og krop repræsenterer en af de mest dybtgående splittelser af personligheden, man kan opleve psykisk. De mennesker, som oplever dette, har om nogen behov for omsorg, kærlighed og hjælp.

Som det gælder for de homoseksuelle, gælder det for de transkønnede, at de ved at følge deres indre tilskyndelse vil trodse Guds skaberordning og vilje og vil bringe sig ind under Guds dom. Derfor må de formanest og støttes til ikke at følge deres indre tilskyndelse.

Den kristne menighed er kaldet til at være et hjem af nåde og barmhjertighed for dem, som er trætte og tyngede af byrder. Det er et hjem for de fortabte og forvildede. Det er et hjem for dem, som har syndet og fejlet og handlet ondt. Derfor er det også et hjem for de transkønnede, uanset hvad deres lidelse har drevet dem til at gøre. Hos Jesus er der nåde,

frelse, trøst og en ny begyndelse på nådens grund for alle.

De transkønnede bliver stadig flere i vores kønsforvirrede tid og kultur. De er iblandt os, og de kommer til os i den kristne menighed. Lad os bede Gud om nåde og hjælp til at tage imod dem med kærlighed og visdom og med en sjælesorg, der leder dem til nåden og frelsen i Jesus.

Jeg vil slutte artiklen med to vidnesbyrd fra transkønnede, som oplevede at blive modtaget med omsorg, forbøn og evangelisk sjælesorg i en kristen menighed, og som fandt tilbage til deres køn og til Guds gode vilje med dem i nåden hos Jesus.

Robert Wenham

Robert Wenham var transkønnet og aktivist for de transkønnedes rettigheder. Han gik i parader og demonstrationer, han hjalp andre transkønnede i frivilligt aktivistarbejde, og han underviste offentligt ansatte om transkønnedes forhold. I 2001 var han i gang med sit fjerde år som kvinde. Han havde fået en kønsskifteoperation og et nyt officielt køn, og han havde støtte fra familie og venner i sit kønsskifte. Betingelserne var ideelle for, at han kunne finde ro i sit nye køn. Men et spørgsmål fra en politimand slog benene væk under ham. Efter at have lyttet til Wenhams undervisning om transkønnede spurgte politimanden ham: ”Du har alle dine juridiske rettigheder nu. Hvorfor nyder du ikke bare livet som kvinde?”

Spørgsmålet efterlod Wenham stammende for at finde et svar. Hvorfor blev han ved at kæmpe, føre kampagne, slås? I flere dage arbejdede spørgsmålet i ham. Han vidste, hvad standardsvaret kunne være: at han kæmpede mod fordomme, modstand og manglende forståelse i samfundet. Men han mær-

kede, at det sande svar lå på et andet plan. Han kæmpede en kamp i det ydre for de transkønnedes rettigheder, men det var en flugt fra en anden kamp i det indre. Til sidst måtte han erkende: ”Jeg har søgt en løsning i det ydre uden at finde en løsning i det indre.”

Som dreng var Wenham sky, ensom og skamfuld over sit skjulte liv. Når ingen så det, nød han at iføre sig sin mors tøj. Men nydelsen var dyrt købt, for jo mere han gik i kvindetøj, jo stærkere blev lysten til at gøre det. ”Det var som at fodre et monster.” Som voksen vekslede han mellem at give efter for sin lyst, købe massivt ind af kvindetøj og gå med det i sit hjem, for derefter at blive overvældet af skam og skyld, smide alt tøjet ud – og begynde forfra.

I 1991 diagnosticerede en psykiater ham som transkønnet og anbefalede en kønsskifteproces. Da Wenham hørte og forstod diagnosen, var det, som om alle brikker i hans liv med ét faldt på plads: ”Ja, selvfølgelig, det er sådan, det er: Jeg er en kvinde i en mands krop!” Wenham var overbevist om, at et kønsskifte ville løse alle hans problemer. Han barberede sit skæg af, tabte sig 25 kilo, lod håret vokse langt, indledte hormonbehandling og fik sine juridiske papirer ændret. I 1997 fløj han til England og fik en kønsskifteoperation. Han vendte hjem i en euforisk tilstand: ”Jeg kunne have danset i gaderne. Det var ligesom: Missionen er fuldført!”

Den følelse varede imidlertid ikke ved. Fysisk lignede han fortsat på mange måder en mand, og det mærkede han på omgivelserne. Han følte sig stadig forkert:

”Snarere end at føle mig befriet, følte jeg mig som en kriminel.”

Samtidig med at han turnerede med foredrag om, at køn er en social konstruktion, og at

Robert Wenham

kønsskifteoperationer er en lykkelig løsning for transkønnede, oplevede han et fremadskridende sammenbrud i sit indre. Politimandens spørgsmål havde ødelagt hans illusion om, at alt var faldet på plads i hans liv. En depression gjorde ham stadigt mere uarbejdsdygtig, og i 2009, efter 28 års ansættelse, mistede han sit arbejde. Han var et følelsesmæssigt vrag og oplevede tanken om selvmord stadigt mere tillokkende. Som en sidste udvej opsøgte han en kirke, en bibeltro, evangelisk kirke. Her mødte han et budskab, der både fældede dom over det liv, han havde levet, og forkyndte nåde for ham i Jesus. Han erfarede sandheden i Joh 8,32: "Sandheden skal gøre jer frie."

Efter 17 år med en kvindelig identitet vendte Wenham tilbage til sin identitet som mand. Han klippede sit hår kort og begyndte at gå i mandetøj igen. Han sørger over, at han al-

drig kan få sin egen familie, fordi kønsskifteoperationen har gjort det umuligt. Så meget stærkere er hans følelsesmæssige reaktion, når han ser familiefædre forlade deres kone og børn for at skifte køn.

"Jeg har lyst til at råbe til dem: Du opgiver din familie for noget, som ikke er virkeligt! Samtidig ved jeg, hvor stærk en følelse, de er drevet af, for jeg har selv været igennem det. Det er nærmest dæmonisk. Men der er en magt, som kan overvinde den: Sandheden skal gøre jer frie!"⁴¹

Walt Heyer

Walt Heyer voksede op med et distanceret forhold til sin mor og far og længtes efter opmærksomhed og kærlighed. Det, han savnede hos sine forældre, fik han hos sin mormor – især når hun fik lov til at give ham pigetøj på. "Min mormor begyndte at klæde mig på som en pige, fra jeg var 4 år, og hun blev ved med det, til jeg var 6 et halvt år. Der var ikke ende på det gode, hun ville gøre for mig, når jeg var klædt som pige. Hun elskede mig som pige."

Fra Walt var 6 år, kunne han ligge i sin seng og drømme om, hvordan det ville være at være pige.

"Det var som pige, jeg fik ros og alt det, jeg ønskede. Jeg oplevede mig elsket, mødte omsorg. Folk gør sig næppe forestilling om, hvor kraftfuldt det er, hvilken indflydelse det har på børn."

Da forældrene opdagede, hvad mormoren gjorde, forbød de Walt at se hende igen. Men der var plantet et frø i drengen. "Når frøet er plantet, gror det. Du nærer kønsforstyrrelsen fra den første gang, du begynder at gå i det modsatte køns tøj. Det minder om en narkoman, som tager narko for første gang. Han bliver afhængig." Efter adskillelsen fra mor-

moren fortsatte Walt med at klæde sig i kvindetøj i det skjulte. Jo mere han gjorde det, jo mere ønskede han at være kvinde.

Walt var aldrig tiltrukket af andre mænd, og derfor var det naturligt for ham som voksen at gifte sig med en kvinde. Han fik både en datter og en søn. Men kønsforstyrrelsen fortsatte. ”Jeg kunne ikke lukke af for mine tanker og følelser.”

Han skjulte, hvordan han havde det, men det gjorde kun ondt værre. ”Hemmeligholdelsen bliver med tiden det egentlige problem.”

Walt flygtede ind i et alkoholmisbrug. Efter 17 års ægteskab blev han skilt.

I forlængelse af skilsmissem valgte Walt at virkeliggøre sin drøm om at blive kvinde. Han var blevet overbevist om, at han var transkønnet, og at en kønsskiftebehandling var løsningen på hans problemer. Han fik hormonbehandling, elektrolyse mod skægvækst, kosmetiske plastikoperationer og i 1983 en fuld kønsskifteoperation. Efter kønsskifteoperationen var han euforisk. Endelig var han fri – fra skyld, skam og forvirring. Operationen havde fjernet naturens fejltagelse. Han var nu en kvinde, og Walt var fortid.

Men der gik ikke lang tid, før det gik op for Walt, at han ikke var en kvinde. Hvad var han så? I en søgen efter svar begyndte han at studere psykologi. Hans studier bekræftede hans erfaring. ”Mine studier i psykologi overbeviste mig om, at man ikke kan skifte køn. Det er en vrangforestilling at tro, at du kan skifte køn. Du kan gøre dit liv til en maskeade, og operationerne kan få det til at se ud, som om du har skiftet køn, men det har du faktisk ikke.”

Walt begyndte at gå til psykoterapeut og fik afgørende hjælp. ”Psykoterapien hjalp mig med at få mit hoved skruet rigtigt på igen.

Når du bliver klar i hovedet, får du din forstand igen.”

I en gradvis afklaringsproces i forhold til sig selv og sit liv begyndte Walt at tænke på sit forhold til Gud. Han blev stadigt mere bevidst om, at han havde trodset Gud. Hvad der var sket i Walts liv, var ikke Guds fejl, men hans egen. Den overbevisning drev ham til at søge Gud.

De transkønnede bliver stadigt flere i vores kønsforvirrede tid og kultur. De er iblandt os, og de kommer til os i den kristne menighed. Lad os bede Gud om nåde og hjælp til at tage imod dem med kærlighed og visdom og med en sjælesorg, der leder dem til nåden og frelsen i Jesus.

Walt fandt en bibeltro, evangelisk menighed, som tog imod ham med åbne arme, selvom han fortsat præsenterede sig som kvinde. 30 personer i menigheden forpligtede sig til at støtte og hjælpe ham igennem den proces, som forestod. Det handlede om hans alkoholmisbrug, hans kønsforstyrrelse og hans forhold til Gud. Til gengæld skrev Walt et ugentlig brev til støttegruppen med bedemner. Et ægtepar åbnede deres hjem for ham. I ni måneder boede han hos dem.

Langsomt, skridt for skridt, blev Walt løst både fra sit misbrug og fra sin kønsforstyrrelse og fik hjælp i sit forhold til Gud. Det afgørende og skelsættende øjeblik var, da han kom til vished om at være frelst af Jesus.

Walt Heyer

”Det, som kirken gjorde for mig, var, at den hjalp mig hen til det punkt, hvor jeg bad Herren om tilgivelse. Jeg begyndte at bede om tilgivelse.”

Men det var under en medkristens bøn for ham, at det blev levende og klart for Walt, at Jesus ville tage imod ham og være hans frelser – for altid.

”Det var det forløsende øjeblik. Fra det øjeblik og fremover var jeg frelst, genoprejst og hellet.”

Efter 8 år med en kvindelig identitet vendte Walt tilbage til at identificere sig som mand. Den dag, han første gang kom i kirke som mand, opmuntrede præsten ham til at aflægge et vidnesbyrd for menigheden. Da han var færdig, rejste hele menigheden sig spontant i taknemlighed til Gud. En af kvinderne fra Walts støttegruppe gengav det på denne måde:

”Det var et øjeblik, hvor tiden stod stille. Det var historien om et brudt, brudt, brudt liv, der var forløst af den almægtige Gud.”

I dag bruger Walt al sin tid på at hjælpe og rådgive transkønnede. Han er løst fra sin kønsforstyrrelse og har i 20 år hvilet i sin identitet som mand. Han takker både psykoterapien, menigheden og Gud. Men han er ikke i tvivl om, hvad der var det mest afgørende: at han ved Guds nåde fandt sin sande og egentlige identitet som en frelst synder i Kristus.⁴²

1 Jamie Dean, ”Suffer the Children”, World, 15. april 2017, Volume 32, Number 7, 30-32; [youtube.com/channel/UChCA_LScK33yNsiq0BIAa2g](https://www.youtube.com/channel/UChCA_LScK33yNsiq0BIAa2g).

2 Ibid.

3 Michelle Cretella, ”Gender Dysphoria in Children”, American College of Pediatricians, 2016; se endv. Michelle Cretella, ”I’m a Pediatrician. How Transgender Ideology Has Infiltrated My Field and Produced Large-Scale Child Abuse”, The Daily Signal, 3. juli 2017.

4 Frank 2016.

5 Cretella 2016.

6 Kenneth J. Zucker & S.J. Bradley SJ, ”Gender Identity and Psychosexual Disorders”. FOCUS

2005;3(4):598-617.

7 Daniel E. Shumer, Sari L. Resiner, Laura Edwards-Leeper & Amy Tishelman, ”Evaluation of Asperger Syndrome in Youth Presenting to a Gender Dysphoria Clinic”, LGBT Health, 1. okt. 2016, 3 (5), 387-390.

8 Torben Isager, overlæge og speciallæge i børne- og ungdomspsykiatri, ”Hvad er Aspergers syndrom?”, artikel på: www.netdoktor.dk.

9 Sophia Lee, ”Sounding the Alarm”, World, 15. april 2017, 36-39; Cretella 2016.

10 ”Hvad er Body Dysmorphic Disorder?”, artikel på www.pjkp.dk, hjemmeside for psykologerne Eivind Lenhard Johansen og Marius Kristoffersen.

- 11** David Andersen, "Chloe drømmer om at få amputeret benene – ser sig selv som handicapet", Metroxpress, 16. november 2016.
- 12** Cretella 2016.
- 13** Ibid.
- 14** Ami B. Kaplan, "What is the Difference between Gay and Transgender", Transgender Mental Health, 16. okt. 2012; Sarah Kott, "Dreng fortryder kønsskifte: Nu skal han have fjernet bryster", Jyllands-Posten, 8. Sep. 2017, International; Douglas Robertson, "All my life I thought I was a gay man – but according to Juno Dawson in Attitude today, I'm actually a trans woman", The Independent, 24. maj 2017.
- 15** Elmelund Petersen, 2015, 11-12.
- 16** Alana Avery, "Changing the way the media represents transgender people", The Guardian, 23. sep, 2014; Ole Nyeng, "Den store sædelighedsfejde", Weekendavisen, 21.-27. Oktober, 2016, 1. Sektion; Frank 2016; "How schools are pushing transgenderism to children. More radical and aggressive than ever", artikel på www.massresistance.org, 6. juni 2014; en.wikipedia.org/wiki/Transgender_rights_movement; en.wikipedia.org/wiki/List_of_transgender_characters_in_film_and_television.
- 17** Nicoline Larsen, "Nu kan danske transkønnede børn komme i behandling, inden de når at udvikle bryster og skæg", Vice, 29. sep. 2017.
- 18** "Transutredningar bland unga ökar med 100 procent – varje år", Aftonbladet, 13. marts 2017.
- 19** Cretella 2017.
- 20** Frank 2016.
- 21** Rigshospitalets vejledning vedr. behandling af transkønnede findes på: rigshospitalet.dk/afdelinger-og-klinikker/julianemarie/gynaekologisk-klinik/undersogelse-og-behandling/sygdomme-og-behandling/Sider/transseksualitet-og-koensidentitet.aspx
- 22** Prianka Boghani, "When transgender Kids Transition, Medical Risks are Both Known and Unknown", Frontline, 30. juni 2015.
- 23** Ibid.; se endv. Ryan T. Anderson, "New Paper Says Puberty Blockers Aren't the Answer to Gender Confusion", The Daily Signal, 20. juni 2017; Leah Mariann Klett, "Children as Young as 11 Could Start Irreversible Hormone Treatment to Change Gender After Court Ruling", The Gospel Herald, Sep 06, 2017.
- 24** C. Dehjne, P.Lichtenstein, M.Boman, A.L. Johansson, N.Långström og M.Landen, "Long-term follow-up of transsexual persons undergoing sex reassignment surgery: cohort study in Sweden", PLoS One. 2011 Feb 22; 6(2); Frank 2016.
- 25** C. Dehnje et al. 2011.
- 26** Rikke Kildevæld Simonsen, Gert Martin Hald, Ellids Kristensen og Annamaria Giralddi, "Long-Term Follow-Up of Individuals Undergoing Sex-Reassignment Surgery: Somatic Morbidity and Cause of Death", Sexual Medicine, Volume 4, Issue 1, March 2016, e60-e68.
- 27** David Batty, "Sex changes are not effective, say researchers", Guardian, 30. juli 2004; se endv. Kiley Crosland, "Sex change regret silenced", World, 10.06.17.
- 28** Larsen 2017.
- 29** Cretella 2017.
- 30** Patricia Leigh, „Supporting Boys or Girls When the Line Isn't Clear“, New York Times, 2. dec. 2006.
- 31** Daniel Coleman, "The 'Wrong Sex': A New definition Of Childhood Pain", New York Times, 22. marts 1994.
- 32** Kenneth J. Zucker, "Children with gender identity disorder: Is there a best practice?"; *Neuropsychiatrie de l'Enfance et de l'Adolescence*, 56 (6), 2008, 358–364.
- 33** Frank 2016.
- 34** Ole Nyeng, "Den Store Baderumsfejde", Weekendavisen 21.-27. april 2016, Kultur.
- 35** Ole Nyeng, "Den store sædelighedsfejde", Weekendavisen, 21.-27. okt. 2016, 1. sektion.
- 36** Jason Hanna, "North Carolina repeals 'bathroom bill'", CNN politics, 31. marts 2017.
- 37** Nashville-erklæringen: cbmw.org/nashville-statement.
- 38** Interview med John Piper, "He or She? How Should I Refer to Transgender Friends?", www.desiringgod.org.

39 Citeret fra: Lloyd D. Graham, "Gender and gnosis: "Making Mary male, making Jesus female", 2015, academia.edu/19327057/Gender_and_gnosis_Making_Mary_male_making_Jesus_female.

40 Robert Weise, "Transgender Identity in the Light of Biblical Identity", artikel i "Ethics of Sex. From taboo to Delight", red. Gifford A Grobie, Concordia publishing House, saint Louis, 2017, 181-200.

41 Sophia Lee, "Sounding the Alarm", World, 15. april 2017, 36-39.

42 Sophia Lee, "Walt's Story", World, 15. april 2017, 39-41; Brian Fraga, "Speaking Out About the Transgender 'Delusion'", National Catholic Register, 1. maj 2015; Jeff Schapiro, "Transsexual Returns to Original Gender After Relationship With Christ", Christian Post Reporter, 11. jan. 2012 .

Klip fra Nyt Livs blog

"Gerninger"

... En trosgerning er en gerning, som gerne gøres, fordi der er noget, der driver én. Det er ikke for at opnå noget hos Gud, og heller ikke af frygt. En trosgerning er noget frivilligt og noget naturligt i det rige, vi kalder Guds. For at gode gerninger kan være ægte, have autencitet, som nogle vil sige, må de drives af Helligånden.

En trosgerning er ikke resultat af et kristeligt ideal. En trosgerning er heller ikke en trods-gerning, altså en sur pligt eller for at leve op til menneskelige forventninger.

En trosgerning er først og fremmest kærlighed til den Herre Jesus, som har købt menne-

sker til Gud med sit blod. Det betyder, at selvom jeg ikke føler for det lige nu, og måske med min fornuft ikke kan fatte hvorfor, så gør jeg det, Gud siger, fordi jeg hellere vil gøre Guds vilje end noget andet. Det er min måde at vise min taknemmelighed, min tillid og min troskab overfor ham. Det gælder i mine almindelige forhold til andre, og det gælder i de særlige opgaver – tjenester – Gud har kaldet mig til.

Og den kærlighed, Gud har vist mig, gør, at jeg kan række ud til medmennesker med menneskelig hjælp og omsorg, og med budskabet om Jesu gerning ...

Uddrag af Peter V. Olsens blogindlæg om "gerninger". Læs hele indlægget og mange andre vigtige eftertænkter og betragtninger på nytliv.dk under "blog".

*Peter Vestergaard Olsen,
Aalborg, efterlønner.*

SÅDAN KOM JEG TIL TRO XIX

ALT VIRKER SAMMEN TIL DET GODE

Af Mikkel Vigilius

Fødselsskaden

Ved fødslen skete der en ulykke. Fødslen trak ud, og til sidst var der fare for både barnets og moderens liv. Sundhedspersonalet måtte tage hårdt fat. Karinas højre skulder blev skadet, alvorligt. Den blev lam, og den forblev lam. Men ulykken formåede ikke at overskygge forældrenes glæde over at have fået en datter. Karina blev deres eneste barn.

”Jeg har jo aldrig oplevet andet end at have en lam arm, så jeg kan ikke sige, at det var noget, jeg sørgede over som barn. Der var ting, som det tog længere tid for mig at lære: at binde snørebånd, knappe en knap, sætte en hestehale. Men jeg lærte det jo på et tidspunkt.”

Senere i sit liv kom Karina til at se ulykken som et indgreb fra Gud. På sin egen måde brugte Gud hendes lammede arm til at lede hende til Jesus.

Svære år

Da Karina var knapt 6 år, blev hendes forældre skilt. Med sin mor flyttede hun fra København til Vejle. Fra da af så Karina kun sin far hver tredje weekend. Skilsmisningen og flytningen var en voldsom oplevelse for Karina, og de følgende år blev svære. Karina følte sig ensom, både når hun var hjemme, og når hun var i skole. Iblandt klassekammeraterne blev hun holdt udenfor:

”Når der var idræt, og når der skulle laves gruppearbejde, var jeg blandt dem, som var tilovers til sidst.”

Det var ikke meget bedre, når Karina var hjemme. Den nye situation som alenemor var svær for Karinas mor, og overskuddet til at vise Karina opmærksomhed var begrænset. Netop i sin ensomhed lærte Karina imidlertid at vende sig til Gud i bøn.

”Min far og mor var ikke kristne. For dem

Det er et ubeskriveligt stort under, når et menneske kommer til tro på Jesus. Der bliver glæde i himlen, når det sker, og i den kristne menighed glæder vi os med. Hver omvendelse er en påmindelse til os om, at det er muligt for vantro mennesker at blive frelst - også i dag. Gud har magt til at gøre det. Det vil denne artikelserie gerne minde om.

var tro en privatsag. Det kunne ikke udelukkes, at der er mere mellem himmel og jord end det, man lige kan se, men det var ikke mere konkret end det. Frelsen i Jesus havde ingen betydning.”

Alligevel lærte Karina noget væsentligt af sin mor om forholdet til Gud:

”Min mor havde lært af sin egen mor at bede, og det lærte hun videre til mig. Hun lærte mig at bede Fadervor som aftenbøn, og så fortalte hun mig, at jeg kan sige alt til Gud. Det var en lærdom, jeg fik stor glæde af.”

I de svære år bad Karina meget til Gud om hjælp. Hun vidste ikke selv, hvordan Gud skulle hjælpe hende. Men hun havde det svært både i familien og blandt sine jævnaldrende. Hun var ensom og sled for at komme igennem dagene, og der skete ingen ændring til det bedre i mange år. Til sidst magtede hun ikke mere:

”En dag brød jeg sammen i skolen. På det tidspunkt var jeg 14 år. Jeg blev sendt over til skolens sundhedsplejerske.”

Samtalen med sundhedsplejersken blev et vendepunkt. Det blev klart for sundhedsplejersken, at Karina mistrivedes i en grad, så hun havde brug for hjælp. Kommunen blev kontaktet, og på sundhedsplejerskens foranledning tilbød kommunen at betale for, at Karina kom på efterskole.

Sammenbruddet i skolen banede vej for den største gave i Karinas liv.

Efterskolen

”Jeg fik udleveret et katalog over områdets efterskoler. Min mor ønskede, at efterskolen skulle ligge i nærheden af vores hjem. Det første skridt var at sortere alle idrætsefterskolerne fra. De var ikke aktuelle på grund af min lammelse. Da det var gjort, var der kun to efterskoler tilbage. Den ene havde en

musiklinje, og det vakte min interesse, for jeg har altid været glad for at synge. Vi besøgte skolen, og jeg tilmeldte mig.”

Efterskolen var tilknyttet Indre Mission. Det skræmte ikke Karina. Heller ikke, at der i præsentationen stod, at skolen var kristen. Karina opfattede sig selv som kristen:

”Jeg var døbt og konfirmeret, og derudover havde jeg sunget i kirkekor i 3-4 år. På den baggrund betragtede jeg mig selv som kristen. Men jeg havde ikke hørt om Guds hellighed, syndens konsekvens og frelsen i Jesus som eneste redning. ’For syndens løn er død, men Guds nådegave er evigt liv i Kristus Jesus, vor Herre’ (Rom 6,23). Det budskab havde jeg ikke mødt.

I de år, jeg sang i kirkekor, var jeg jo i kirke engang om ugen og hørte mange prædikener, og alligevel hørte vi ikke evangeliet. Det gjorde vi heller ikke til konfirmandundervisningen. Det eneste budskab, jeg husker fra undervisningen, var en dag, hvor vi hørte Michaels Jacksons sang *Man in the Mirror* og fik at vide, at hvis vi skal forandre verden, så må vi begynde med os selv.”

Lidt inden skoleåret på efterskolen begyndte, modtog Karina et brev, hvori der stod, at hun skulle medbringe sin Bibel.

”En Bibel havde jeg ikke, og derfor var jeg lidt sur over, at jeg skulle ønske den i fødselsdagsgave. Senere fandt jeg ud af, at det er den mest værdifulde og brugbare gave, jeg nogensinde har fået.”

Guds ord

Når Karina skal fortælle om det store og skelsættende, hun oplevede på efterskolen, er det naturligt for hende at citere et centralt bibelvers, der handler om Guds ords kraft:

”For Guds ord er levende og virksomt og skarpere end noget tveægget sværd; det træn-

ger igennem, så det skiller sjæl fra ånd og marv fra ben og er dommer over hjertets tanker og meninger” (Hebr 4,12).

Det var det, Karina fik lov at opleve på efterskolen. Hun fik et helt nyt og et evigt liv – ved Guds ords kraft. På efterskolen var hverdagen gennemvævet med Guds ord:

”Der var andagt hver morgen og aften, vi sang bordvers til middags- og aftensmad, og i kristendomsundervisningen blev vi introduceret til Bibelens bøger og blev opmuntret til selv at læse i Bibelen. Det var helt nyt for mig alt sammen, men det blev hurtigt en naturlig del af hverdagen og noget, jeg var glad for. Jeg fandt særlig interesse for Johannes’ Åbenbaring. Jeg syntes, det lød spændende, at den handlede om fremtiden. Jeg gik i gang, men forstod meget lidt og fik det indtryk, at Bibelen er en meget svær bog.

En lærer fortalte mig så, at jeg var gået i gang med en af de sværeste bøger, som kræver en del kendskab til resten af Bibelen. Hun anbefalede, at jeg i stedet brugte en bibellæseplan, hvori jeg kunne få lidt forklaringer. Det betød, at jeg begyndte at læse hver aften ud fra et teenage-studiehæfte, som gav en god forklaring på det, jeg læste. Det fik helt afgørende betydning for mig. Det er underligt at tænke på – sådan en lidt henkastet anbefaling fra en lærer – jeg er ikke i tvivl om, at den havde afgørende betydning for, at troen på Jesus blev skabt i mit hjerte.”

I det hele taget var efterskolens lærere til stor åndelig hjælp for Karina:

”Det var første gang, jeg mødte voksne mennesker, som reelt troede på, at det er rigtigt, det, som står i Bibelen, og at det er afgørende for vores liv. Det havde stor betydning for mig. Når jeg havde læst i Bibelen om aftenen, havde jeg ofte nogle spørgsmål til den tekst, jeg havde læst. Når så vagtlæreren gik

rundt for at sige godnat på værelserne, så gav jeg spørgsmålet videre, og så tog læreren sig tid til at svare på det: ’Jamen, skaber Gud ulykke?’ Så fik vi en god snak om det.

Det var fantastisk at have nogle, som både kunne og ville svare. Lærerne blev naturligvis forsinket på deres aftenrunde, og det gik jo ikke an, at alle vi elever tog 10-15 minutter af deres tid. Men de tog sig tid til at tale med mig om Bibelen, også selvom det kunne tage lang tid.”

Det er underligt at tænke på – sådan en lidt henkastet anbefaling fra en lærer – jeg er ikke i tvivl om, at den havde afgørende betydning for, at troen på Jesus blev skabt i mit hjerte.

Troen på Jesus

”Det er svært for mig at sætte en præcis dato eller begivenhed på, hvornår jeg kom til tro. Jeg ved bare, at i løbet af det første år på efterskolen indså jeg, at jeg manglede noget, som kun Jesus kunne give mig. Andagterne, den daglige bibellæsning og samtalerne med kristne lærere og elever hjalp mig til at se, at jeg som menneske i mig selv er fortabt – en synder, der ikke vil kunne bestå over for en hellig Gud. Men at denne hellige Gud i sin kærlighed sendte sin søn Jesus til jorden, for at han kunne skaffe fred mellem Gud og mennesker. Han skaffede fred ved på et kors at påtage sig den straf, som ellers skulle være min. Og ved at opstå fra de døde beviste han sin magt over døden. Kun i kraft af disse vidunderlige begivenheder, der skete i Jerusalem for næsten 2000 år siden, kan jeg have

en relation til min himmelske Gud som min Far og et håb om en dag at se ham ansigt til ansigt på den nye jord, hvor alt skal være godt.”

Da det gik op for Karina, at hun var blevet kristen, og at hun ikke havde været det før, kunne hun se tilbage og se, hvordan det var gået til. Det blev klart for hende, at det ikke var et valg, hun selv havde truffet, men at Gud havde kaldt på hende og ført hende til tro på Jesus. Hun kunne også se, at det var sket ved Bibelens ord. En dag læste hun et vers, som satte ord på det, hun havde erfaret: ”Ethvert skrift er indblæst af Gud og nyttigt til undervisning, til bevis, til vejledning og til opdragelse i retfærdighed, så at det menneske, som hører Gud til, kan blive fuldvoxsent, udrustet til al god gerning”(2 Tim 3,16-17).

Med troen fulgte en dyb og stærk glæde over at være frelst af nåde og have evigt liv:

”Nogle ord, der virkelig ramte mig i denne tid, var den lignelse, Jesus fortalte om den fortabte søn. Han rejste hjemmefra med sin del af arven og ødslede det hele bort, dernæst vendte han hjem i håb om at kunne blive tjener. Faderen tog dog imod ham med åbne arme og genindsatte han som sin søn – helt uden at han havde fortjent det. Det er det, Bibelen kalder nåde, at få helt uden fortjeneste! Især faderens beskrivelse af situationen brændte sig fast i hjertet på mig: ’Men nu burde vi feste og være glade, for din bror her var død, men er blevet levende igen, han var fortabt, men er blevet fundet’ (Luk 15,23).”

Vidne for andre

Det første år på efterskolen blev efterfulgt af et mere. Nu ønskede Karina, at andre elever skulle opleve det samme som, hun havde oplevet. Sammen med nogle andre elever tog

hun initiativ til at lave fælles bibelstudier. Når de mødtes, bad de sammen for efterskolen og dens elever. Det var Karinas første rige erfaring af at have fået nære, åndelige brødre og søstre i troen på Jesus:

”Jeg har altid været ked af at være enebarn og har drømt om at få søskende. Nu oplevede jeg, at jeg havde fået en masse søskende i Herren. Der er et helt særligt fællesskab mellem dem, som deler troen på Jesus.”

I forhold til sin egen familie fik Karina en stærk nød for, at de måtte blive frelst:

”Da det gik op for mig, at der er to udgange på livet, frelse og fortabelse, og at min familie ikke var frelst, tænkte jeg, at jeg måtte bruge enhver anledning til at tale med dem om det.”

Det førte en dobbelt frustration med sig:

”Jeg blev frustreret over, at de ikke ville tale om det. De blev frustrerede over, at jeg hele tiden ville tale om det. Med tiden har jeg lært, at det kan være godt at vente på det gunstige øjeblik.”

Nøden for familiens frelse fyldte meget i Karinas overvejelser om, hvad hun skulle tage sig til efter efterskolen. På det tidspunkt var hendes mor flyttet sammen med en ny kæreste og kærestens børn på weekendbasis i Silkeborg. Karina tænkte, at det ville være godt, hvis hun flyttede hjem til sin mor, så hun kunne vidne over for hende og den nye familie.

Samtidig havde det gjort stort indtryk på hende at høre om Det Kristne Gymnasium (KG) i Ringkøbing. Hun havde meget stor lyst til at blive elev på et kristent gymnasium. Hvad skulle hun vælge?

”Som den meget unge kristen, jeg var, tænkte jeg: Jeg slår op i min Bibel og sætter fingeren ned på et vers, og så må Gud lede mig

gennem det. Han må sige, om jeg skal søge ind på KG. Min finger landede på et vers, der begyndte med ordene: ”Ja, det vil vi gøre ...” (Hebr 6,3). Det gav afklaring og ro i forhold til at søge ind på KG.

Jeg var rigtig glad for at gå på KG. Forinden havde jeg været anfægtet, fordi jeg oplevede, at jeg skulle vælge mellem at vidne om Jesus og at høre om Jesus. Det gik op for mig, at der var rig anledning til begge dele på KG. Det var ikke alle elever på KG, der var kristne. Der var både brug for og gode anledninger til at vidne om Jesus. Samtidig fik jeg lov til i tre år at lytte dagligt til Guds ord, vokse i troen og stille endnu flere spørgsmål. Selv i faget tysk havde vi en ugentlig andagt, hvor vi i kor fremsagde Luthers morgenbøn, på tysk. Den kunne jeg til sidst nærmest udenad. Det kan godt være, at tysk ikke var yndlingsfaget, men andagten var virkelig dejlig.”

Ønsket om at få lov at vidne for andre om Jesus lever stadig i Karina:

”Det fantastiske budskab om Jesus var engang fremmed for mig, men jeg lærte det at kende. Nu længes jeg efter, at flere skal lære Jesus at kende. I en lignelse om en kongesøns bryllup, fortæller Jesus om en konge, der indbyder til fest, men de indbudte vil ikke komme. Den efterfølgende ordre rammer Guds hjertelag i en nøddeskal: ‘Så sagde han til sine tjenere: Bryllupsfesten er forberedt, men de indbudte var ikke værdige. Gå derfor helt ud, hvor vejene ender, og indbyd, hvem som helst I finder, til brylluppet’ (Matt 22,8-9). Den tjeneste ønsker jeg af hjertet at være med i.”

Læreruddannelsen

Efter gymnasiet tog Karina et halvt år på bibelskole i Børkop, hvor hun valgte så

Det fantastiske budskab om Jesus var engang fremmed for mig, men jeg lærte det at kende. Nu længes jeg efter, at flere skal lære Jesus at kende.

mange bibelfag som muligt og var rigtig glad for den undervisning, hun modtog. Derefter var hun et halvt år tilkalddevikar som lærer og følte sig bekræftet i, at hun skulle læse til lærer. I sommeren 2009 begyndte hun på læreruddannelsen i Aarhus.

Karina havde altid været glad for at lære fra sig. Når der var noget skolestof, hun mestrede i folkeskolen eller gymnasiet, var hun glad for at kunne hjælpe andre elever med det. På den baggrund virkede det naturligt for hende at læse til lærer. Men som lærerstuderende gjorde hun erfaring af, at praktikperioderne var svære for hende:

”Jeg følte, at jeg skulle stå på tær for at opfylde kravene. Der var et misforhold mellem den tid, jeg havde til forberedelse og det, jeg skulle levere i undervisningen. Jeg kunne få mavepine og andre former for fysisk ubehag ved presset. Samtidig var tanken der: Når man er startet på noget, må man gennemføre det.” Karina følte sig splittet og usikker og bad igen og igen Gud om at hjælpe hende til en afklaring. Skulle hun fortsætte?

To hårde slag

I sommeren 2012 skete der så noget skelsættende. Karina var ude at køre med bus, stod af og skulle krydse en vej. Hun gik over foran den holdende bus. Bag bussen overhalede en bil, uden at Karina så den, før hun blev ramt. Hun blev slået bevidstløs på stedet, og det

tog to dage, før hun vågnede.

Da hun vågnede, fik hun at vide, at hun havde brækket begge skuldre, højre albue og muligvis også bækkenet. Desuden havde hun fået en alvorlig hjernerystelse.

På det tidspunkt havde Karina en lang række gode, kristne venner. Da hun blev kørt ned, bad de for hende. Det fik hun lov at opleve frugten af på hospitalet:

”Jeg har aldrig oplevet så rig og stærk en glæde i mit liv som i dagene og ugerne efter ulykken. Det var naturligt for mig at tale med Gud hele tiden, som en konstant tilstand. Ingen på hospitalet forstod min glæde, men gode kristne venner forstod den. Jeg var meget taknemlig for, at Gud havde værnet mit liv, og jeg var overbevist om, at det var, fordi han ville mig noget godt. Der var en god og velsignet mening med det.”

Den overbevisning har Karina stadig. Hun er dybt taknemlig for det, som ulykken har bragt med sig i hendes liv, også selvom det har vist sig, at hjernerystelsen er blevet kronisk.

Eftervirkningerne af ulykken gjorde det svært for Karina at videreføre studiet. Hun prøvede, men hjernerystelsen lagde et lavt loft for hendes ydeevne. Pressede hun sig selv for meget, fik hun voldsom hovedpine. I to år forsøgte hun at afslutte uddannelsen, men havde ikke kræfter til at opfylde de sidste krav.

I sommeren 2014 modtog Karina endnu et hårdt slag. En række fysiske symptomer førte til en udredning, som mandede ud i en alvorlig diagnose: sklerose.

De kroniske eftervirkninger af hjernerystelsen og sklerosen gjorde det umuligt for Karina at afslutte uddannelsen og umuligt at arbejde som lærer. I dag er Karina meget taknemlig for den afklaring:

”Gud hørte min bøn og stoppede skole-

forløbet som et bønnesvar. I dag er jeg meget taknemlig og glad for, at jeg ikke blev lærer. Det ville have været et alt for stort pres for mig. Det tog noget tid for mig at komme til den erkendelse, men i dag ser jeg det som en god og velsignet afklaring.”

Efter diagnosen med sklerose i sommeren 2014 tog Karina et år på bibelskole i Hille-rød, hvor hun nød at hvile ud og blive beriget med Guds ord:

”Jeg kunne holde pause fra alt andet, og det havde jeg virkelig brug for. Og så kunne jeg dykke ned i Guds ord, og det var virkelig godt.”

Efter bibelskolen og et års afklaringsforløb begyndte hun på en kontoruddannelse, som hun fortsat er i gang med og er meget glad for:

”Nu er jeg i gang med en anden uddannelse, som er meget bedre for mig, den er mere tryk, og den har bedre langtidsperspektiver – så langt vi kan se. For vi kan aldrig vide, hvad Gud vil.”

Guds planer

For mange, der møder Karina og hører hendes historie, kan det være svært at forstå, at hun aldrig har været vred eller bitter på Gud på grund af de ting, som har mødt hende. Men hun har fået lov at tro, hvile i og erfare, at Gud er god i alt, hvad han gør:

”Jeg tænker, at vi lever i en falden verden, hvor vi ikke kan undgå at møde svære ting – i mit tilfælde lammelse, trafikuheld, sklerose. Den slags ting sker, men jeg har en god Gud, som vælger at bruge alt det her til min fordel. Han bruger det til, at jeg ikke skal blive for bundet til denne her verden, og han bruger det til at føre mig frelst hjem. Jeg har erfaret, at de her ord i Bibelen altid holder: ’Vi ved, at alt virker sammen til gode for dem, der

elsker Gud, og som efter hans beslutning er kaldet' (Rom 8,28).

Jeg har haft virkelig svære tider. Men Gud har brugt det til at gøre mig glad for Himlen og håbet om den nye jord, hvor al lidelse, smerte og synd skal være forbi. Når vi tror på Jesus, venter der os en evighed i fred og glæde. Den virkelighed giver mig mod på at fortsætte, når livet er svært. Det er ikke alt, jeg forstår nu, men jeg tror, at Gud leder mig godt og velsignet gennem alt, hvad der sker med mig, og til sidst skal jeg forstå det hele fuldt ud. Som der står:

'Endnu ser vi i et spejl, i en gåde, men da skal vi se ansigt til ansigt. Nu erkender jeg stykkevis, men da skal jeg kende fuldt ud, ligesom jeg selv er kendt fuldt ud' (1 Kor 13,12).

Både trafikuheldet og sklerosen har mindet mig om, at livet her på jorden er uforudsigeligt for os. Det kan på et kort øjeblik ændre sig helt. Det tror jeg, Gud har lært mig på en særlig stærk måde. Det er blevet levende for mig. Gud har også lært mig at glæde mig over, at livet her på jorden er kort, og at vores sande rigdom er det evige liv. Når det gør rigtig ondt i hovedet, så glæder jeg mig over, at jeg kun lider en kort tid, og så trøstes jeg ved håbet om det evige liv. Det er også en stor trøst for mig, at Gud har styr på alt i mit liv. Når jeg ser tilbage, kan jeg se, hvordan han har tilrettelagt langt bedre, end jeg kunne have gjort det. Gang på gang er jeg blevet ledt af Gud på en anden og bedre måde, end jeg selv kunne have plan-

Jeg har haft virkelig svære tider. Men Gud har brugt det til at gøre mig glad for Himlen og håbet om den nye jord, hvor al lidelse, smerte og synd skal være forbi.

lagt det. Det er jeg virkelig taknemlig for. Jeg har erfaret sandheden i de her vers: 'For jeres planer er ikke mine planer, og jeres veje er ikke mine veje, siger Herren; for så højt som himlen er over jorden, er mine veje højt over jeres veje og mine planer over jeres planer' (Es 53,8-9).

Det vigtigste, jeg har lært, vil dog altid være dette: Kun hvis jeg lader Jesus bære min synd, lader hans gerning på korset gælde for mig, kan jeg stå ren over for Gud. 'Han slettede vort gældsbevis med alle dets bestemmelser imod os; han fjernede det ved at nagle det til korset' (Kol 2,14)."

SANGE MED HJERTET XVIII

O DU FORUNDERLIGE GUD

Af Claus L. Munk

1. Vor store Gud gør store under,
det største har han gjort mod mig
den dag, han kasted' mine synder
i nådehavet bag ved sig
og mig udvalgte til sin brud.
O du forunderlige Gud!

2. Jeg fattig er og syg og såret
fra hovedisse indtil fod,
dog har han mig til brud udkåret,
og rensat er jeg i hans blod.
Jeg, som til Helved skyldig var,
er Jesu brud, og Gud min far.

3. Nu kan jeg hvile ved hans hjerte
og klage dér al sorg og nød.
Her er så meget, som vil smerte,
i ensomhed min tåre flød.
Men siger jeg det til min ven,
så bliver alting godt igen.

4. Jeg ofte er i frygt og fare
og tænker, alt er selvbedrag.
Jeg synes, livet ej vil svare
til det, jeg ser som hjertets sag.
Hvor skal jeg hen med denne nød?
Jo, ile til min frelsers skød.

5. Så længe jeg er her på jorden,
jeg plages daglig af min synd.
Jeg ringe var, er værre vorden,
ser stadig mer' af hjertets dynd.
Dog må jeg være Jesu brud.
O du forunderlige Gud!

6. Min kære Gud, du mig bevare
i ydmyghed for hver en dag.
Her er så fuldt af fald og snarer,
og fjenden slår mig slag på slag.
O gem mig, hjælp mig i al nød,
så tror jeg bliver til min død.

Nogle sange bliver til stor hjælp. Måske sætter de ord og billeder på lige netop min situation. Måske rummer de en forkyndelse eller et vidnesbyrd, som lige netop jeg har brug for. Så synger man med – af hele hjertet! I denne serie beder vi forskellige mennesker fortælle om en sang, der betyder noget særligt for dem – til trøst og opmuntring for os alle.

7. Og når jeg hjemme står for tronen,
 min brudgoms ansigt skue får,
 når han mig rækker sejerskronen,
 og jeg med fryd min harpe slår,
 da skal jeg evig synge ud:
 O du forunderlige Gud!

Hvad er det største under, Gud kan gøre for et menneske?

Det spørgsmål svarer Per Nordsletten (1837-1923, norsk prædikant og sangforfatter) ganske enkelt på her i sangen. Det er ikke hverken at vinde i lotteriet eller at blive helbredt for en dødelig sygdom. Nej, det er at få sin synd forladt og kastet i havets dyb og at blive udvalgt til hans brud.

For tænk hvilke perspektiver der er over det! At vinde i lotteriet giver ganske vist nogle her-og-nu-muligheder, som er helt fantastiske, og at blive reddet fra en dødelig sygdom frier fra en lang række bekymringer og ubehageligheder; men begge dele er noget, der ikke varer ved, men som er kortvarige glæder. En dag får begge dele under alle omstændigheder ende.

Underet over alle undere

Gud har gjort store undere imod os, konstaterer han; men kun ét kan betegnes som det største: at få sin synd forladt. For da er det kastet i nådehavet. Med det vil han have frem, at så er synderne totalt væk. For nådehavet er bundløst.

Det andet billede, han bruger, er at blive udvalgt til Jesu brud. Det står i modsætning til at være en forkastet luder. Og det er egentlig helt overraskende, når han tænker på, hvordan han er. For han er både fattig, syg og såret over det hele. Og så alligevel har Gud selv udkåret ham til at være hans brud. Han får lov til at stå rensset i Jesu blod. Han, som var

skyldig til Helvede, får nu lov til at have Gud som sin himmelske far.

Og det har nogle herlige følger: Tænk, han får nu lov til at hvile – hvile ved Guds hjerte; det vil sige ved det inderste i Gud. Og han kan betro sig til Gud med alle sorger og bekymringer, ja, klage over det, som gør ondt. Han indrømmer, at han faktisk ofte har grædt. Men så siger han det til Jesus, og så bliver alt godt igen.

Så går han videre til at beskrive, hvordan situationen er for ham fortsat: Han oplever sig faktisk fattig og syg og såret, ikke bare sådan pletvis, men over det hele. Og så alligevel er han blevet den udvalgte brud, der står rensset og ren i Jesu blod for al synd. Selv om han endog er skyldig til Helvedes ild.

Gud har gjort store undere imod os; men kun ét kan betegnes som det største: at få sin synd forladt.

Hvile i nøden

Hvad følger nu heraf?

Jo, så kan han hvile ved Guds hjerte – det inderste i Gud – og klage dér al sorg og nød. Han indrømmer, at der er så meget i livet, som gør ondt. Han kender til at sidde ensom og græde. Men der er en vej ud af tristheden: at sige det hele til Gud. Så bliver alting godt igen.

Så tænker han på noget, som ofte knuger ham: Hvad nu, hvis det hele er selvbedrag?! Og det hænger sammen med, at livet som kristen ikke rigtig svarer til det, som han gerne ville, at det skulle være.

Hvad stiller han op med det? Jo, han kender én løsning: at skynde sig til frelseren.

Så kommer han til det værste. Daglig oplever han, hvordan synden gør sig gældende. Ja, den er en plage for ham. Men der er noget, der er værre. Det er, som om han bliver en stadig større synder. Han ser i hvert fald stadig mere af det, han kalder for ”hertets dynd”. Det vil sige noget, der aldrig forsvinder. Tværtimod, jo mere han kradser i det, jo mere hvirvles der rundt.

Så kommer det overraskende: Dog må han fortsat være Jesu brud! På trods af alt! Da må han udbryde: ”O du forunderlige Gud!”

Ja, hvad passer sig bedre?

Sejrs kronen

Hvis ikke det hele skal ende galt en dag, så er der ét, der er nødvendigt, og det er, at Gud bevarer ham i ydmyghed hver eneste dag. For der er så mange farer, og fjenden (Djævelen) sejrer over ham gang på gang. Derfor har han én bøn: at Gud hver dag bevarer ham i al nød, så han aldrig forlader Gud.

Til sidst ser han frem mod Evighedens dag, hvor han skal se Gud ansigt til ansigt. At se Gud ansigt til ansigt er noget ubeskriveligt stort. Det udtrykker det fuldstændig uhindrede og umiddelbare fællesskab mellem Gud og menneske. Da skal han få sejrs kronen, og han skal slå sin harpes strenge. Da skal han synge det evigt nye tema ud, og det er: O du forunderlige Gud! Det er klimaks!

Per Nordsletten skrev denne sang som 54-årig. Det vidner om, hvad der fyldte hans hjerte og sind i en forholdsvist tidlig alder. Det er et eksempel til efterfølgelse for os andre.

Claus L. Munk (1948-2018) var forkynder, forlagsleder m.m. i Luthersk Mission.

Claus Munk skrev dette vidnesbyrd fra sygesengen og sendte det til redaktionen 17 dage før, han blev hentet hjem til Gud – d. 9. februar 2018.

Velkommen på
NYT LIVS
BIBELLEJR
 2018

14.-21. juli 2018 på Djurslands Efterskole, Kanneshøjvej 43, 8585 Glesborg

Lorents Nord-Varhaug
 Aftenmøder 19.30
 lørdag-tirsdag

Peder Mikkelsen
 Aftenmøder 19.30
 onsdag-fredag

Filip Kofod
 Prædiken 15.30
 mandag

Carsten Vang
 Seminar **15.00**
 onsdag

Se hele programmet på nytliv.dk.

Tilmelding til Bente Christensen på tilmelding@nytliv.dk eller tlf. 2339 1830.

VELKOMMEN SØNDAG D. 15. JULI 2018

PÅ DJURSLANDS EFTERSKOLE!

DAGENS PROGRAM:

Kl. 10.30: Gudstjeneste v/Esper Thidemann

Kl. 14.00: Nyt Livs årsmøde

Kl. 19.30: Møde v/Lorents Nord-Varhaug

*Esper
Thide-
mann*

En gang om året ønsker vi at samle Nyt Livs venner til en drøftelse af Nyt Livs arbejde, "så vi sammen kan opmuntres ved vores fælles tro" (Rom 1,12-13). Alle er hjerteligt velkomne til at høre beretningerne fra Nyt Livs arbejde og deltage i drøftelserne. Vi begynder med kaffe/lagkage kl. 14, og det efterfølgende møde varer 2 timer.

INFORMATION FRA REDAKTIONEN

Pga. nødvendig prioritering af andre arbejdsopgaver kommer der i 2018 kun to numre af Nyt Livs blad. Ud over dette blad kommer der et i oktober/november.

På nytliv.dk kan man tilmelde sig et nyhedsbrev, der giver information på mail, når et nyt blad er på trapperne.

Giv en gave til Nyt Livs arbejde

Alt Nyt Livs arbejde drives af frivillige gaver, herunder Nyt Livs blad, som udsendes gratis til alle, som ønsker at modtage det. Vi er taknemmelige for de midler, vi bliver betroet.

Du kan være med til at støtte arbejdet økonomisk ved at give en gave eller tegne et gavebrev.

Kontonr.: 0891 0001010659

IBAN DK2208910001010659 - Swiftadresse HANDDKKK.

Nyt Liv er godkendt til at modtage gaver efter Ligningslovens § 8a (alm. gaver) og Ligningslovens § 12 (gavebreve).

Evt. spørgsmål om gaver og gavebreve kan rettes til Nyt Livs kasserer Peder Hovgaard på tlf.: 2098 8013 eller e-mail: nyt.liv@fiberpost.dk.

Du kan også benytte Mobilepay. Telefonnummeret er: 2985 1713.

Så fuldt forlader Gud

Det var en strålende smuk søndag, foråret 1913. Præsten i Østersløv, Kæmpe Gleerup, var for en gangs skyld fri fra tjeneste i egen kirke. I det dejlige forårsvejr tog han sin cykel tidligt om morgenen og begav sig ud på vejene i Østre Skåne. Måske skulle han medvirke ved et møde et eller andet sted senere på dagen, eftersom han var klædt i præstedragt.

Ved højmesstid gjorde han ophold ved en lille middelalderkirke og deltog i gudstjenesten. Under prædikenen faldt der pludselig en stribe lys på hans tøj i den ellers dunkle bæk, hvor han sad. I lyset sås det, hvor slidt og plettet hans præstekappe var, og han blev helt forskrækket.

Men så tænkte han: Hvilken rolle spiller det med kappen? Det er alligevel bare noget ydre, et stykke tøj, som kan skiftes ud. Men – hvordan ser det ud på indersiden, i mit hjerte? I Guds lys ses hver eneste plet. Den cirka 40-årige præst fik dyb syndenød, som han sad der, og tænkte måske på ordene i Esajas 64,5: "Vi blev alle som den urene, og al vor retfærdighed blev som snavset tøj."

Men – hvor kom den forunderligt afslørende lysstribe fra? Han begyndte at følge lysstrålen med blikket og fandt, at solens stråler gennem vinduet faldt på den forgyldte krone i det store triumfkrucifiks, som hang i hvælvingen ind til kirkens kor, og kronen reflekterede derpå lyset til Gleerups præstekappe. Det var altså fra billedet af den korsfæstede, det afslørende lys kom. Men der fandtes jo også redningen! I Jesu død er enhver syndeplet borttaget. Ethvert stakkels menneske, som er tyngt af syndens byrde, bliver rensat og fri gennem Jesu blod!

Så fik Kæmpe Gleerup ny frimodighed gennem korset og nåde til på ny at tro på sine synders forladelse gennem det, Jesus har gjort for os alle. Glad cyklede han videre i den blændende forårssol, nu temmelig ubekymret om, hvordan den gamle præstekappe så ud. Og i hans hjerte fødtes i det øjeblik sangen:

*Fra Frelseren på korsets træ
lys falder på min dragt,
da kan jeg syndens pletter se,
hvor før jeg så min pragt.
Men han, som røverer var god,
han gør mig snehvid i sit blod.
/: Så fuldt forlader Gud! :/*

- Johnn Hardang

Fra "Sange vi aldrig glemmer". Stykket blev trykt i Nyt Livs nyhedsbrev nr. 3-2007.

Nyt Livs blad udsendes gratis til alle, som ønsker at modtage det.

Tilmelding via formularen på Nyt Livs hjemmeside: nytliv.dk.

Returneres ved
varig adresseændring

~~Thyrasvej 15
8600 Silkeborg
Danmark~~

“ Ordet er Guds ord. Vi holder ikke noget tilbage, fordi det ikke passer ind i vores tid. Gør vi det, vågner samvittigheden ikke, mennesker bliver ikke frelst, og den enkelte af os finder ikke den gode vej i livet i fællesskabet med Gud og vores medmennesker.

At høre Ordet og tage det til os giver Gud mulighed for at nå ind til os. Vi indrømmer for os selv, at vi har syndet. Vi går ind i vores lønkammer, bøjer knæ og beder Gud om tilgivelse.

Lorents Nord-Varhaug, s. 26.

“ Uanset hvor godt eller skidt du føler det i dit indre, kan det ikke sige dig noget om, hvordan din sag står over for Gud. Det kan kun Guds ord! Vend derfor dit sind mod Guds ord, når du er i nød – og Ordet skal bjærge dig. For Gud har selv sagt i Esajas 55,3: “Hør på mig, så skal I leve.”

Peder Mikkelsen, s. 23.

Medvirkende i dette nummer:

Filip Kofod • Martinius Svaabeck • Frank Jacobsen

Peder Mikkelsen • Lorents Nord-Varhaug • Karina Lise Knudsen

Claus L. Munk • Johnn Hardang • Karla Paz Nielsen • Redaktionen